

**Hvilke barrierer udspiller sig i mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra
Mellemøsten til danskundervisning?**

Specialet er udarbejdet af:

Houda Hassan - Hhassa18@student.aau.dk - 20180331

Kibar Arslan - karsla18@student.aau.dk - 20180951

Vejleder

Dorte Caswell

Anslag inkl. mellemrum: 191.795

Dato for aflevering: 02/06 - 2020

Forord

Følgende speciale er udarbejdet som et 30 ECTS-speciale ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet. Specialet er udarbejdet sommeren 2020 på kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde. Specialet har til formål at give et indblik i, hvad der karakteriserer mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten. Dette vil vi gøre for at belyse, hvordan sprogundviserne og de mellemøstlige kvinder selv oplever mødet, og hvorfor de har svært ved at gennemføre danskuddannelsen. Med specialet ønsker vi at synliggøre den kompleksitet, der kan udspille sig i mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten. Derudover håber vi, at specialet kan give refleksioner, som eventuelt kan bidrage med forslag til, hvordan denne kompleksitet kan håndteres i praksis. I forbindelse med udarbejdelsen af specialet, vil vi takke vores vejleder lektor i Sociologi og Socialt Arbejde Dorte Caswell, for et godt samarbejde gennem hele forløbet. Derudover skylder vi en stor tak til sprogundviserne og de mellemøstlige kvinder, der har valgt at bruge deres tid på at give os et indblik i deres hverdag, hvor de åbent og ærligt har fortalt om deres oplevelser og erfaringer, der udspiller sig i mødet til danskundervisning.

Huda Hassan og Kibar Arslan

Juni 2020

Abstract

This Master's thesis is about what characterizes the meeting between a language teacher and a Middle Eastern woman. As the meeting between language teachers and women from the Middle East may be characterized by conceptions and uncertainties for both parties due to cultural differences, which may influence the ability of Middle Eastern women to learn the Danish language. Therefore, we find it relevant to clarify what challenges exist in the meeting between language teachers and women from the Middle East. With the thesis we will investigate what experiences language teachers and women from the Middle East have in the meeting in Danish lessons. In order to investigate the experience of the language teachers and Middle Eastern women, we have chosen a hermeneutic approach. In addition, we have chosen this thesis to be based on a qualitative design, where we collect the data with a semi-structured interview guide. Data were collected at three different Danish language schools, where we interviewed five language teachers who have experience to teach Danish to women from the Middle East. In addition, we interviewed four women from Middle Eastern to gain insight into their experiences of meeting with language teachers. The theories we used to analyze language teachers and Middle Eastern women's statements are Marianne Skyttes' research on culture and cultural understandings and Erving Goffman's stigma theory. The overall conclusion of this thesis shows that the language teachers try to do a good job of helping the women learn the Danish language, but the language barrier and the cultural difference affect the experience of the meeting. Likewise, Middle Eastern women explaining that language teachers try to understand them, but they still experience some challenges due of the cultural difference that emerges when both parties meet. Some of them mention that they feel that the language teachers are looking down on them and that language teachers do not understand women's challenges when it comes to learn Danish. Despite some of the women's experiences of feeling different and invisible, we can also depict from women's stories that women look down on language teachers due to the cultural differences. Furthermore, we can conclude that language teachers can subconsciously stigmatize and categorize women based on their culture and nationality due the challenges that appears when meeting the Middle East woman. However we also gained an insight into how language teachers, despite the challenges try to help and understand women. In addition, we gained knowledge about how language teachers try to improve communication and understanding in their work by asking the Middle

East women's background and by showing interest in what the women are telling and tried to teach women Danish based on what the women need to get better to speak Danish. The results of the study shows that despite the good cooperation of language teachers and attempts to understand Middle Eastern women, that culture fills so much that it is difficult to meet the individual woman from the social context the woman is in and instead leads the language teachers to meet the woman with cultural conditions. Therefore, we believe that this thesis can provide a basis for some reflection, a debate and perhaps suggestions on how to improve and deal with the complexity of meeting with Middle Eastern women in practice.

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Abstract.....	3
Indledning.....	8
Kapitel 1: Problemfelt	10
Motivation	10
Introduktion af problemfeltet.....	11
Velfærd	11
Lovgivning.....	12
Eksisterende viden på området.....	13
Lederens syn på sprogskolerne.....	15
Sprogundervisernes syn på sprogskolerne.....	16
Kursisternes perspektiv.....	17
Uddybning problemformulering.....	18
Problemformulering.....	19
Arbejdsspørgsmål	19
Begrebsafklaring.....	19
Afgrænsning	20
Emnets relevans for det sociale problem og det sociale arbejde	21
Det sociale arbejde.....	21
Det sociale problem	22
Kapitel 2: projektdesign.....	23
Filosofisk hermeneutik	23
Forforståelse	23
Hermeneutisk cirkel.....	25
Kapitel 3: Metode	26
Induktiv tilgang.....	26
Det kvalitative forskningsinterview.....	27
Primær og sekundær empiri.....	28
Det semistrukturerede livsverdensinterview	28
Interviewguide	29
Åbenhed og fokus.....	29
Interviewsituation	31
Validitet	32

Udvælgelse af informanter	34
Adgang til eliteinterview-personen	36
Adgang til sprogundervisere.....	37
Adgang til kvinder fra Mellemøsten.....	37
Præsentation af informanter.....	38
Sprogundervisere	38
Kvinderne fra Mellemøsten	39
Eliteinterview-person.....	40
Transskribering.....	40
Analysestrategi	42
Meningskondensering.....	42
Etiske overvejelser.....	43
Kritik af metode.....	44
Sammenfatning.....	45
Kapitel 4: Teori.....	46
Undersøgelsens teoretiske perspektiver.....	46
Marinanne Skytte: Kulturindsigt og kulturforståelser	46
Evolutionistisk kulturopfattelse	48
Relativistisk kulturopfattelse	48
Kontekstuel kulturopfattelse.....	49
Ervin Goffman: Stigmatiseringsteori.....	50
Samspil mellem teorier	51
Kapitel 5: Analyse.....	52
Analysedel 1 - Marianne Skyttes kulturindsigt og kulturforståelser.....	52
Sprogundervisernes syn på de mellemøstlige kvinder	52
De mellemøstlige kvinders oplevelse af mødet med sprogundviseren	59
Det kontekstuelle kultursyn	63
Delkonklusion 1	66
Analysedel 2 – Erving Goffmans stigmatteori.....	66
Sprogundviserens oplevelser af mødet, med kvinder fra Mellemøsten.....	67
De mellemøstlige kvinders oplevelser af mødet med sprogundviseren	77
Delkonklusion 2.....	81
Kapitel 6: Konklusion	82
Litteraturliste	85

Kandidatuddannelse i Socialt Arbejde, 10. semester

Bøger	85
Rapporter	86
Websider	87
Bilag	90
Bilag 1: introduktion og samtykkeerklæring	90
Bilag 2: interviewguide til elite interviewpersonen.....	92
Bilag 3: interviewguide til sprogundervisere.....	94
Bilag 4: interviewguide til kvinder fra Mellemøsten.....	98
Bilag 5: meningskondenseringskema for sprogundviserne	102
Bilag 6: meningskondenseringskema for kvinder fra Mellemøsten	123

Indledning

Dette speciale i Socialt Arbejde omhandler sprogundervisernes møde med kvinder fra Mellemøsten til danskundervisning. Mødet mellem sprogunderviseren og den mellemøstlige kvinde kan være præget af forestillinger og usikkerheder for begge parter på grund af den kulturelle baggrund, hvilket kan resultere i, at de mellemøstlige kvinder kan opleve, at de ikke modtager den undervisning, de har ret til.

I forbindelse med den første integrationslov, som trådte i kraft den 1. januar 1999, trådte der også en ny lov om undervisning i dansk som andetsprog i kraft (Bolvig & Arendt, 2018). Siden da har kommunerne været forpligtet til at tilbyde indvandrere danskundervisning indenfor 1 måned efter deres ankomst til kommunen. Danskundervisningen skal være påbegyndt senest 3 måneder efter ansøgning. Formålet med loven var at kvalitetsløfte danskuddannelsen og dermed integrere indsatsen bedre med den beskæftigelsesrettede integrationsindsats (Bolvig & Arendt, 2018).

Antallet af indvandrere og efterkommere i Danmark er i de seneste 25 år tredoblet (Dahl & Jakobsen, 2005). Selvom en del flygtninge og indvandrere klarer sig godt i uddannelsessystemet og på det danske arbejdsmarked og hurtigt bliver selvforsørgende, er der stadig en del af dem, der har svært ved at komme i beskæftigelse (Dahl & Jakobsen, 2005). Ifølge statistikker fra Udlændinge- og Integrationsministeriet er beskæftigelsesfrekvensen hos flygtningekvinder fra Mellemøsten på 19%, hvilket tyder på, at denne gruppe klarer sig dårligere end flygtningemændene, der har en beskæftigelsesfrekvens på 52% (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2016). Der kan være en række årsager til, at denne målgruppe har en så lav beskæftigelsesfrekvens. Det kan bl. a. skyldes, at de ikke har været i Danmark i særligt mange år, eller at de har svært ved at komme i beskæftigelse, da de tidligere ikke har beskæftiget sig med andet end at være hjemmegående kvinder/mødre i hjemlandet. Derfor finder vi det interessant at undersøge, hvorfor beskæftigelsesfrekvensen er så lav, når vi i Danmark har en lovgivning, som forpligter alle, som er i stand til at være aktive på arbejdsmarkedet (Aftale om "flere i arbejde", u.å.).

Mødet mellem sprogunderviseren og den mellemøstlige kvinde åbner op for forskellige handlemuligheder hos sprogunderviseren, da hvert møde indeholder

forskellige opfattelser, som kan have betydning i praksis. Derfor er sprogunderviserens kundskaber og forståelse relevante faktorer for at kunne forstå problemet. Sprogunderviseren betragtes som en del af den sociale virkelighed, da sprogunderviseren har en vigtig rolle i forhold til, at de mellemøstlige kvinder tilegner sig det danske sprog og tilegner sig viden om det danske samfund (Dahl & Jakobsen, 2005). Ifølge Marianne Skytte peger hendes forskning i minoritetskvinder på, at relationen mellem rådgiveren og kvinden kan bære præg af stereotyper, da kvinderne oftest bliver mødt med kulturelle blikke (Skytte, 2016). Det betyder, at kvinderne ikke bliver set som værende et unikt menneske men derimod som en repræsentant for en bestemt kultur, hvilket kan føre til, at kvinden ikke føler sig anerkendt, men derimod usynliggjort på grund af hendes kulturelle baggrund. Ligeledes viser Skyttes forskning, at den manglende anerkendelse kan resultere i, at det sociale arbejde kan mislykkes, og dermed vil kvinden blive demotiveret for at samarbejde og i stedet holde sig tilbage (Skytte, 2016).

Eftersom sprogskolerne er en aktiv medspiller i processen forud for, at kvinderne kommer i beskæftigelse, er det derfor væsentligt at få klarlagt, om der eksisterer nogle udfordringer i mødet mellem sprogunderviserne og kvinder fra Mellemøsten, og hvordan disse udfordringer håndteres i praksis.

Vi vil derfor med nærværende speciale præsentere erfaringer og oplevelser fra sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten til danskundervisning. Vi håber, at vi med dette speciale kan bidrage med en nødvendig debat og belyse de barrierer, der kan udspille sig i forbindelse med danskundervisningen.

I specialet har vi valgt at gøre brug af Mariannes Skyttes forskning indenfor kultur og kulturforståelse og Erving Goffmans teori om stigma for at belyse, hvad der karakteriserer mødet mellem sprogunderviserne og kvinder fra Mellemøsten. Specialet er baseret på kvalitative interview, da disse interviews giver en bredere forståelse indenfor området og er kendetegnet ved at *forstå* verden fra informantens side.

Kapitel 1: Problemfelt

I dette afsnit bliver specialets emne præsenteret herunder baggrund og introduktion for valg af emnet. Derudover bliver specialets målgruppe præsenteret, og specialets relevans for socialt arbejde vil blive belyst. Afslutningsvis bliver der opstillet en problemformulering og arbejdsspørgsmål til besvarelse af problemformuleringen.

Motivation

Vores motivation for udarbejdelsen af dette speciale stammer hovedsageligt fra vores fælles bekymring for, hvorfor en stor del af kvinder med anden etnisk baggrund er hjemmegående og har svært ved at komme i beskæftigelse. Gennem vores professionsbacheloruddannelser (offentlige administration og socialrådgiver) har vi beskæftiget os en del med, hvor vigtigt det er at deltage på lige fod med alle samfundsborgere og dermed kunne være til gavn for det danske samfund. Desuden har vi begge i forbindelse med vores arbejde erfaret, at kvinder med anden etnisk baggrund kan have svært ved at lære det danske sprog, hvilket kan udfordre disse kvinder i forhold til at få fodfæste på arbejdsmarkedet. På baggrund af vores viden indenfor emnet fandt vi det relevant at få undersøgt og tydeliggjort, hvordan denne gruppe opleves og mødes i forbindelse med danskundervisning. Samtidig blev vi klar over, at forskning viser, at økonomiske forhold og psykosociale faktorer, herunder sproglige kompetencer og diskrimination, kan have betydning for kvinder med anden etnisk baggrunds muligheder for at komme i beskæftigelse (Dahl & Jakobsen, 2005).

Vi er bevidste om, at kvinder fra Mellemøsten ofte befinder sig i de lave sociale grupper i forhold til arbejdsmarkedstilknytning og deres økonomiske forhold sammenlignet med danske kvinder. Derfor mener vi, at der er en socialfaglig interesse i at få en forståelse af, hvordan mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten opleves, og om dette møde kan have betydning for udbyttet i forhold til at gennemføre danskuddannelse og på længere sigt at komme i beskæftigelse.

Vores hypotese før påbegyndelsen af specialet var, at kvinder med anden etnisk baggrund ofte bliver stemplet i mødet med det danske samfund grundet de sproglige og kulturelle forskelle. Derfor antager vi, at en stempling muligvis kan skyldes de usikkerheder, der opstår i mødet mellem sprogundviseren og de mellemøstlige kvinder på grund af fordomme og de manglende sprogkompetencer, som kan besværliggøre kommunikation mellem dem. Derfor er det interessant at

komme nærmere ind på, om sprogbarrierer og andre forskelligheder kan være årsager til, at kvinder fra Mellemøsten kan have svært ved at gennemføre en danskuddannelse og på længere sigt komme i beskæftigelse på grund af de misforståelser, der kan opstå til danskundervisning. Ligeledes havde vi inden påbegyndelsen af specialet den antagelse, at sprog og kulturforskelle kunne medvirke til, at kvinder med anden etnisk baggrund kan opleve manglende anerkendelse i mødet med det danske samfund.

Herudover havde vi inden opstarten af specialet et ønske om at opnå en dybere forståelse for, hvordan sprogundervisere og kvinder med mellemøstlig baggrund oplever mødet med hinanden, da vi mener, at kvinder fra Mellemøsten bør kunne gennemføre en danskuddannelse og dermed deltage på lige fod med alle samfundsborgere. I starten havde vi besluttet at undersøge det ud fra sprogundervisernes side, men vi kom hurtigt frem til, at det ville være essentielt at inddrage begge parter, da vi har fokus på både sprogundervisernes og de mellemøstlige kvinders oplevelser. Ligeledes var vi nødt til at afgrænse os i forhold til valg af målgruppen efter at have undersøgt den eksisterende viden indenfor området i form af statistikker, rapporter mv. samt vores interview med en eliteinterview-person, som har ledt os frem til at undersøge mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten. Vi vil komme nærmere ind på eliteinterview-personen senere i specialet. I forlængelse af ovenstående vil vi være åbne og nysgerrige i vores videre arbejde med specialet, da vi ved hjælp af specialet vil skabe et nuanceret indblik i, hvordan sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten oplever mødet til danskundervisning.

Introduktion af problemfeltet

Velfærd

Nyankommne flygtninge har haft en markant stigning indenfor beskæftigelsesområdet på blot ét år. Statistisk set er der en stigning på 7% på ét år. Før var der tale om 20% af flygtningene, som var i arbejde, men i dag er den på 27% procent. Denne stigning er præget af regeringens ændring af tilgang sammen med landets kommuner og virksomheder (Udlændinge - og Integrationsministeriet, 2017). Dette er en positiv udvikling ift. sidste år, hvor hver femte flygtning var i beskæftigelse efter 3 års ophold i Danmark. Efter regeringens nye tiltag til arbejde og integration samt en ny aftale med kommunerne og arbejdsmarkedets parter så er mere end hver fjerde

flygtning kommet i beskæftigelse. Regeringen har med den nye tilgang tydeliggjort overfor kommunerne, at flygtninge skal betragtes som arbejdsmarkedsparete med henblik på at få flygtninge til at forsørge sig selv gennem beskæftigelse samt opnå bedre integration med det formål at koste samfundet mindre. Herunder har regeringen aftalt med kommunerne, at flygtninge skal ud på arbejdsmarkedet, så snart de får en bolig i en kommune (Udlændinge - og Integrationsministeriet, 2017). Yderligere har regeringen indført kontanthjælpsloftet, nedsættelse af integrationsydelsen og 225 - timersreglen for at fremme opfattelsen af, at det bedre kan betale sig at arbejde fremfor at være på sociale ydelser. Derudover har regeringen sammen med arbejdsmarkedets parter oprettet en integrationsuddannelse (IGU) som en trædesten til et rigtigt arbejde: Flygtninge får lønnet praktik og skoleundervisning, som har en varighed på to år (Udlændinge - og Integrationsministeriet, 2017).

På Udlændinge- og Integrationsministeriets hjemmeside fremgår det ligeledes, at den højeste beskæftigelsesfrekvens er hos personer med dansk oprindelse. Blandt mænd med dansk oprindelse ligger den på 80%, mens den ligger på 75% blandt kvinder med dansk oprindelse. Ses der nærmere på flygtninge, som har været i Danmark i 3 år, ses der en stor forskel på beskæftigelsesfrekvensen ift. personer med dansk oprindelse. Flygtningemændenes beskæftigelsesfrekvens er på 52%, mens flygtningekvindernes er på 19% (Udlændinge - og Integrationsministeriet, 2016).

På trods af regeringstiltag og en aktiv beskæftigelsesindsats er beskæftigelsesfrekvensen blandt flygtninge fortsat lav (Finansministeriet, 2018). Den manglende tilknytning til arbejdsmarkedet påvirker deres integration og deres mulighed for at være selvforsørgende og ikke afhængig af offentlige ydelser (Finansministeriet, 2018).

Derudover påpeger Elm Larsen og Hornemann Møller, at menneskers ledighed anses som værende et socialt problem, da målgruppens manglende tilknytning til arbejdsmarkedet har stor betydning for deres deltagelse i samfundet (Larsen & Møller, 2011).

Lovgivning

I forbindelse med integrationslovens ikrafttrædelse i 1999 trådte også en ny lov om dansk som andetsprog i kraft (Bolvig & Arendt, 2018). Kommunerne har sidenhen

været forpligtet til at tilbyde og tilrettelægge et treårigt selvforsørgelses- og hjemrejsesprogram eller et introduktionsprogram (tidl. integrationsprogram) efter reglerne i integrationsloven § 16 (Bolvig & Arendt, 2018).

Selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet samt introduktionsprogrammet skal påbegyndes senest en måned efter den enkelte kommune har overtaget ansvaret for en flygtning. Programmerne har som udgangspunkt en varighed på et år med fokus på, at flygtninge kommer i ordinær beskæftigelse eller uddannelse senest et år efter. I tilfælde af at flygtninge ikke opnår at komme i uddannelse eller beskæftigelse efter et år, vil der være mulighed for forlængelse af programmet, dog maksimalt op til fem år (Cabi, u.å.).

Programmet består af følgende:

- Danskuddannelse
- Beskæftigelsesrettede tilbud i form af vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik, ansættelse med løntilskud efter integrationsloven

Selvforsørgelses- og hjemrejseprogram eller introduktionsprogram tilrettelægges som en kontinuerlig virksomhedsrettet indsats (Udlændinge - og Integrationsministeriet, 2020). De flygtninge, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseprogram eller introduktionsprogram, er forpligtet til at deltage i de aktiviteter, der bliver iværksat i form af arbejde og uddannelse. I tilfælde af at disse krav ikke overholdes, vil der være tale om sanktioner i form af træk i integrationsydelsen (Udlændinge - og Integrationsministeriet, 2020).

Eksisterende viden på området

Ifølge en rapport fra KORA påpeges det, at selv efter de sproglige barrierer, uddannelse og opholdsgrundlag bliver taget i betragtning, så klarer personer, der er født i Mellemøsten, sig markant dårligere i det danske samfund, som ikke nødvendigvis skyldes individets forhold. Årsagen hertil kendes ikke, men ifølge rapporten kan det tænkes at være de samfundsmæssige barrierer i form af diskrimination eller manglende anerkendelse af denne målgruppes kvalifikationer (Andersen, 2012). Yderligere fremgår det af rapporten, at der er højere risiko for, at kvinder har høj ledighed, ringe erhvervs erfaring og lav uddannelse. Desuden kan kort

opholdstid i Danmark samt oprindelse i Mellemøsten være risikofaktorer særligt for kvinderne. Rapporten konstaterer også, at der er en øget risiko for kvinder, hvis de er flygtet hertil eller har sproglige udfordringer, hvorimod det for mændene har en negativ virkning (Andersen, 2012).

Derudover fremgår det i en rapport af AKF (Anvendt KommunalForskning), at sproget er en vigtig forudsætning for, at flygtninge kan integrere sig i det danske samfund og ligeledes få fodfæste på det danske arbejdsmarked (Husted, Bonfils, Lauritze & Nielsen, 2010). Ifølge en rapport fra Rockwoolfonden udgør kvinderne størstedelen af kursisterne på sprogskolerne, og det er kvinderne, som er overrepræsenteret på danskuddannelse 1 (DU1) og danskuddannelse 2 (DU2) (Arendt, 2018). Jf. Udlændinge- og Integrationsministeriet fremgår det, at DU1 er tilrettelagt for kursister, som er analfabeter, og som ikke behersker et europæisk skriftsystem. DU2 er tilrettelagt kursister, som har en kort skole- og uddannelsesbaggrund. Målet for undervisningen på DU1 er at få grundlæggende færdigheder i mundtlig dansk og læse/skrivefærdigheder med henblik på at få tilknytning til det danske arbejdsmarked. For DU2 er målsætningen at forstå og læse dansk med henblik på at klare sig på det danske arbejdsmarked og efterfølgende komme i arbejdsmarkedets uddannelse (Udlændinge og Integrationsministeriet, 2019).

På trods af at kvinderne er overrepræsenteret i DU1 og DU2, hvilket fremhæves i rapporten fra AKF, så fremgår det, at kvinder over 35 år har en højere sandsynlighed for at udeblive eller helt frafalde undervisningsforløbet. Ligeledes er der større sandsynlighed for, at kvinder med en begrænset skolegang udebliver fra danskundervisningen (Husted et al., 2010 & Arendt, 2018). Familielivet, herunder egen, børns og ægtefælles sygdom, kan også være en forhindring for at møde til dansktimerne (Husted et al., 2010 & Arendt, 2018). Dette kan skyldes, at kvinden oftest opfattes som husmoderen, der har ansvaret for hjemmet og de huslige pligter, og hvis ægtemanden er i beskæftigelse, er kvinden nødsaget til at blive hjemme, i tilfælde af et eller flere børn er syge, da ægtemandens beskæftigelses- og lønindtægt prioriteres højere end kvindens danskundervisning (Husted et al., 2010). Desuden kan længerevarende perioder med barsel være en udfordring for kvinderne i forhold til at opnå kontinuitet i undervisningsforløbet (Husted et al., 2010). Flere kvinder påpeger

også, at det kan være svært at vende tilbage efter længerevarende lovligt fravær såsom eksempelvis barsel eller beskæftigelsesforløb, men de har fortsat en klar intention om muligheden for at gennemføre danskuddannelse (Husted et al., 2010). Rammerne for danskuddannelsesloven er som tidligere nævnt en grænse på tre år, dog med mulighed for forlængelse på op til fem år i visse tilfælde, hvilket også kan betragtes som en barriere for, at disse kvinder ikke kan nå at færdiggøre uddannelsesforløbet inden for tidsrammen (Husted et al., 2010 & Arendt, 2018).

Lederens syn på sprogskolerne

Ifølge en undersøgelse fra EVA (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015) vedr. danskuddannelse til voksne udlændinge, hvor der er gennemført dataindsamling, som er baseret på kvalitative og kvantitative data på tre forskellige niveauer herunder ledere, undervisere og kursister på sprogcentre (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015). Langt størstedelen af lederne vurderer, at formålet med sprogcentrenes undervisning er at give kursisterne dansksproglige kompetencer. Formålet ses i danskuddannelseslovens §1 og i bekendtgørelsen om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl., ligesom målene med undervisningen er beskrevet i bekendtgørelsens fagbilag for de enkelte uddannelser og moduler (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015). En af de problematikker lederne på sprogcentrene nævner er, at der ikke er tilstrækkelig mulighed for at forberede med henblik på at komme videre i uddannelsessystemet hverken med hensyn til at opnå dansksproglige kompetencer på rette niveau eller med hensyn til at give kursisterne en god fornemmelse af, hvad det kræver at læse videre i et dansk uddannelsessystem (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015). Ligeledes påpeges det, at langt de fleste kursister ikke har en uddannelsesmæssigbaggrund eller en fornemmelse af uddannelsessystemet, som gør det udfordrende at tilegne sig dansk kundskaber. Dermed kræver tilegnelse af det danske sprog tid, hvilket ikke kan opnås indenfor tidsrammen, herunder lovgivning og finansieringsmodel, som arbejder mod at opnå sproglige mål så hurtigt som muligt og sigter ikke mod at udbygge studiekompetencer (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015).

Sprogundervisernes syn på sprogskolerne

Undersøgelsen fra EVA (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015) viser ligeledes, at enkelte sprogundervisere ikke altid forstår, eller er enige i, de forudsætninger, som stilles i forbindelse med visiteringen af kursister på DU1 og DU2. Forudsætningerne herfor er bl.a. kursisternes aktuelle dansksproglige niveau, kompetencer i form af skole- og uddannelsesbaggrund, samt at målsætningen for uddannelse klargøres, og at der dannes grundlag for indplaceringen. I ovennævnte undersøgelse, udtrykker en sprogunderviser sin undren over den visitationspraksis, som aktuelt finder sted for de kursister, som kommer til Danmark fra Mellemøstlige lande, eftersom ikke alle kursisters fremtidige planer og udsigter er ens. På baggrund af sidstnævnte kan det medføre, at sprogunderviserne bliver udfordret i forhold til at tilrettelægge undervisningen. Dette medfører, at undervisningen bliver differentieret på grund af kursisternes forskellige niveauer, behov og mål med deres danskuddannelse. Kursisternes mål kan variere ud fra den ledige flygtnings ønske om at komme i beskæftigelse til den nyankommne flygtning, som har brug for viden om, hvordan det danske samfund er skruet sammen. Samlet set betyder det, at sprogunderviserne skal tilrettelægge undervisningen ud fra kursisternes forskelligheder (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015).

Dermed påpeger sprogunderviserne, hvordan de strukturelle rammer, som de er underlagt i forhold til lovgivningen, udmønter sig bl.a. gennem prøveorienteret undervisning, visitation af kursister, samlæsning af moduler og uddannelser, lavere lektionstal samt løbende indtag af kursister, herunder *Teaching to the test* (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015). Begrebet *Teaching to the test* dækker over, at undervisningen har fokus på, at kursisterne består modulprøverne end at have fokus på kursisternes deltagelse i dansksproglig kvalificering med henblik på at kunne få arbejde, uddanne sig og deltage aktivt i samfundet. Både ledere og en række sprogundervisere påpeger, at et smalt fokus på modultestmålene kan gøre, at undervisningen bliver meningsløs for kursisterne samt give kursisterne ringere kompetencer. Dermed er der risiko for med *Teaching to the test*, at integrative mål bliver (for) sekundære. De interviewede sprogundervisere er opmærksomme på de politiske målsætninger omkring beskæftigelsesindsatsen, og at arbejdsmarkedet danskundervisning har skærpet deres fokus på dette integrative mål. Derimod viser de

kvalitative interviews, at sprogundervisere er opmærksomme på at introducere kursisterne til kultur- og samfundsforhold (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015).

En af de største udfordringer, som sprogundervisere oplever, er at tilrettelægge undervisning således, at kursisterne opnår de sproglige mål, hvilket skyldes, at kursisterne er meget forskellige og har forskellige behov. Dermed påpeges det, at danskuddannelserne ikke er et one-size-fits-all-tilbud, men derimod et tilbud som er målrettet den enkelte kursist med forskellig baggrund (Danmarks Evalueringsinstitut, 2015).

Kursisternes perspektiv

I rapporten fra AKF, som omhandler indvandrerkvinder i danskuddannelse, er der også foretaget kvalitative interviews blandt 30 kvindelige kursister fra fire udvalgte sprogcentre, der fordeler sig på de to danskuddannelsesniveauer (DU1 & DU2) (Husted et al., 2010). I rapporten bliver kvindernes beskrivelse og vurdering af danskuddannelses tilbuddet, og hvilke sproglige kompetencer danskuddannelsen giver dem, belyst. Derudover fortæller kvinderne om de ting, som motiverer dem til at deltage i undervisning, og hvad der kan forhindre deres deltagelse (Husted et al., 2010). Herudover beskrives kvindernes erfaringer med og vurdering af opstarts- og løbende vejledning med relation til danskundervisningen. Samlet set viser interviewene, at kvinderne er positivt tilfredse med danskundervisningen på sprogskolen (Husted et al., 2010). Dog udtrykker flere kvinder, at de godt kan bruge det danske sprog i hverdagen, men de mener dog at det danske, de har lært, ikke er tilstrækkeligt i forbindelse med et arbejde eller mere komplekse samtalsituationer. Desuden er der specifikke tilbud på de forskellige sprogcentre, som på hver sin måde bidrager til kvindernes mulighed for at deltage i danskundervisningen. Om disse tilbud er målrettet kvinderne alene er ikke undersøgt i rapporten. De fire sprogcentre forsøger at opsætte forskellige rammer, som bidrager til kvindernes mulighed for at deltage i danskundervisningen. I det kvalitative datamateriale, som fremgår i rapporten, findes der forskellige argumenter for, hvad der motiverer den enkelte kvinde til at deltage i danskundervisningen. Heraf er der blevet identificeret fire forskellige motivationstyper, som fremhæves som værende vigtige for kvinderne (Husted et al., 2010).

1. Den første motivationstype kredser sig omkring kvindernes hverdagsliv i Danmark og hvor vigtigt sproget er for deres deltagelse i en række dagligdags eller mindre praktiske situationer.
2. Den anden motivationstype kredser sig omkring familien. De fleste kvinder har børn og derfor finder kvinderne det vigtigt at kunne sproget i forbindelse med skolesamtale, børnehave og hos lægen mv.
3. Den tredje motivationstype handler om fremtidsperspektivet, og hvor vigtigt sproget er for kvindernes muligheder ift. uddannelse og beskæftigelse på længere sigt.
4. Den fjerde motivationstype drejer sig om de lovmæssige krav, kvinderne er underlagt ift. at blive i Danmark. Derfor er gennemførelse af danskuddannelse en forudsætning for at få permanent ophold i Danmark. Dog skal det understreges, at den lovgivningsmæssige motivation sjældent står alene for kvinderne.

Afslutningsvis peger rapporten hen imod, at danskuddannelsesloven med tre års gratis danskuddannelse kan blive en barriere, hvis kvinderne ikke har afsluttet danskuddannelsen indenfor den tidsmæssige ramme (Husted et al., 2010). Ligeledes kan lovgivningen fremstå som en barriere i tilfælde af, at forløbet er afsluttet, mens kvinden fortsat har behov for at lære dansk. I rapporten er der eksempler på, at kvinder derudover har svært ved at vedligeholde det danske sprog og får imødekommet dette behov fra kommunen i form af ekstra undervisning, hvor andre kvinder ikke har haft samme mulighed (Husted et al., 2010).

Uddybning problemformulering

Specialet har til formål at undersøge de faktorer, som har indflydelse på, at kvinder fra Mellemøsten får en bedre tilknytning til uddannelse og arbejdsmarkedet. Vi finder det relevant at undersøge de mulige barrierer, som gør sig gældende på X sprogskoler, eftersom danskuddannelse er startfasen for kvindernes tilknytning til det danske samfund. Desuden er sprogundervisere aktive medspillere til, at disse kvinder tilegner sig det danske sprog og på sigt får fodfæste på det danske arbejdsmarked. Vi har valgt at fokusere på mødet mellem sprogunderviserne og kvinderne fra Mellemøsten for at kunne forstå, hvilket syn sprogunderviserne møder de mellemøstlige kvinder med og derudover forstå, hvilket syn de mellemøstlige kvinder føler sig mødt med i

forbindelse med danskundervisning. Ovenstående leder os frem til følgende problemformulering:

Problemformulering

Hvilke barrierer udspiller sig i mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten til danskundervisning?

Vi har valgt at have to arbejdsspørgsmål, som har til formål at besvare vores problemformulering. De to arbejdsspørgsmål er følgende:

Arbejdsspørgsmål

1. Hvilken betydning kan sprogundervisernes forestillinger omkring den mellemøstlige kultur have for de mellemøstlige kvinders muligheder for at lære det danske sprog?
2. Hvilken betydning kan kvindernes oplevelse af danskundervisning have for samarbejdet med sprogunderviseren?

Begrebsafklaring

I dette afsnit beskrives definitioner og begreber, som anvendes til besvarelsen af ovenstående problemformulering. Formålet med dette afsnit er, at man som læser kan danne sig et overblik over begrebernes indhold, samt hvordan begreberne anvendes i specialet.

Begrebet *sprogunderviser*, eller *underviser i dansk som andetsprog*, er en faglig person med en læreruddannelse med linjefag i dansk eller relevant bacheloruddannelse, som er kvalificeret til at undervise unge, voksne indvandrere og flygtninge i dansk på f.eks. sprogcentre, voksen- og ungdomsuddannelser eller virksomheder (Uddannelsesguiden, 2019).

Begrebet *kvinder fra Mellemøsten*, *kvinder* og *kursister* drejer sig om vores informanter fra Mellemøsten, som deltager i danskundervisning på sprogskoler. *De mellemøstlige kvinder* henviser til kvinder fra Mellemøsten, som geografisk udgør det østlige og sydøstlige middelhavsområde og inkluderer flg. lande: Syrien, Libanon, Jordan, Irak og de øvrige stater på Den Arabiske Halvø (Den Store Danske, u.å).

Begrebet *sprog* er en vigtig forudsætning for kvinderne fra Mellemøsten for at være aktive deltagere i samfundet og for at fungere som medborgere i Danmark. Herunder er sproget en vigtig kompetence, for at kvinderne kan komme i beskæftigelse og udnytte deres kvalifikationer på arbejdsmarkedet. (Husted et al., 2010). De danske kundskaber på arbejdsmarkedet er en vigtig evne for at kunne forstå og tale det danske sprog for derved at kunne indgå i det sociale fællesskab med kollegerne på arbejdsmarkedet. Ligeledes har dansk kundskaber stor betydning for, om arbejdsgiveren vil ansætte en medarbejder (Dansk Flygtningehjælp, 2017).

Afgrænsning

Formålet med dette afsnit er at afgrænse specialets målgruppe og begrunde valg af målgruppen. Specialet tager først og fremmest afsæt i sprogundervisere, som underviser kvinder fra Mellemøsten på sprogskoler og underviser på danskuddannelse 1 og 2. Vi vælger at fokusere på sprogundervisere, som har erfaring med at undervise kvinder fra Mellemøsten for at kunne afdække vores undersøgelsesfelt.

Vores speciale tager ikke udgangspunkt i alle sprogskoler i Danmark, men tre forskellige sprogskoler, som vores informanter har tilknytning til. De tre forskellige sprogskoler er valgt, da mange af kursisterne er kvinder fra Mellemøsten, og dermed har sprogundviserne på de udvalgte sprogskoler mange års erfaring med undervisning af kvinder fra Mellemøsten. Derudover har vi valgt at interviewe fire mellemøstlige kvinder og fem sprogundvisere. Vi har valgt at tage udgangspunkt i få og specifikke informanter for at få en dybdegående analyse af, hvilken betydning kulturen har for samarbejdet mellem sprogundvisere og de mellemøstlige kvinder. Specialet omhandler som udgangspunkt kvinder fra Mellemøsten, hvorfor vi også finder det relevant at fokusere på denne målgruppe med henblik på at belyse kvindernes barrierer og muligheder for deltagelse i danskuddannelse. Herunder, hvad der karakteriserer kvinderne, indsatsen overfor kvinderne samt effekten af indsatsen. Ligeledes fokuserer specialet på de kvindelige kursister fra Mellemøsten og ikke på andre nationaliteter, hvilket skyldes, at vi under processen for undersøgelse af eksisterende viden såsom rapporter, statistikker, ligeledes interviewede en Elite-interview-person, som bidrog med kvalificering af de problemstillinger, som gør sig gældende inden for området. Interviewet med Elite-informanten har givet os et kritisk

blik på de problemstillinger, Elite-informanten belyste, hvilket gjorde, at vi blev nyssgerige og valgte at undersøge feltet ud fra sprogundervisernes og de mellemøstlige kvinders oplevelser. Vi har valgt at fokusere på kvinder på 35-40 år, da disse kvinder har etableret familie med mand og børn samt har flere udfordringer i form af analfabetisme, helbred m.m. Desuden har disse kvinder over 35 år generelt sværere ved at fuldføre en danskuddannelse og har i høj grad længerevarende fravær ud over barselsfravær (Husted et al., 2010). På baggrund af ovennævnte har vi valgt at interviewe fire kvinder fra Mellemøsten på de samme tre sprogskoler, som sprogunderviserne er fra. Kvinderne er i aldersgruppen 35 - 40 år og har forskellige nationaliteter fra Mellemøsten, som kan bidrage til at få et nuanceret svar på problemformuleringen.

Der er i specialet fravalgt mandlige kursister, da disse ikke har samme udfordringer med at komme i beskæftigelse, som kvinderne har jf. problemfelt (Husted et al., 2010). Vi har bevidst valgt at fokusere på dansk uddannelsesniveauerne 1 og 2 (DU1 og DU2), da disse grupperinger jf. problemfelt udgøres af kursister med begrænset eller slet ingen skolegang. På baggrund af dette fravælges danskuddannelsesniveauerne 3 og 4, da denne gruppe er tilrettelagt kursister med en mellemlang eller lang skole- og uddannelsesbaggrund. Ved at tage udgangspunkt i sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten kan vi opnå en dybdegående analyse af den kultur og selvopfattelse, som finder sted mellem dem.

Emnets relevans for det sociale problem og det sociale arbejde

I dette afsnit bliver specialets relevans for det sociale arbejde belyst. Ligeledes vil afsnittet bestå af en redegørelse for det valgte emne som et socialt problem.

Det sociale arbejde

Gennem de seneste 45 år med vandring efter arbejds- og politisk asyl blandt flygtninge er der opstået store ændringer i Danmarks befolkningssammensætning. Dette har forårsaget udfordringer for socialpolitikken og det sociale arbejde. Ifølge socionom Marianne Skytte bliver flygtninge oftest omtalt ud fra en essentialistisk kulturforståelse, hvor kulturer ses som afgrænsede og lukkede universer med en del værdier og traditioner, som i mere eller mindre grad kan føres videre til de næste generationer (Guldager og Skytte, 2017).

Skytte påpeger ligeledes, at den essentialistiske kulturforståelse kan vægtes højt i det sociale arbejde, eftersom majoritetsbefolkningens tanker er bygget på etnocentriske fordomme, det vil sige, at majoriteten foretrækker at egenskabsforklare f.eks. sociale afvigelser blandt minoriteterne (Guldager og Skytte, 2017).

“Egenskabsforklaringer henviser til, at den givne afvigelse må forstås som resultat af indre årsager hos disse andre fx. gennem antagelser om særlige kulturelle karakterer eller personlighedstræk, følelser, holdninger, evner og intelligens.” (Guldager og Skytte, 2017 p 350).

Normer om flygtningekvindes rolle i det private og offentlige rum kan ifølge Karen Margrethe Dahl og Vibeke Jakobsen blive brugt som forklaring på, hvorfor der er forskel på adfærden hos hhv. flygtningekvinder, og hvorfor disse forskelle afviger fra adfærden hos den danske befolkning, hhv. danske kvinder (Dahl og Jakobsen, 2005). Dahl og Jakobsen påpeger, at normer og praksis i forhold til kønsroller særligt kommer til udtryk i arbejdsdelingen af de huslige pligter i hjemmet og kan påvirke arbejdsmarkedsdeltagelse og holdningen til uddannelse. Markant kønsrollefordeling i forhold til pligter i hjemmet og i det offentlige rum kan f.eks. hindre kvindernes deltagelse på arbejdsmarkedet, uddannelse eller foreningslivet (Dahl og Jakobsen, 2005). Med den essentialistiske kulturforståelse kan der ifølge Skytte opstå risiko for social differentiering og segregation, hvor flygtninge vil fremstå som personer, der ikke er til at ændre på, da de er bundet af deres kulturelle værdier og normer (Guldager og Skytte, 2017).

Det sociale problem

Overordnet betegnes et socialt problem, ifølge sociolog og lektor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet Morten Ejrnæs og sociolog, Ph.d og lektor ved Institut for Sociologi og Socialt arbejde på Aalborg Universitet Merete Monrad, som værende et forhold i samfundet, som ønskes ændret (Guldager og Skytte, 2017). Flygtninges livs- og arbejdsvilkår har i en årrække været brændpunktet i den politiske debat såvel som i den praktiske indsats og forskning på arbejdsmarkedet (Nordisk Ministerråd, 2019). Kvinder med flygtningebaggrund er særligt udfordret sammenlignet med mænd med samme baggrund i forhold til at finde fodfæste på det danske arbejdsmarked (Nordisk Ministerråd, 2019).

Desuden kan dårlige danskundskaber hæmme den sociale kommunikation mellem flygtninge, danske borgere og kollegaer. I rapporten fremgår det, at flygtnings baggrund kan gøre det vanskeligt at forstå sproget og dets mange nuancer, og de kan derfor have vanskeligt ved at blive socialt integreret (SFI TEMA, 2016).

Kapitel 2: projektdesign

I det følgende afsnit vil den videnskabsteoretiske tilgang blive præsenteret. Derudover vil der blive redegjort og argumenteret for det metodiske valg for specialet, for efterfølgende at beskrive specialets opbygning og analysestrategi. Da vi begge to arbejder og har arbejdet med kvinder fra Mellemøsten, som har problemer med at fuldføre danskuddannelsen, har vi en forforståelse for ovenstående problemstilling. Vi har valgt at belyse problemstillingen ud fra en hermeneutisk tilgang og betragter nærværende speciale som en del af en helhed, som bidrager til at forstå den givne problemstilling.

Filosofisk hermeneutik

For grundlæggeren af den filosofiske hermeneutik, den tyske filosof Hans-George Gadamer, betyder hermeneutik *fortolkningskunst*. Forskeren kan ikke begynde at forstå noget neutralt, uden at forskeren har medbragt eksisterende viden i form af en forforståelse eller fordom. Gadamer beskriver fordomme, som noget mennesket har i kraft af vores tilhørsforhold til den kulturelle tradition (Holm, 2018). På baggrund af dette anser Gadamer ikke forskerens forforståelse som værende et problem, da forforståelse derimod kan være en fordel for forskerens arbejde. Forskeren er hermed i stand til at stille relevante spørgsmål omkring feltet (Juil et al., 2012). Hermeneutikken udgør centrale elementer, dels den hermeneutiske cirkel og dels forforståelsen, og har en væsentlig betydning for specialets metodiske tilgang, hvilket vil blive uddybet.

Forforståelse

Forforståelse er et begreb i hermeneutikken, som henviser til den antagelse, som forskeren har om det undersøgte fænomen forud for studiet. Indenfor hermeneutikken er det væsentligt for forskeren at gøre sin forforståelse bevidst. Argumentet herfor er, at forskerens forståelse af det undersøgte fænomen påvirkes af forskerens subjektive forforståelse, hvilket er en nødvendighed for at stille relevante arbejdsspørgsmål (Holm, 2018).

Vores forforståelse stammer fra, at vi på vores tidligere bachelorstudier (socialrådgiver og administrationsbachelor) har beskæftiget os med projekter omkring flygtningekvindes tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette har givet en bred viden og forståelse om kvinder med indvandrer- og flygtningebaggrundes tilknytning til arbejdsmarkedet og samfundet generelt. Ligeledes har vi begge i forskellige sammenhænge beskæftiget os med denne målgruppe. Vores erfaringer inden for feltet gav os et indblik i de udfordringer, flygtningekvinder oplever i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Vores forståelse af feltet som medarbejdere blev udfordret og nuanceret som studerende på grund af den eksisterende viden indenfor feltet, hvilket gav os en mere kritisk tilgang til at undersøge årsagen til kvindernes lave beskæftigelsesfrekvens. Vores forforståelse inden undersøgelsen af feltet og efter undersøgelsen af den eksisterende viden gav os et dobbelt forforståelse, som har været årsagen til valg af emnet og søgning efter informanter, og som dermed har motiveret os til at vælge problemstillingen og problemformuleringen. Vores forforståelse er et vigtigt begreb i forskning med hermeneutik som filosofisk referenceramme da vores forforståelse henviser til den forståelse, og de antagelser vi som forskere har om det undersøgte fænomen inden studiet. Indenfor hermeneutikken er det væsentligt at være bevidst om sin forståelse, da ens forforståelse af det undersøgte objekt altid påvirkes af forskerens subjektive forståelse. Derudover er bevidstgørelsen af forforståelse nødvendig for at kunne sætte forforståelse i spil og udbygge den. Vores forforståelse bliver tilvejebragt af vores personlige oplevelser og tidligere erfaringer samt vores teoretiske viden. Vi har igennem vores tidligere praktiske erfaringer fået et billede af, at indvandrerkvinder har svært ved at få arbejde og lære det danske sprog, da de i hjemlandet var vant til at være hjemmegående kvinder. Ligeledes har vi gennem vores praktiske erfaringer oplevet, at der er fordomme og holdninger om, at indvandrerkvinder ikke gider at arbejde eller lære det danske sprog. Vi er ikke enige i disse fordomme og holdninger, men vi er bevidste om at bruge dem i forbindelse med at udforske feltet. Vores forforståelse har både før og under studiet udviklet sig, hvilket har haft stor indflydelse på vores forskningsproces, hvor vores arbejdsspørgsmål og problemstillingen blev ændret undervejs. Under analysen sætter vi vores forforståelse i spil ved at stille spørgsmål til de emner, vi er kommet frem til, og derved forsøger vi at komme frem til en troværdig fortolkning ud fra den indsamlede empiri og ikke kun ud fra vores forforståelse. Specialets metodegrundlag

vil blive udarbejdet ud fra en filosofisk hermeneutisk tilgang og vil blive benyttet som et analyse - og fortolkningsredskab i bearbejdelsen af specialets interview og analyse.

Den hermeneutiske tilgang anvendes til forståelsen af empirien, hvilket giver os et tolkningsapparat, som opstår gennem faglige refleksioner over tekster i vekselvirkning mellem teori og empiri (Holm, 2018). Det vil sige, at den hermeneutiske metode anvendes til at undersøge og dermed opnå en nuanceret fortolkning af problemfeltet. Ligeledes gør vi brug af den kritiske hermeneutik for at kunne opretholde et kritisk perspektiv og dermed kunne opnå en dybere forståelse af informanternes fortællinger (Holm, 2018).

Hermeneutisk cirkel

Den hermeneutiske cirkel er et centralt begreb inden for hermeneutikken, hvor man kan stille spørgsmål og finde svar, som veksler mellem ”helhedsforståelse og delforståelse”. Vores forståelse og fortolkning hænger sammen i mødet med vores forforståelse i en søgen efter at flytte på den kendte forståelse eller viden (Harboe, 2006). I den hermeneutiske cirkel skabes en ny forståelse og forklaring igen og igen, indtil nye fortolkninger og begreber opnås i en søgen efter ny viden (Harboe, 2006). Vores forforståelse og fordomme er med til at påvirke forståelsen og fortolkningen, der bevæger sig frem og tilbage omkring feltet i den hermeneutiske cirkel. Det vil sige, at vores forforståelse kan være en hindring, fordi vi er låst fast i vores tidligere meninger og derfor på forhånd forventer bestemte resultater med vores forskning. Dermed gjorde vores bevidsthed omkring vores forforståelse, at vi erkendte den, og vi var klar over, at der kan findes en ny mening. Det skal dog understreges, at vi aldrig kan komme af med vores forforståelse, men er opmærksomme på at holde blikket på feltet. Den hermeneutiske cirkel hjalp os til at reflektere over sprogundervisernes og kvindernes oplevelser og erfaringer. Den nye viden vi opnår igennem informanternes fortællinger udvider vores forståelse, hvilket giver os en øget forståelse af, hvilke oplevelser og erfaringer sprogundviserne og de mellemøstlige kvinder har af danskundervisning.

Vi er ligeledes opmærksomme på at sprogundviserne og kvinderne taler ud fra egne oplevelser og erfaringer, men at vi gennem deres forskellige fortællinger kan opnå en bedre helhedsforståelse for vores problemstilling. Helhedsforståelsen kredser

omkring de arbejdshypoteser, som er formuleret gennem vores problemformulering og arbejdsspørgsmål. Under udarbejdelsen af specialet vil vi ikke finde frem til en ny sandhed, men i stedet forsøger vi at undersøge den pågældende problemstilling.

Kapitel 3: Metode

Induktiv tilgang

I forlængelse af ovenstående diskussion omkring vores videnskabsteoretiske tilgang finder vi det relevant at belyse hvilken metode, der anvendes for at besvare specialets problemformulering.

Undervejs i specialet gjorde vi os en række overvejelser omkring, hvilken tilgang vores undersøgelse var præget af herunder abduktiv, induktiv og deduktiv tilgange. Vores valg af den induktive tilgang til specialet gjorde, at vores interviewguide ikke var styret af en bestemt teori, hvilket gjorde, at vores spørgsmål var bredt formuleret. Et eksempel på spørgsmålene til sprogunderviserne var:

Hvilke oplevelser og forståelser har du for kvindernes kulturelle baggrund?

Oplever du en lighed mellem kvindernes kulturer og den danske kultur? Ligeledes gjorde det sig gældende for de mellemøstlige kvinder, hvor der blev stillet spørgsmål omkring deres oplevelser af sprogunderviserne, og hvorvidt de oplever, at sprogunderviserne udviser forståelse for kvindens kulturelle baggrund. Vores brede formulering af spørgsmålene var med henblik på at få informanterne til at fortælle om deres oplevelser ud fra egne perspektiver. Vi forsøger at få dem til at fortælle om det, de mener er vigtigt uden at påvirke deres fortællinger.

Ved at vælge en induktiv tilgang lader vi empirien sætte dagsorden, da vi tager udgangspunkt i de empiriske data og derigennem når frem til den teori, som er bedst egnet til at analysere på vores indsamlede empiri. Det vil sige, at empirien bliver styrende for at opnå ny viden. Vi gør brug af meningskondensering for at få overblik over de dominerende forhold og tematikker, som opnås gennem sprogundervisere og kvindernes fortællinger. Ved udarbejdelsen af vores interviewguides går vi delvist induktivt til specialet, da vores interviewspørgsmål ikke er styret af en bestemt teori.

Efter at have undersøgt den eksisterende viden inden for området og foretaget et interview med en eliteinterview-person, kom vi frem til at gøre brug af kultur og stigma som temaer i forbindelse med vores interviews af informanterne.

Interviewspørgsmålene til eliteinterview-personen blev udarbejdet på baggrund af vores forforståelse omkring, at kvinder med anden etnisk baggrund har svært ved at lære det danske sprog og dermed svært ved at få arbejde. Interviewspørgsmålene til sprogunderviserne og de mellemøstlige kvinder var baseret på vores forforståelse, rapporter, statistikker og dermed et interview med eliteinterview-personen. I specialet blev der udarbejdet tre interviewguides. Den første var til de fem sprogundervisere, den anden interviewguide var til eliteinterview-personen, og den tredje interviewguide var til de fire kvindelige kursister (Kvale & Brinkmann, 2009).

Valget af den induktive tilgang var på baggrund af, at vi ikke rigtig var klar over, hvilke fortællinger sprogundervisere og de kvindelige kursister ville fortælle, og hvilken ny viden deres fortællinger kunne bringe i forhold til vores problemstilling. Den manglende viden indenfor sprogundvisernes og kvindernes egne oplevelser gjorde det ligeledes udfordrende i forhold til at låse sig fast til en bestemt teori. Derfor bestemte vi os for at lade den indsamlede empiri være styrende i forhold til hvilken teori, der vil være mest fornuftig at bruge for at kunne analysere på den indsamlede empiri (Kvale & Brinkmann, 2009). Dermed argumenterer vi for det valg, vi har gjort os under indsamling af data. I teoriafsnittet vil der blive gennemgået den teori og de begreber, vi vælger at gøre brug af i analysen, som er valgt på baggrund af den indsamlede empiri.

Det kvalitative forskningsinterview

For at kunne besvare vores problemformulering gør vi brug af kvalitative forskningsinterview, da vi ønsker at forstå verden ud fra informanternes synspunkter og udfolde betydningen af deres oplevelser. I forskningsinterviewet taler vi med mennesker, da vi ønsker at få indsigt i, hvordan informanterne beskriver deres oplevelser eller artikulere deres grunde til at handle, som de gør (Kvale & Brinkmann, 2009). Vi ønsker at undersøge, hvad der karakteriserer mødet mellem

sprogundervisere og kursister og hvilke udfordringer, der gør sig gældende. Udover de fem sprogundervisere og fir kursister har vi ligeledes valgt at bruge en eliteinterview-person, som har erfaring med at undervise sprogundervisere i, hvordan de kan arbejde med flygtninge og folk fra Mellemøsten i forhold til at lære det danske sprog og kunne forstå kvinderne og deres mellemøstlige kulturer. Trods eliteinterview-personens erfaring inden for feltet, er vi opmærksomme på, at elitepersonen fortæller ud fra egen erfaring og oplevelser og ikke kan tale ud fra, hvad sprogundviserne oplever som barrierer ved at undervise kvinder fra Mellemøsten, og derfor har vi fravalgt ham i analysen. Vi har valgt at fravælge den kvantitative forskningsmetode, da vi ønsker at opnå viden gennem åben dialog med sprogundviserne og kvinderne (Kvale & Brinkmann, 2009).

Primær og sekundær empiri

Vores primærlitteratur er den indsamlede empiri, vi har fået gennem interviews med sprogundviserne, de kvindelige kursister og eliteinterview-personen for at opnå en bredere indsigt og bedre forståelse af de barrierer, som udspiller sig i danskundervisning af kvinder fra Mellemøsten. Vi har valgt at supplere vores primære empiri data med sekundærlitteratur (Kvale & Brinkmann, 2009). De sekundære empiri, som vi har valgt at gøre brug af, er blandt andet bøger, rapporter, statistikker m.m., som også er blevet brugt i kapitel 1 og kapitel 2. Vi har også gjort brug af retsinformationen med henblik på at belyse den lovgivning, som gør sig gældende inden for flygtningeområdet samt sprogundervisningsområdet (Kvale & Brinkmann, 2009). Den sekundære empiri, såsom teoritekster og fagbøger, har til formål at hjælpe os med at analysere og fortolke vores indsamlede empiri. Vi vil under teoridelen præsentere de udvalgte teorier, hvorfor vi har valgt dem, samt beskrive, hvorfor de udvalgte teorier er relevant for at analysere og fortolke på vores primær empiri.

Det semistrukturerede livsverdensinterview

I følgende afsnit vil vi komme tættere på forståelsen af det kvalitative forskningsinterview. Det semistrukturerede interviews er ikke en fri dialog mellem informanten og interviewer, men en samtale, der skabes på baggrund af bestemte temaer (Kvale & Brinkmann, 2009). Vores valg af temaerne i specialet som er

nedskrevet i interviewguiden, var med til at strukturere vores interviews. Interviewene foregår indenfor åbne rammer, hvilket giver mulighed for at give, og modtage informationer under interviewsituationen. Interviewguiden er med til at sætte ramme for interviewet og sikre, at alle informanter får spørgsmål indenfor de valgte temaer. De semistrukturerede interviews giver mulighed for, at gå i dybden og dermed stille yderligere spørgsmål til temaerne. Ligeledes giver de semistrukturerede interviews, interviewerens frihed, da interviewerens ikke fuldstændigt forbundet til spørgsmålene i interviewguiden, men er bundet til de temaer, som er brugt i interviewguidene (Kvale & Brinkmann, 2009).

Interviewguide

Forinden vores semistrukturerede interview udarbejdede vi tre interviewguides, hvor den ene tilhører eliteinterview-personen, den anden tilhører de fem sprogundervisere, mens den tredje tilhører kvinderne fra Mellemøsten. Interviewguiden har givet os mulighed for at rumme forslag til spørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2015). I forbindelse med interviewguide, har vi først og fremmest været opmærksom på at indlede med simple spørgsmål til både sprogundervisere, kvinder fra Mellemøsten og eliteinterview-personen. Disse simple spørgsmål bestod af: ”Hvor gammel er du?”, ”Hvad er din uddannelsesbaggrund?”, ”Hvor mange år har du undervist på sprogskolen?”, ”Hvor lang tid har du gået på danskuddannelse 1 eller 2?”. Disse indledende spørgsmål havde til formål at give dem tryghed i vores omgivelser. Derudover har formålet med interviewguiden også været at gøre spørgsmålene vejledende og ikke endelige (Kvale & Brinkmann, 2015). I forbindelse med udarbejdelsen af interviewguiden var vi indstillet på, at vi godt kunne bevæge os uden for interviewguiden, i tilfælde af det havde betydning for vores problemstilling.

Åbenhed og fokus

I forbindelse med en interviewsituation, er det vigtigt er være opmærksom på hvilken metode man benytter sig af, når man stiller spørgsmål til et interview. Under interviewet var vi meget opmærksomme på informanternes udsagn, da informanterne under interviewet kan afsløre ting i deres fortællinger, de senere hen kunne fortryde. Som tidligere nævnt gjorde vi brug af de semistruktureret interviews, da den semistruktureret livsverden forsøger at forstå temaer ud fra informanternes egne perspektiver.

Under interviewet var vi opmærksomme på vores rolle som forskere og vores

integritet, da det spiller en stor rolle for kvaliteten af den indsamlede empiri og de etiske beslutninger, som træffes i kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2015). I forbindelse med udførelsen af interviewene, var vi opmærksom på vores udstråling og den måde vi handlede på under interview situationen, hvilket var afgørende for interviewet og den måde informanterne samarbejdede på under interviewet. De etiske krav til os som forskere indebærer overholdelse af den videnskabelige videns kvalitet, der publiceres. Dette indebærer, at de publicerede resultater skal være så nøjagtige og repræsentative for forskningsfeltet som muligt (Kvale & Brinkmann, 2015).

Vores tilgang var præget af en åbenhed, det vil sige, at vi ikke slavisk stillede spørgsmål, men var åbne overfor ændring af rækkefølgen eller formuleringen af spørgsmålene. Det gjorde det nemmere for os at følge informanternes fortællinger og lytte til, hvad de mener er vigtigt og derefter stille spørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2015). Denne måde gjorde, at vi kunne følge informanternes svar, selvom svarene kunne åbne op for ny viden, vi muligvis ikke har behov for. Da vi i forvejen havde sendt spørgsmålene ud til sprogunderviserne, kvinderne fra Mellemøsten og elite-interviewperson, havde informanter en idé om hvilke spørgsmål, som ville blive stillet, men alligevel valgte vi at stille spørgsmålene. De interviewspørgsmål som blev sendt ud til informanterne var formuleret ud fra de temaer, som var udarbejdet i interview guiden. Da vi stillede interviewspørgsmålene var vi åbne og låste os ikke fast i en bestemt rækkefølge. Vi startede med at præsentere formålet med interviewet, men vi gav mulighed for, at de selv udtrykte sig, og derefter stillede vi spørgsmål. Vi var klar over vores fordomme omkring at sprogunderviserne ikke forstår de Mellemøstlige kvinders kulturer, og har svært ved at samarbejde og kommunikere med kvinderne, på grund af deres manglende sprogkompetencer, men vi forsøger alligevel at lytte og bede informanterne, at udfolde deres svar.

Vi havde fokus på kulturforståelse, kultur og stigmatisering, disse temaer var valgt på baggrund af vores tidligere forståelse omkring feltet, rapporter, statistikker og dermed var interviewet med eliteinterview-personen, med til at kvalificere de problematikker, som kan gøre sig gældende for sprogundervisere i danskundervisning af kvinderne fra Mellemøsten. Under interviewene med informanterne var vi åbne overfor deres fortællinger, på trods af det kan afvige fra vores temaer, men vi prøvede så vidt som muligt at stille spørgsmål, som var i overensstemmelse med temaerne.

Denne måde gjorde, at vi var åbne og viste interesse for informanternes fortællinger og samtidig fik besvaret vores interviewspørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2015).

Interviewsituation

Dialogen mellem os som forskere og informanterne var afgørende for interviewforløbet og dermed var vores evne til at skabe en afslappet og tryk stemning ligeledes vigtig. Derfor var vi opmærksomme på at skabe en hverdagsdialog, hvilket vil sige, at vi tilstræbte så vidt muligt, at interviewet var i form af en hverdagssamtale uden at være låst fast i forhold til struktur under selve interviewet. Det vil sige, at strukturen i vores interview nærmede sig en hverdagssamtale, men som professionelt interview indebærer det en særlig tilgang og spørgeteknik (Kvale & Brinkmann, 2015).

Under interviewsituation med informanterne havde vi ligledes en hermeneutisk tilgang til interviewene, da vi under indsamling af empirien fik ny viden omkring feltet, hvilket gjorde at vi fik uddybet interviewspørgsmålene, og dermed gjorde at de forskellige interviews gennem processen var med til at bidrage med ny viden. I forbindelse med vores interviews har vi både interviewet sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten, derigennem har vi fået bekræftet og afkræftet, vores antagelser omkring de problematikker som gør sig gældende i forbindelse med danskundervisning og dermed fået ny viden igennem informanternes fortællinger.

Vores måde at stille interviewspørgsmålene på var for at skabe en form for tryghed for informanterne, hvilket gjorde det lettere at udføre interviewene og dermed komme tættere på informanternes egne oplevelser og fortællinger omkring de barrierer, som udspiller sig til danskundervisning. Som forskere var vi opmærksomme på, at vi kunne møde nogle udfordringer under interviewet. Informanterne ville muligvis komme ind på private emner, som de har oplevet i forbindelse med deres arbejde med kvinder fra Mellemøsten, som de måske ikke var så glade for at dele. Det samme gjorde sig gældende for kursisterne, da de ligeledes kunne komme inde på private emner omkring deres erfaringer og oplevelser af sprogundviserne. Derfor havde vi fokus på, at selve interviewsituation skulle føles behagelig og tryk, hvilket gjorde, at vi fokuserede på en åben dialog i form af en hverdagssamtale (Kvale & Brinkmann, 2015). Trods den åbne dialog var vi stadig opmærksom på vores formål med interviewene og forsøgte så vidt muligt at få besvaret vores spørgsmål uden at

give informanterne en følelse af, at de blev afhørt. Under vores interviews lagde vi mærke til, at sprogunderviserne havde forskellige opfattelser af kursisterne og forskellige oplevelser af barrierer, men alle var enige om, at den største barriere var den kultur, de mellemøstlige kvinder havde med sig i bagagen, som udfordrede dem i at tilegne sig sproget og integrere sig i det danske samfund. Kursisterne havde forskellige synspunkter omkring deres erfaringer og oplevelser i forbindelse med danskundervisningen og af sprogunderviserne. Men til fælles var de alle enige i, at sprogunderviserne forsøgte at udvise forståelse, men at de ikke rigtigt havde en forståelse for deres kulturer. Derudover var vi opmærksomme på ikke at give informanterne så mange detaljer omkring specialet, da dette muligvis ville resultere i, at informanterne ville fokusere på besvarelse af vores problemformulering i stedet for at fortælle om deres oplevelser inden for feltet (Kvale & Brinkmann, 2015).

Validitet

Begrebet *validitet* henviser til sandheden, rigtigheden og styrken af et udsagn. En valid eller gyldig slutning er korrekt udledt af sine præmisser. Et gyldigt argument er fornuftigt, velbegrundet, berettiget, stærkt og overbevisende. Validitet har i samfundsvidenskaberne drejet sig om, hvorvidt en metode undersøger dét, den påstås at undersøge (Kvale & Brinkmann, 2015).

I samfundsvidenskaberne diskuteres troværdigheden, styrken og overførbareheden af den viden, som produceres via interview. Viden, der er produceret via interview, kan være objektiv. Objektivitet er et flertydigt begreb, og der skelnes mellem forskellige betydninger af begrebet objektivitet, når der er tale om kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2015). Vi skelner her mellem forskellige betydninger af objektivitet, der er relevante for kvalitativ forskning ved at tage udgangspunkt i hverdagsprog og hverdagsaktiviteter, når vi for eksempel taler om en journalistisk interviewer, som mere eller mindre er objektiv.

At være objektiv kan også betyde at afspejle forskningsgenstandens natur, lade genstanden tale, og forholde sig adækvat til den genstand, der undersøges, er et udtryk for loyalitet overfor fænomenet, som udtrykker forskningsgenstandens egentlige karakter (Kvale & Brinkmann, 2015). Hvis man for eksempel har en opfattelse af, at den menneskelige verden eksisterer i tal, vil det give en begrænsning af begreberne om objektivitet og validitet til måling, da kun kvantitative metoder i så fald afspejler

den egentlige beskaffenhed af de udforskede sociale objekter. Når interviewets genstand er formet i en sprogligt konstitueret og interpersonelt forhandlet social verden, opnår det kvalitative forskningsinterview en privilegeret stilling i produktionen af objektiv viden om den sociale verden (Kvale & Brinkmann, 2015).

Ifølge Kvale og Brinkmann inddeles validering i syv faser herunder tematisering, design, interview, transskription, analyse, validering og rapport.

Når det handler om informanter, skal man altid have i tankerne, at det kan være, at de ikke siger "sandheden" om den oprigtige situation. Men informanterne siger sandheden om deres egne oplevelser inden for området, som er vores formål med interviewene. I forhold til vores speciale er undersøgelsen bygget op omkring kvalitative forskningsinterview, hvor vi netop formår at opnå en forståelse af informanternes egne oplevede livsverdener og komme så tæt som muligt på deres tanker og refleksioner omkring feltet ved at stille dem spørgsmål. Det kan derfor diskuteres, hvor generaliserbar den indhentede viden er, da vi tager udgangspunkt i fem sprogundervisere, fire kvindelige kursister og en eliteinterview-person (Kvale & Brinkmann, 2015). Som tidligere nævnt skal det dog påpeges, at eliteinterview-personen kun blev brugt for at opnå viden omkring sprogundervisernes udfordringer i samarbejdet med kvinder fra Mellemøsten og ikke ville blive brugt i analysen, da vi fokuserer på sprogundervisernes og de mellemøstlige kvinders erfaringer og fortællinger, hvilket eliteinterview-personen ikke kan belyse.

Det vil dermed være vanskeligt at gentage undersøgelsen, da de sprogundervisere vi har interviewet ikke er repræsentanter for alle sprogundervisere som beskæftiger sig med at undervise kvinder fra Mellemøsten i dansk, og deres erfaringer inden for området kan være meget forskellige og ikke til at sammenligne, da sprogundviserne præsenterer deres egne erfaringer, oplevelser og opfattelse omkring arbejdet med kvinder fra Mellemøsten (Kvale & Brinkmann, 2015). Det samme gør sig gældende for de kvindelige kursister, da ikke alle kursister har samme oplevelser og erfaringer med sprogundervisere og danskundervisning. Dog kan deres udsagn hjælpe os med at få indsigt i hvilke erfaringer, oplevelser samt udfordringer, som kan opstå til danskundervisning. Under udarbejdelse af interviewguiden har vi dog reflekteret over, hvordan man kan stille åbne spørgsmål og har i den forbindelse gjort brug af interviewguidens to temaer med henblik på at indsamle empirien. Vi har

som tidligere nævnt ladet sprogundervisernes og kursisternes fortællinger være styrende, og på baggrund af vores eksisterende undersøgelser og empiri inden for området forsøgt at belyse de væsentlige forhold, som gør sig gældende for sprogundervisere og de kvindelige kursister (Kvale & Brinkmann, 2015).

I bearbejdning af empirien gjorde vi brug af en induktiv tilgang, da vi har ønsket at finde de elementer i interviewene, som belyser vores problemformulering. I forhold til at argumentere for undersøgelsens kvalitet bliver vores videnskabsteoretiske tilgang et central element. Da flere kriterier gør sig gældende for undersøgelsens videnskabelige kvalitet, afhængigt af hvilken videnskabsteoretisk tilgang man benytter sig af. Derudover er problemformulering gennem hele arbejdsprocessen styrende for specialets opbygning, og derfor har vi hele tiden været opmærksom på at få besvaret vores problemformulering (Kvale & Brinkmann, 2015).

Udvælgelse af informanter

Vi har valgt at undersøge mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten, for at kunne reflektere over, hvordan de hver især oplever mødet. Dette kan belyse, hvilke udfordringer de begge kan stå overfor, hvis vi havde udvalgt at udelukke den ene gruppe, havde vi ikke haft mulighed for at få begge vinklers syn på relationen. Vores krav til informanterne var meget reflekterende, da vi fokuserede på at finde fire mellemøstlige kvinder samt fem sprogundervisere. Antallet af informanter bidrog med nuancerede og dybdegående svar omkring sprogundviserne og de mellemøstlige kvinders fortællinger, til udarbejdelse af vores speciale. Vores krav til kvinderne fra Mellemøsten var, at de skulle være i gang med danskuddannelse 1 eller 2, og at de eventuelt havde gået på danskuddannelse i en længere periode end danskuddannelsens varighed. Vores valg af de mellemøstlige kvinder med ovenstående baggrund var med henblik på, at vi som forskere fokuserer på de kvinder fra Mellemøsten, som har svært ved at gennemføre danskuddannelsen. Ud fra vores krav til det ovennævnte mente vi, at vi ville få adgang til gode kandidater til besvarelse af vores problemformulering.

Vores krav til de fem sprogundervisere var, at de har erfaringer med at undervise kvinder fra Mellemøsten i dansk på sprogskoler. Vi har valgt at interviewe sprogundervisere for at undersøge deres oplevelser og udfordringer under mødet med kvinderne fra Mellemøsten og for at opnå en forståelse af deres oplevelser og

udfordringer. Vores interview med kursisterne og sprogunderviserne har til formål at give os en helhedsforståelse ift. begge parter oplevelser og udfordringer samt at besvare af vores problemformulering.

Udover undersøgelsen af de fem sprogundervisere og de fire kursister har vi valgt at benytte os af en eliteinterview-person. Vores valg af eliteinterview-personen var på baggrund af en podcast, han medvirkede i, som omhandlede flygtningekvinder, herunder mellemøstlige kvinder, og hvordan manglende forståelse for deres kulturelle baggrund kan føre til, at disse kvinder bliver stigmatiseret og udfordret i forhold til at blive del af det danske samfund. Derfor valgte vi at undersøge nærmere omkring eliteinterview-personen. I vores undersøgelse omkring eliteinterview-personen fandt vi ud af, at han har kendskab til målgruppen. Eliteinterview-personen har tyve års erfaring med undervisning af sprogundervisere i, hvordan man arbejder med flygtninge og folk fra Mellemøsten ift. at lære dem dansk og motivere dem, og dermed underviser eliteinterview-personen sprogunderviserne i de redskaber, som kan hjælpe dem med at forstå de mellemøstlige kvinders kulturelle baggrund. Trods eliteinterview-personens erfaring inden for området er vi opmærksomme på, at eliteinterview-personen taler ud fra egen erfaring og oplevelser, og ikke repræsenterer sprogundervisernes fortællinger omkring deres erfaringer og oplevelser af de barrierer, som gør sig gældende i arbejdet med sprogundervisning af kvinder fra Mellemøsten. På samme måde som informanterne vil vi beskrive, hvordan eliteinterview-personen blev valgt til undersøgelsen (Kvale & Brinkmann, 2015).

Ifølge Kvale findes der gode informanter, som kan være samarbejdsvillige, velmotiverede, velformulerede og kyndige. Gode informanter er sandfærdige og konsekvente. De svarer kort og præcist på interviewspørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2015). Eliteinterview-personen i vores undersøgelse gav os viden omkring området og de udfordringer, han selv mener gør sig gældende for sprogunderviserne, i forbindelse med deres undervisning af kvinder fra Mellemøsten. Men som tidligere nævnt kan han ikke bidrage med sprogundervisernes oplevelser inden for området, da der er tale om sprogundervisernes personlige erfaringer og fortællinger. Formålet med eliteinterview-personen var at få viden og forståelse omkring emnet ud fra egne praksiserfaring, hvilket giver os en forståelse omkring feltet, og bevirker at vi er klædt på til at interviewe sprogunderviserne med en forforståelse, som dog ikke er dominerende og kan bevæge sig i forbindelse med indsamling af empiri, som er

baseret på sprogundervisernes egne oplevelser og erfaringer (Kvale & Brinkmann, 2015).

Adgang til eliteinterview-personen

Efter at have valgt vores emne i forhold til specialet, valgte vi at tilegne os mere viden omkring feltet. Derfor valgte vi at undersøge den viden, som var tilgængelig omkring flygtningekvinder herunder kvinder fra Mellemøsten. I vores undersøgelse af den viden omkring området fandt vi en podcast af en X informant som omhandler flygtningekvindes, herunder mellemøstlige kvinders udfordringer i forhold til at integrere sig i det danske samfund, og hvordan deres kulturelle baggrund kan spænde ben for, at de kan integrere sig i det danske samfund. Efterfølgende valgte vi at bruge X informant som eliteinterview-person, da han har arbejdet med kvinder fra Mellemøsten i to år og har i tyve år arbejdet med at undervise sprogundervisere i, hvordan de samarbejder med flygtningekvinder, herunder kvinder fra Mellemøsten. Dermed hvor vigtigt det er, at sprogundviserne har en forståelse af disse kvinders kulturelle baggrund. Herefter valgte vi at tage direkte kontakt til X informanten via telefonen, hvor vi præsenterede os selv og vores speciale og spurgte ind til, om han vil medvirke til et interview, eftersom han har erfaring ind for området. Eliteinterview-personen udviste en stor interesse, efter vi havde præsenteret vores problemstilling, da han til dagligt beskæftiger sig med sprogundervisere og var meget åben for at hjælpe. Derefter blev der aftalt tid og sted i forhold til at mødes for at foretage interviewet. Til dette interview med eliteinterview-personen, vælger vi begge at være til stede. Ifølge Kvale er en eliteinterview-person ofte vant til at blive interviewet og kan mere eller mindre være forberedt på at fremme sine synspunkter. Derfor var vi under interviewet opmærksomme på at eliteinterview-personen kan føre interviewet i en vis retning udover de temaer vi fokuserer på og derfor havde vi interviewguiden som redskab, for at kunne styre interviewet ud fra vores ønsker, men stadig lytte aktivt til eliteinterview-personens fortællinger. I vores situation var det ikke tilfældet, da eliteinterview-personen viste interesse for vores emne og besvarede spørgsmålene ud fra den givne problemstilling. Ligeledes var vi opmærksomme på at eliteinterview-personer ønsker at kommunikere ved hjælp af interview, hvilket kræver betydelige evner fra interviewerens side at komme ud over, derfor valgte vi begge at være til stede for at supplere hinanden under interviewet og få så meget som muligt ud af interviewet (Kvale & Brinkmann, 2015). Eliteinterview-personer har typisk en sikker

status, så det er muligt at udfordre deres udtalelser med provokationer, der muligvis kan føre til nye indsigter inden for det område, vi undersøger. Eliteinterview-personens fortællinger var med til at kvalificere vores forforståelse af et overordnet perspektiv omkring mellemøstlige kvinders integration af uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, da eliteinterview-personen til dagligt beskæftiger sig med sprogundervisere som arbejder med kvinder fra Mellemøsten. Under interviewet nævner eliteinterview-personen at sprogundvisernes udfordringer, skyldes sprogundvisernes manglende viden og forståelse omkring de mellemøstlige kulturer og levestil. Da eliteinterview-personen kun kan fortælle ud fra egne oplevelser og ikke målgruppeinformanternes oplevelser, har vi fravalgt ham i analysen. Det vil sige, at analysen kun tager udgangspunkt i sprogundvisernes, og kvindernes egne oplevelser og erfaringer.

Adgang til sprogundervisere

Vores adgang til informanterne er sket ved, at vi har kontaktet forskellige sprogskoler, hvor lederen på de tre sprogskoler, som gerne vil deltage, gav os mailadresser til ti sprogundervisere, som vi selv skulle kontakte. Dog var vi opmærksomme på at de sprogundervisere som vil deltage i et interview muligvis kun var sprogundvisere, som oplevede udfordringer i forbindelse med danskundervisning, og at de sprogundvisere vi interviewer kun kan fortælle omkring egne oplevelse og ikke omkring alle sprogundvisernes oplevelse. Vi kontaktede sprogundviserne og fortalte om vores speciale, og hvad formålet var med interviewene. Fem af sprogundviserne meldte tilbage, at de gerne ville deltage, og der blev aftalt tid og sted med den enkelte sprogundviser ud fra, hvad der passede bedst for dem. Derudover har vi inden interviewene tilsendt de informanter, som gerne ville deltage, en beskrivelse af vores speciale for at give dem et indblik i, hvad specialet omhandler, og hvad formålet med interviewene er. Ligeledes er der tilsendt samtykkeerklæring via mail, som skulle læses, underskrives og tilbagesendes via mail eller til selve interviewet.

Adgang til kvinder fra Mellemøsten

Vores kontakt til kvinderne foregik gennem de udvalgte sprogundervisere, hvor vi spurgte sprogundviserne, om de kunne spørge på vores vegne, om nogen af deres kvindelige kursister ville være informanter i vores speciale. Efterfølgende fik vi oplysninger om de fire frivillige kvindelige kursister fra sprogundviserne med

henblik på selv at kontakte kvinderne. På grund af coronavirus har vi været nødsaget til at interviewe kvinderne telefonisk. Interviewet blev aftalt efter den enkelte informants tid. Da vi har valgt at tale med kvinderne fra Mellemøsten, kunne vi forstå og udlede mere ud fra deres erfaringer, da en af os taler flydende arabisk. Inden interviewene valgte vi at tilsende en kort beskrivelse af formålet med vores speciale og interviewspørgsmålene på forhånd med det formål at give informanterne et indblik i, hvad vores speciale omhandler og formålet med interviewene, herunder give dem mulighed for at reflektere over interviewspørgsmål inden interviewet. Ligeledes har vi sendt samtykkeerklæring via mail, som skulle læses, underskrives og tilbagesendes via mail.

Præsentation af informanter

Efter at have etableret kontakt til sprogunderviserne fik vi hjælp af sprogunderviserne til at etablere kontakt til fire kvindelige kursister, som frivilligt havde valgt at medvirke i et interview. De kvindelige kursister var informeret omkring formålet med undersøgelsen. Det lykkedes os at interviewe ti informanter i alt, hvor en af dem er en eliteinterview-person (Kvale & Brinkmann, 2009). Fem af informanterne er sprogundervisere på tre forskellige sprogskoler. De fire kvindelig kursister er fra de samme tre sprogskoler, mens den tiende informant er eliteinterview-person, som underviser fagpersoner i at skabe en forståelse for de mellemøstlige kvinders kulturelle baggrund. På baggrund af anonymitet har vi valgt at undlade informanternes navne og hvilken sprogskole, de hver især underviser på for at undgå genkendelse af informanterne jf., FVL § 27. Vi har valgt at kalde sprogunderviserne for U1, U2 mm. Ligeledes bliver de kvindelig kursister nævnt som K1 , K2 m.v. Mens eliteinterview-personen vil kaldes for eliteinterview-person grundet personens ekspertise inden for området og den profession, som eliten har (Kvale & Brinkmann, 2009).

Sprogundervisere

U1.

Underviser 1 er en kvinde på 55 år, der er uddannet folkeskolelærer. U1 har undervist kvinder fra Mellemøsten i 17 år og underviser fast 3 klasser på X sprogskole. U1 underviser tosprogede i DU1, som ikke har lært at skrive, eller tale dansk. U1's primære kursister er kvinder fra Mellemøsten fra 18 år og opefter.

U2.

Underviser 2 er en kvinde på 39 år, der er uddannet folkeskolelærer, men som også har en master i dansk som andetsprog. U2 har undervist dansk på begynderniveau (DU1) for kvinder fra Mellemøsten i 5 år.

U3.

Underviser 3 er en kvinde på 43 år, som er uddannet i litteraturvidenskab, og som har en master i dansk som andetsprog. U3 har undervist på X sprogskole på DU1 og DU2. U3 har undervist kvinder fra Mellemøsten og har undervist kvinder fra ikke vestlige lande i 7 år.

U4.

Underviser 4 er en kvinde på 40 år, som er uddannet folkeskolelærer, og som har en kandidat i nordisk sprog og litteratur samt en master i dansk som andetsprog. U4 underviser mange forskellige nationaliteter, men kvinder fra Mellemøsten er overrepræsenteret i hendes klasser. U4 har undervist kvinder fra Mellemøsten i 10 år. U4 underviser i DU1 og DU2.

U5.

Underviser 5 er en kvinde på 40 år, som er uddannet folkeskolelærer, og som har læst kandidat i filosofi samt har en master i dansk som andetsprog. U5 underviser i DU1 og DU2, men underviser mest i danskuddannelse 1. U5 har undervist kvinder fra Mellemøsten siden 2014.

Kvinderne fra Mellemøsten

K1

Kvinde 1 er 35 år gammel og er familiesammenført via sin ægtefælle. Hun er oprindeligt fra Syrien og har boet i Danmark i fem år. Hun er på modul 5 i DU2. Hun har været på sprogskolen i 2,5 år og går til danskundervisning to gange om ugen (hver onsdag og fredag). Hun ønsker at lære dansk, fordi hun mener, at hun ikke vil blive ansat/få arbejde, hvis hun ikke formår at få dansksproglige kompetencer.

K2

Kvinde 2 er 36 år gammel og er flyttet til Danmark. Hun er oprindeligt fra Syrien og har været i Danmark i tre år. Hun er på modul 4 i DU1. Hun har sammenlagt gået på sprogskole i cirka 2 år og går til danskundervisning to gange om ugen (hver onsdag

og fredag). Hun ønsker at lære dansk for at kunne kommunikere på dansk med egen læge og sine børn.

K3

Kvinde 3 er 39 år gammel og er flyttet til Danmark fra Irak. Hun bor sammen med sine børn og mand. Hun har gået på sprogskole i 2 år og er på DU1, i modul 5. Hun bruger to gange om ugen på at få undervisning i dansk. Hun ønsker at lære dansk, så hun kan snakke med sine danske naboer og invitere dem til kage og mad.

K4

Kvinde 4 er 40 år gammel og er familiesammenført via sin ægtefælle fra Libanon. Hun bor sammen med sin mand og fire børn. Hun går til dansk på DU1 to gange om ugen, som er hver onsdag og fredag. Hun ønsker at lære dansk, fordi hun ønsker at få et godt arbejde, og fordi hendes børn ønsker at hun kan tale dansk.

Eliteinterview-person

Eliteinterview-personen er en mand på 55 år. Vi har at gøre med en praktiker, som har mange års erfaring med undervisning, og som har praktikerfaring indenfor integrationsfeltet i mere end 20 år. Han har blandt andet undervist kvinder fra Mellemøsten i dansk i 2 år, hvor målet har været beskæftigelsesrettet. Han har en selvstændig virksomhed, hvor han underviser fagfolk (primært sprogundervisere) i, hvordan de kan arbejde med flygtninge og folk fra Mellemøsten ift. at lære dem dansk og motivere dem til at lære dansk. Yderligere oplærer han også sprogundervisere i at forstå kvinder og deres mellemøstlige kulturer.

Transskribering

I det følgende afsnit vil vi komme ind på transskription, og hvad det vil sige, at den indsamlede empiri bliver transskriberet. For at registrere informanternes oplevelser, valgte vi at optage interviewene på vores iPhones, som har en lydoptager, for at have mulighed for at høre interviewene flere gange samt at skabe overblik over den indsamlede empiri. Et interviewprojekt involverer en række oversættelser, da arbejdsspørgsmål skal oversættes til interviewspørgsmål, den mundtlige interaktion i interviewsituationen skal oversættes til en skriftlig transskription, og analysen af materialet skal oversættes til et anvendeligt og brugbart materiale. Derudover skal det oversættes til et læsbart og gerne anvendeligt produkt i form af en interviewrapport

(Kvale & Brinkmann, 2015). Transskriptionsprocessen har en stor værdi, når der er tale om interview, da transskriptionsprocessen udgør den første analytiske proces. Ifølge Brinkmann og Tanggaard er det en god ide, at den, der har foretaget interviewet selv transskriberer, da det ofte er vanskeligt for en tredjepart at høre den præcise ordlyd på optagelsen. Desuden er det også vigtigt at transskribere kort tid efter interviewet er foretaget, så man kan huske, hvad der blev sagt, hvilket kan have betydning for det videre analyseforløb. På baggrund af Kvales anbefalinger var vi opmærksomme på, at den, som havde foretaget interviewet, selv transskriberede interviewet for at bidrage til en nemmere bearbejdningsproces af den indsamlede empiri. Inden interviewene besluttede vi, at der kun var en af os, som var til stede under interviewet for at skabe en form for tryghed for informanten, da flere tilstedeværende muligvis kunne skabe en forvirring hos informanten. Vi har efter udførelsen af interviewene transskriberet ud fra, hvem det var af os, som havde foretaget interviewet. Vi valgte at undlade nonverbale og ekstraverbale udtryk som latter, hmm-lyde og pauser under interviewet for at fremme forståelsen af informanternes udsagn. Vi har i et vist omfang valgt at redigere på citaterne for at fremme forståelsen af citaterne. Ved redigering menes der at ændre på ordstillingen uden at ændre på selve meningen af udsagnene (Kvale & Brinkmann, 2015). Derudover vælger vi at inddrage så mange citater som muligt i analysen med henblik på at belyse sprogundervisernes og de kvindelige kursisters oplevelser og meninger omkring de barrierer, som gør sig gældende i forbindelse med danskundervisning. Herudover blev de telefoniske interview udført af én af os, da vedkommende taler flydende arabisk og er i stand til at kommunikere med kvinderne. De telefoniske interviews blev optaget, oversat fra arabisk til dansk og afslutningsvis transskriberet. Vi har valgt at foretage interviewet på arabisk, da kvindernes sproglige kompetencer er manglende, hvilket kan vanskeliggøre kommunikationen. Herudover havde vi ikke nogle problematikker i forhold til oversættelsen, da en af os til dagligt arbejder som arabisk tolk og er vant til at overtsætte direkte fra arabisk til dansk og fra dansk til arabisk på et kvalificeret niveau. Ligeledes oplevede vi under interviewet med de mellemøstlige kvinder, at kvinderne var meget glade for at vi kunne tale arabisk, da de fortæller at vi bedre kan forstå deres udfordringer på grund af samme kultur.

Analysestrategi

I det følgende afsnit vil analysestrategien i vores speciale blive beskrevet, hvor fokus vil være på sammenhængen mellem teori og empiri. Det vil blive tydeliggjort i forhold til vores bearbejdning af de kvalitative interview, og hvordan vi formår at koble vores teoretiske forståelse med vores indsamlede empiri. Der kan være forskellige opfattelser af kvalitative analysestrategier og sikring af analyseresultaternes kvalitet (Kvale & Brinkmann, 2015). Ifølge Kvale er der tale om fem mulige analysestrategier: meningskondensering, meningskategorisering, narrativ meningsstrukturering, fortolkning og ad hoc analyser. Kvale udpeger de fem nævnte "veje", men understreger, at forskere i hvert enkelt tilfælde må udvikle analysestrategier, der er mest brugbare til at belyse undersøgelsens problemstilling (Brinkmann & Tanggaard, 2010). I dette speciale udvikler vi en analysestrategi, som er præget af meningskondensering for at kunne belyse specialets problemstilling samt skabe overblik over de ni informanternes udsagn. Herunder fremme informanternes synspunkter, hvilket vi vil gøre brug af i analysen. Eliteinterview-personen vil ikke indgå i analysen, da vi ikke fokuserer på hans oplevelser, men han havde et overordnet formål om at kvalificere vores viden inden for flygtningeområdet, og hvilke udfordringer der kan være herfor.

Meningskondensering

Kodningsprocessen er et samspil mellem vores forforståelse og tendenser i den indsamlede empiri. På den ene side er vores forforståelse som forskere styrende i forhold til at organisere de indsamlede data, og på den anden side medvirker undersøgelsen af de indsamlede data til, at forskeren opbygger sin forforståelse på baggrund af datamaterialets indhold. Vi har brugt meningskondensering for at skabe struktur og systematik i de indsamlede og transskriberede interviewdata. Efter at have gennemlæst alle interviewene og struktureret dem opdelt i interviewene i forskellige temaer i relation til analyseenhederne, hvor der var særlig fokus på kulturforskel og sprogundervisernes og kursisternes oplevelse af danskundervisning. De udvalgte tematikker er udvalgt på baggrund af informanternes udsagn med henblik på at besvare vores problemformulering bedst. Efterfølgende reducerede vi lange interviewudsagn til korte sammenfattede udsagn, hvor hovedbetydningen af det informanterne har sagt omformuleres i få ord. Vi har stillet spørgsmål til de udarbejdede meningsenheder ud fra specialets specifikke formål og knyttet de

væsentlige meningsenheder/tematikker i interviewet sammen i et deskriptivt udsagn (Kvale & Brinkmann, 2015).

Vi har gennem kategorisering reduceret og struktureret store interview tekster til få tabeller inden udvælgelse af teorier og analyse. Med meningskondensering har vi et overblik over de relevante mængder udskrifter, da det gør det lettere at fremme informanternes synspunkter og sammenligne informanternes udsagn under analysen. De udvalgte citater og temaer i vores meningskondensering vil fremgå i analysen og meningskondensering. Skemaerne vedhæftes som bilag (se bilag 5 & 6). Vi finder det relevant at påpege, at de udvalgte citater ikke er i kronologiske rækkefølge ift. selve interviewdata (Kvale & Brinkmann, 2015).

Etiske overvejelser

Vi har gjort os nogle etiske overvejelser før og under udarbejdelsen af vores speciale. De etiske overvejelser har været med til at få os som forskere til at reflektere over, hvordan vi vil anvende kvalitative interview samt foretage interviewundersøgelserne med informanterne. De etiske overvejelser har også været med til at klargøre, hvad formålet med specialet er, og hvad det undersøgte bidrager med (Aadland, 2008). Den kvalitative interviewundersøgelse er informanternes ordfører, da undersøgelsen giver informanterne muligheden for at fortælle om deres erfaringer og oplevelser. Vores undersøgelse har til formål at belyse, hvilke barrierer sprogundervisere og kvinderne oplever i forbindelse med danskundervisning. Vi har gennem etiske overvejelser været opmærksomme på at beskytte informanternes privatliv, da informanternes udsagn er personlige/private oplevelser, som indgår i specialets empiri, samt at specialet kan bruges i offentlige rapporter/specialer (Kvale & Brinkmann, 2015). De etiske overvejelser gjorde os bevidste omkring den indre konflikt mellem de etiske krav om fortrolighed og de grundlæggende principper indenfor den videnskabelige forskning. Det har været vigtigt for os at udvise hensyn til det ovennævnte, fordi informanternes udsagn stammer fra deres privatliv. Vi har før og under udarbejdelsen af interview haft hovedfokus på at gøre brug af Kvalets anvisninger ift. etiske overvejelser samt vigtigheden af at vægte fortroligheden under udarbejdelsen af interviewene. Vi har derfor haft en etisk tilgang før og under interviewene, som vi har tydeliggjort overfor informanterne før og inden interviewene omkring vores speciales formål. Vi har på forhånd fortalt informanterne, at deres udsagn

udelukkende vil bruges som indsamlet empiri til besvarelsen af vores problemformulering og arbejdsspørgsmål. Yderligere blev informanterne informeret om, at de vil fremstå anonyme med fiktive navne. Vi har med etiske overvejelser sikret, at informanterne har kendskab til deres rettigheder, ift. at de har muligheden for at trække deres interview tilbage, hvis de ikke længere ønsker at deltage, kan de fravælge at besvare interviewspørgsmålene samt har ret til at få indsigt i materialet. Informanterne blev også informeret om, at vi har tavshedspligt, og at vi vil fravælge nogle informationer i interviewene for at undgå genkendelsen af informanterne (Kvale & Brinkmann, 2015). Vi har også gjort os nogle dydsetiske overvejelser ift. at være åbne, ærlige og tydelige overfor informanterne omkring formålet med interviewene og optagelsen af interviewene (Aadland, 2008). Omsorgsetiske overvejelser har også været til stede, da vi har tilpasset os ud fra informanternes individuelle behov ift. hvor og hvornår, de ønsker at blive interviewet (Aadland, 2008). Herunder har vi gjort os nogle overvejelser i fællesskab ift. den måde, vi vil præsentere os på inden interviewet. Vi var bevidste om at optræde på en venlig og imødekommende måde, da dette var væsentligt under interviewet for at få informanterne til at føle sig trygge, hvilket medvirker til et bedre samarbejde og en god besvarelse af vores interviewspørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2015).

Kritik af metode

I forbindelse med bearbejdningen af de empiriske data, blev vi opmærksomme på de styrker og svagheder, der gør sig gældende ved brug af kvalitative interview herunder semistruktureret interview. Kvalitative interview er kendetegnet ved at forstå verden fra informantens side, i vores tilfælde at forstå sprogundervisernes og kvindernes livsverden. Ligeledes fik vi muligheden for at undersøge, hvad der karakteriserer mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten. Derudover giver informanternes udsagn en dybere forståelse af de udsagn, sprogundviserne og kvinderne ytrer sig om under interviewet. Benyttelsen af interviewene som kilde kan have nogle svagheder. Disse svagheder opstår, idet vi som forskere kun har indsigt i informanternes beskrivelse af feltet og dermed ikke reelt selv oplever disse barrierer, der gør sig gældende. Vi har ligeledes været opmærksomme på, at vi under indsamling af empiri kan gå glip af værdifuld viden på grund af misforståelser. For at styrke specialets empiri har vi valgt at anvende både primære og sekundære data. Som tidligere nævnt har vi valgt at interviewe sprogundviserne og kvinderne, da det er

interessant at have begge parter erfaringer og oplevelser inden for feltet, da både sprogunderviserne og kvinderne er relevante for vores undersøgelsesfelt. Vi kunne med fordel foretage deltagerobservationer for et møde mellem sprogunderviserne og kvinderne, da dette vil give os indblik i, hvordan mødet er mellem sprogunderviserne og kvinder fra Mellemøsten, og hvilke udfordringer begge parter oplever (Monrad et al., 2018). Ved at kombinere disse dataindsamlingsmetoder (observation og interview) kunne vi have opnået en metodetriangulering, som gensidigt supplerer og understøtter hinanden, hvoraf der vil opstå en mere pålidelig og grundig analyse (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Herudover er det kvalitative forskningsinterview blevet kritiseret for at være subjektiv, da den ikke kan gengive en neutral virkelighed, på grund af forskerens forforståelse og tilstedeværelse i udarbejdelsen af data. Det vil sige, at vi som forskere kan påvirke undersøgelsens troværdighed, på grund af vores forståelse, for at mindske denne risiko har vi forsøgt at lade genstandsfeltet tale, gennem en beskrivelse af de gennemgående temaer, samt undertemaer fra de transkriberede interviews.

Sammenfatning

I specialets startfase har vi foretaget en litteratursøgning for at få baggrundsviden inden for feltet i forhold til de barrierer, der gør sig gældende for sprogunderviserne til danskundervisning af kvinder fra Mellemøsten. Ved at gøre brug af den kvalitative metode har vi sat vores egen forforståelse på spil, da vi igennem dialog og fortolkning af informanternes fortællinger, får revideret vores forforståelse af de barrierer, der udspiller sig til danskundervisning. Derudover vil inddragelse af den teoretiske viden, gøre at vi får skabt en ny forforståelse omkring problemstillingen. Vores interview med eliteinterview-personen, og den viden vi fik gennem interviewet, har været med til, at vi har valgt kvinder fra Mellemøsten. Dette skyldes, at vi igennem vores interview med eliteinterview-personen fik en forståelse af, at der mest opleves barrierer, når der er tale om kvinder fra Mellemøsten, hvilket skyldes deres kulturelle baggrund, som de har med i bagagen fra deres hjemland. Vi er dog opmærksomme på, at eliteinterview-personen taler ud fra egne erfaringer og oplevelser og ikke kan bidrage med sprogundervisernes og de kvindernes egne oplevelser, erfaringer og fortællinger omkring feltet. Ligeledes skal det nævnes, at vi kun har gjort brug af eliteinterview-personen for at få kvalificeret vores forforståelse omkring feltet, og ikke ønsker at bruge eliteinterview-personen i selve analysen.

Derfor fandt vi det interessant selv at undersøge hvilke udfordringer, som gør sig gældende ud fra sprogundervisernes og kvindernes erfaringer og oplevelser. Vores interview med informanterne var præget af en hermeneutisk tilgang, da vi ønsker at komme tættere på informanternes livsverden og afdække deres meninger og erfaringer omkring de barrierer, der gør sig gældende i mødet mellem sprogundviserne og kvinder fra Mellemøsten.

Kapitel 4: Teori

Undersøgelsens teoretiske perspektiver

I det følgende kapitel vil der blive gennemgået de teorier, som vil blive brugt til at analysere den indsamlede empiri. I teoriafsnittet har vi valgt at bruge Goffmans stigmatiseringsteori og Marianne Skyttes tre kulturforståelser. I det følgende vil der blive redegjort for hver teori og de begreber, som vi finder relevante i forbindelse med vores analyse.

Marinanne Skytte: Kulturindsigt og kulturforståelser

Ifølge Marianne Skytte er kulturindsigt og kulturforståelse meget vigtigt for at kunne arbejde i et kultur komplekst samfund:

”Socialt arbejde er jo karakteriseret ved at analysere sociale problemer og igangsættelse af udviklingsprocesser, der kan føre til løsning på eller dæmpning af disse sociale problemer. Disse processer kan ikke gennemføres uden kulturindsigt. Det er vigtigt at have en generel indsigt i og forståelse for forskellige verdensopfattelser, fordi denne indsigt øger opmærksomheden på, hvilke forskelle der kan være mellem klientens og socialarbejderens kultur i konkrete tilfælde.” (Skytte, 2016, p 52).

Vi vil i forlængelse heraf komme nærmere ind på kategoriseringer og kulturopfattelser i bestræbelsen på at belyse vores problemformulering. Ifølge Skytte er det vigtigt både at have kulturindsigt og kulturforståelse inden for det felt, man arbejder med for at kunne løse eller dæmpe de problemer, som gør sig gældende. Vi er enige med Skytte og mener ligeledes, at kulturforståelse er en forudsætningen i socialt arbejde, når der er tale om integration. Dette skyldes, at man arbejder med en

målgruppe, som kommer fra en hel anden kultur og bærer på andre traditioner end dem, man selv er vant til her i Danmark (Skytte, 2016).

I bogen *Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde* skildrer Skytte, hvordan det for socialarbejderen kan være udfordrende at hjælpe en borger med minoritetsbaggrund. Hun kalder kontakten mellem rådgiveren og borgeren med minoritetsetnisk baggrund for et magtforhold: rådgiver-klient (Skytte, 2016). Da vi undersøger mødet mellem kvinder fra Mellemøsten og sprogunderviserne, betragter vi sprogunderviserne som rådgivere og kvinderne som klienter. Rådgiveren besidder en form for magt, da de har mulighed for at forklare omkring klientens virkelighed ud fra egen forståelse og opfattelse – og ikke ud fra klientens egne synspunkter. Sprogunderviserne kan ud fra deres egne fortællinger og forestillinger fortælle om de udfordringer, som gør sig gældende for kvinderne ift. at gennemføre danskuddannelse og på længere sigt at komme i beskæftigelse. Kulturforskelle i familier med migrantbaggrund kan på grund af koblingen til udlændingelovens bestemmelser for den etnisk danske rådgiver have et fremmedartet præg, der fastholder hans eller hendes opmærksomhed og leder fagligheden på afveje. Kvinder fra Mellemøsten kan gå hen og opfattes som en kategori og ikke som et individ, hvilket kan føre til, at kvinden bliver beskrevet som anderledes, hvor anderledesheden bliver hendes stigma (Skytte, 2016).

Den stempling kan medføre, at den måde sprogunderviserne kommunikerer med kvinderne på kan blive ændret. Kvinden fra Mellemøsten vil blive mødt med et andet blik, da hun er anderledes end sprogunderviseren. De negative forventninger, der rettes mod kvinder fra Mellemøsten, kan med tiden føre til, at den mellemøstlige kvinde danner en negativ opfattelse af sig selv og hendes evner til at lære. Ligeledes kan kvindens opfattelse af, at hun er anderledes, fremme følelsen af at være diskrimineret samt stigmatiseret for at være anderledes, hvilket kan være med til at hæmme disse kvinders chancer og muligheder ift. at gennemføre danskuddannelse og på længere sigt komme i beskæftigelse og dermed mindske kvindernes motivation til at samarbejde i timerne. På den anden side kan man se det fra sprogundervisernes side, som forsøger at forstå disse kvinder og den kultur kvinderne kommer fra, og hvilken udfordringer deres kulturelle baggrund kan give dem ift. at opnå læring. Forsøger sprogundervisere at forstå disse kvinder, eller tager sprogunderviserne udgangspunkt i de tanker og forestillinger kvinderne har om livet i Danmark, er i

vores tilfælde interessant at belyse. I mange tilfælde bliver minoritetsgrupper underlagt stereotyper, hvilket gør, at deres problemer bliver opfattet som kulturelle problemer (Skytte, 2016).

I kapitlet *Dilemmaer omkring kategorisering og kulturopfattelse* gør Skytte rede for forskellige former for kulturopfattelser, såsom stereotypering. Skytte definerer stereotypering som værende forenklede beskrivelser af antagne kulturtræk ved bestemte typer af mennesker, som fungerer grænsesættende i forhold til 'de andre' (Skytte, 2016). Det er ikke muligt at sige noget generelt om stereotypiers i forhold til 'fakta', da der kan findes en grad af sandhed i stereotypier. I de fleste tilfælde er stereotypier overdrevne beskrivelser af alle individer inden for en kategori af mennesker. Stereotypierne bliver synliggjort i mødet mellem mennesker, der er fremmede overfor hinanden. Her sker det ofte, at vi i stedet for at forholde os til den konkrete person, vi møder, på grund af vores tendens til at egenskabsforklare snarere kommer til at forholde os til de forventninger, vi har til den kategori af mennesker, vi forbinder den fremmede med (Skytte, 2016). Dette gør, at mødet med den fremmede kan bygge på en stereotypi. Ifølge Skytte er der mindst tre perspektiver på kultur og kulturel udvikling, som har stor betydning for vores daglige og faglige samtaler om kultur, nemlig evolutionistisk, relativistisk og kontekstuel kulturopfattelse.

Evolutionistisk kulturopfattelse

Den evolutionistiske kulturforståelse ser den kulturelle og samfundsmæssige udvikling som entydigt fremadskridende. I fremstillingen af denne udvikling indgår det ofte, at den er nået sit foreløbige højdepunkt i dagens vesteuropæiske og nordamerikanske lande (Skytte, 2016). Mennesker øverst i udviklingshierarkiet har ifølge den evolutionistiske kulturopfattelse nået et højere udviklingsstadium end mennesker lavere nede ad udviklingsstigen. Ifølge Skytte er højtudviklede kulturer og samfundsborgere i et udviklingsmæssigt fortrin, dermed har de legitim adgang til at tilbyde og endda ligefrem påtvinge laverestående mennesker og samfund egne sociale og kulturelle værdier, normer og traditioner (Skytte, 2016).

Relativistisk kulturopfattelse

Den relativistiske kulturforståelse bygger i modsætning til den evolutionistiske kulturopfattelse på en opfattelse af, at alle kulturer har deres egen unikke historier og indre logik, og at enhver forsøg på at generalisere om kulturel udvikling er

spekulativt og uefterretteligt. Inden for kulturrelativismen opereres med en essentialistisk kulturopfattelse, som indebærer en opfattelse af kulturer som afgrænsede, lukkede universer med sæt af værdier og traditioner, som mere eller mindre statisk videreføres fra generation til generation. Enhver kultur ses på baggrund af sin egen logik, hvor der bliver udviklet egne forestillinger om, hvad det gode liv er m.m. Derfor betragtes kulturen som homogen, og individer bliver betragtet som gennemsnitsrepræsentanter for deres specifikke kultur (Skytte, 2016). I dag bliver kulturer i stigende grad differentierede indadtil. Det lader sig ikke længere gøre at etablere præcise grænser mellem forskellige kulturer, moderniteten findes i en eller anden form overalt. Derfor fungerer denne kulturopfattelse som en begrænsning, der fastholder individet i specielle kulturelle mønstre, normer og værdier. Mennesker har tendens til forklare menneskers adfærd ud fra egne opfattelser, blandt mennesker man ikke definerer sig i gruppe med. Mennesket ses ikke som et specifikt individ, men derimod en kulturrepræsentant. Mennesket opførsel og handlinger bliver forklaret med henvisning til egen kultur eller religion, hvilket kan føre til en række problematikker blandt de mellemøstlige kvinder og sprogundervisere, da sprogundervisere kan have tendens til at definere kvindernes problemer som kulturel årsag, som kan være svær at løse, da det kommer på grund af den kultur, man kommer fra. Dette skyldes, at den relativistiske kulturopfattelse fungerer som en spændetrøje, der fastholder mennesker i forskellige kulturelle mønstre, normer og værdier (Skytte, 2016).

Kontekstuel kulturopfattelse

Den kontekstuelle kulturopfattelse repræsenterer et skift fra et objektivt kulturfokus til et subjektivt etnicitetfokus. De kulturelle træk, som får betydning for etnicitet, er dem, som skiller forskellige grupper fra hinanden, ved at folk selv bruger disse tegn, som fremhæver den forskel. Etnicitet skabes, når oplevede kulturforskelle gøres relevante i konkrete møder mellem mennesker. Pointen er, at etnicitet er en relation mellem grupper og ikke en egenskab ved en gruppe (Skytte, 2016). Hvis de involverede mener, at hudfarve er vigtigst, vil de sorte og hvide kristne befinde sig på hver sin side af den etniske grænse. De kulturelle træk hos individet, som bliver fremhævet, er vigtige, da de bliver brugt som grænse- og identitetsmarkører i den konkrete kontekst (Skytte, 2016).

Ervin Goffman: Stigmatiseringsteori

Ifølge sociologen Erving Goffman er stigma en egenskab, som kan være dybt miskrediterende, og han beskriver stigma som en diskrepans mellem en persons tilsyneladende og faktisk sociale identitet (Goffman, 2009). Førstehåndsindtrykket, som vi får, når vi møder en fremmed person, er afgørende for, hvordan vi placerer den fremmede person i den samfundsmæssige kategori. I nogle tilfælde kan en person være ond eller farlig, og det vil gøre, at vi reducere denne person i vores bevidsthed fra at være et godt menneske til at være et fordærvet eller nedvurderet menneske, på baggrund af den stigma vi får af personen. Stempling er en social proces, hvor menneskets normale identitet ødelægges på baggrund af omgivelsernes reaktioner og kategoriseringer af mennesket. Goffman mener, at der er tre typer stigmatiseringer, som kan gøre sig gældende, når vi møder en fremmed person. Det første stigma kaldes for “kropslige vederstyggeligheder”. Her er der tale om personens fysiske deformiteter eller misdannelser. Den anden type kaldes for “karaktermæssige fejl”, hvor personen kan ytre sig uhæderligt eller udtrykke mangel på vilje. Det tredje stigma kaldes for “tribale” eller “slægtbetingede”, hvori personens race, nationalitet eller religion kan have en stigmatiserende indflydelse af personen som individ (Goffman, 2009).

Med Goffmans teori om stigma kan vi se på, hvordan sprogunderviserne placerer kvinderne i det samfundsmæssige kategori ud fra deres førstehåndsindtryk af kvinderne og de tre typer af stigmatiseringer, som kan gøre sig gældende. Vi er vel vidende at de kvinder fra Mellemøsten, vi har med at gøre, har en anden nationalitet, race og eventuelt religion end sprogunderviserne. Herunder ser vi på, hvilken forståelse sprogunderviserne har af kvinderne, og hvilke forventninger de har til dem. Ifølge Goffman kan de egenskaber, som kvinderne er i besiddelse af, karakterisere deres “sociale identitet” hos sprogunderviserne og den stigma, de kan få af sprogunderviserne, kan have en stor indflydelse på kvindernes identitet og selvopfattelse. Goffman mener, at alle mennesker er potentielle afvigere, og konteksten er afgørende for, om der i mødet med den fremmede opstår en stigmatiserende proces. Mennesker, der opfattes “normale”, kan have egenskaber, som er miskrediterede, men de bliver aldrig bemærket (Goffman, 2009). Alle mennesker kan opføre sig på en bestemt måde, som kan sløre de negative egenskaber for at undgå, at de negative egenskaber bliver fremherskende i de kontekster, hvor de

er miskrediterende, hvorfor Goffman også mener, at mennesket selv har indflydelse på en stemplingsproces, samt hvordan denne proces udvikler sig (Goffman, 2009). Ved brug af Goffmans stigmatteori, vil vi analysere på sprogundervisernes udtalelser og dermed kvindernes egne oplevelser omkring hvordan de føler sig mødt af sprogundviserne, samt se på hvordan interaktionen er mellem sprogundviserne og kvinderne. Ifølge Goffman er kategorisering af et menneske med til at skabe den sociale identitet, kategorisering, af mennesket i samfundet, som opstår af førstehåndsindtrykket, som i de fleste tilfælde ikke stemmer i overens med menneskets faktiske sociale identitet. Derfor vil vi ud fra de mellemøstlige kvinders fortællinger og oplevelser undersøge om dette gør sig gældende. Ydermere ser vi på, hvordan sprogundviserne ser på kvinderne, og hvordan fordomme kan være med til at påvirke kvindernes chancer til at lære det danske sprog.

Samspil mellem teorier

Skyttes forskning omkring kultur bliver brugt, da vi har en formodning om at, negativ kategorisering af de mellemøstlige kvinder, kan medføre til at kvinderne får en dårlig selvopfattelse af sig selv. Dette skyldes at de mellemøstlige kvinde kan opfattes som en kategori, og ikke som et unikt menneske med mål og drømme i livet. Kvinden vil på grund af kategorisering blive reduceret til at være anderledes, og derved vil anderledesheden blive hendes stigma. Derfor finder vi det ligledes relevant at gøre brug af Goffmans teori, da vi fokuserer på menneskers interaktion ved gensidig handling. Da interaktionsmønstret mellem sprogundviseren og kvinden, kan blive påvirket i forbindelse med kategorisering af kvinden. En balance i interaktionsmønstret er en forudsætning for, at både sprogundvisere og kvinderne forstår hinandens handlinger og derved kan bygge et tillidsfuld forhold, som kan gøre det lettere at forstå hinanden og kommunikere sammen. Dog er der et kritisk punkt ved interaktion mellem sprogundviserne og kvinderne, ift. den måde de reagerer på overfor hinanden, og hvorvidt deres opførsel overfor hinanden kan føre til dårlige oplevelser. Ved at gøre brug af Goffmans teori kommer vi tættere på sprogundviserens og de kvindernes oplevede virkelighed, da Goffman giver et indblik i mikrosociologi samt undersøger interaktioner, hvor mennesket kan nedvurderes eller usynliggøres. Ifølge Goffman er det vigtigt at have en klar forståelse af den sociale interaktion, som opstår, for at kunne forstå de konsekvenser stigmatisering kan have for mennesket. I analysen arbejder vi for det første med, hvordan Skyttes forskning benyttes for at

kunne forstå, hvilket blik sprogunderviseren møder den mellemøstlige kvinde med, og på den anden side hvilket blik den mellemøstlige kvinde føler sig mødt med. Ligeledes har vi interesse for de kulturforståelser, som er i spil, og som kan påvirke interaktionen i mødet mellem sprogunderviserne og de mellemøstlige kvinder. Derfor finder vi det relevant at undersøge, hvilke oplevelser og erfaringer kvinder har i mødet med sprogunderviserne, samt hvilket blik sprogunderviserne møder de mellemøstlige kvinder med. Skyttes forskning og Goffmans teori omkring stigma er valgt, da vi mener, at begge teorier komplementerer hinanden ift. at belyse vores problemstilling.

Kapitel 5: Analyse

Analysen har til formål at besvare vores følgende problemformulering:

Hvilke barrierer udspiller sig i mødet mellem sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten til danskundervisning?

I følgende afsnit vil specialets problemstilling blive besvaret. Analysen er opdelt i to analysedele, hvor den første analysedel vil omhandle Skyttes tre kulturforståelser, og den anden analysedel vil omhandle Goffmans stigmatteori. Både sprogunderviserens og kvindernes udsagn vil indgå i begge analysedele med det formål at besvare vores problemformulering. Det bearbejdede interviewmateriale vil blive indplaceret i citater fra informanterne, hvor de relevante citater vil blive indplaceret i samspil med de udvalgte temaer (se bilag 5 og 6) .

Analysedel 1 - Marianne Skyttes kulturindsigt og kulturforståelser.

I det følgende afsnit vil vi belyse, hvilket syn sprogunderviserne har på de mellemøstlige kvinder, hvor der vil tages afsæt i Skyttes tre kulturforståelser: den evolutionistiske, den relativistiske og den kontekstuelle. Derudover vil vi belyse kvindernes erfaringer og oplevelser af mødet med sprogunderviserne.

Sprogunderviserens syn på de mellemøstlige kvinder

I forbindelse med vores interviews med sprogunderviserne erfarede vi ud fra deres fortællinger, at de har forskellige syn på de mellemøstlige kvinder, som de møder til

undervisningen. Interviewene med sprogunderviserne bidrager med nuancerede oplevelser og fortællinger, men fælles forklarede de, at kvindernes problemer bunder i den kultur, de har med fra hjemlandet. Under interviewene kommer vi blandt andet ind på, hvilken betydning kvindernes kulturer kan have for deres læring af det danske sprog, og om sprogunderviserne oplever, at kvindernes kulturelle baggrund kan udfordre dem i forhold til at tilegne sig de danske kundskaber. Ligeledes vil der analyseres på de mellemøstlige kvinders oplevelser og fortællinger.

Ifølge U2:

“En af de barrierer jeg oplever, er, at vi som undervisere har en forståelse for den kultur, de kommer fra, og hvad den kulturelle baggrund bringer, men derimod har disse kvinder ingen forståelse for den danske kultur og danske samfund, hvilket gør det meget svært for dem og udfordrende ift. at tilegne sig det danske sprog, normer og værdier.”

I ovenstående citat er der tale om en sprogunderviser, som er opmærksom på kvindernes kulturer og dermed påpeger U2, at hun som underviser har en forståelse for de mellemøstlige kvinders kultur, men hun mener, at kvinderne ingen forståelse har for den danske kultur, hvilket besværliggør samarbejdet mellem dem. Det kan ifølge U2's udsagn belyses, at sprogunderviseren er opmærksom på konsekvenserne af at have en bestemt kulturopfattelse og dermed ikke bevidst arbejder ud fra et bestemt kulturforståelse i samarbejdet med kvinderne. Skytte forklarer denne tilgang som en kontekstuel kulturopfattelse, da sprogunderviseren ikke møder de mellemøstlige kvinde med et kulturaliserende blik. Ifølge Skytte er den kontekstuelle tilgang en forudsætning for at opnå en velfungerende kommunikation.

Ligeledes fortæller U3 i nedenstående citat, at der ingen ligheder er mellem den danske og mellemøstlige kultur, og opfatter sig mere ligestillet end kvinderne. I det sociale arbejde tages der udgangspunkt i, at kvinden skal befries og ligestilles på lige fod med andre samfundsborgere. U3 giver udtryk for, at danske kvinder er mere ligestillede end de mellemøstlige kvinder, hvilket illustrerer, at der er nogle ting i den mellemøstlige kultur, som ikke helt stemmer overens med den danske kultur. Dette kan diskuteres i lyset af, hvordan kvinder i Danmark er ligestillede og har samme

rettigheder som det mandlige køn. I de mellemøstlige lande er kvinder vant til en anden livsstil og livsform, end hvad der gør sig gældende i Danmark.

U3: *“Jeg oplever desværre ingen ligheder mellem den danske og mellemøstlige kultur, da jeg efter mange års erfaring er kommet frem til, at vi danske kvinder er mere ligestillet end de mellemøstlige kvinder, og de mellemøstlige kvinder altid er domineret af det mandlige køn.”*

I følgende udtalelse fortæller U4, at det er sprogunderviserne, der hjælper de mellemøstlige kvinder med at gennemføre danskuddannelse, da kvindernes kulturelle baggrund gør, at de ikke er i stand til at klare sig selv. U4 fortæller, at hun har en klar forståelse for kvindernes udfordringer og dermed ved, hvor svært det er for kvinderne at kunne gennemføre danskuddannelse. Derudover fremhæver citatet, hvordan ansvarsfordelingen er blandt kursisterne og sprogunderviseren, og at sprogunderviseren betragtes som den ansvarlige for, at kvinderne lærer dansk. Ifølge U4 er det kvindernes kulturelle baggrund, som udfordrer kvinderne i at gennemføre danskuddannelse. U4 forbinder kvindernes udfordringer med deres kulturelle baggrund, hvilket karakteriserer en relativistisk kulturforståelse. Ligeledes fremhæver U4 i nedenstående citat, at det er meget svært og frustrerende at arbejde med disse kvinder, da de har en baggrund, hvor de ingen skolegang har haft.

U4: *“ De er meget afhængige af, at vi hjælper dem med at gennemføre f.eks. DU1 og DU2. Det skyldes blandt andet den kulturelle baggrund de kommer fra og det med, at de ikke har gået i skole ret meget. Så tror de, at det er underviserens ansvar at få dem videre og ikke deres eget. Men sådan fungerer det ikke her i Danmark. Så det kan være rigtigt, rigtigt svært og så frustrerende for mig, da jeg jo gerne vil have, at de kommer videre, består deres test og rykker sig i sproget, men de yder ikke selv indsatsen. Dette har givet mig en opfattelse af, at de ikke er interesseret i at lære den danske kultur at kende eller gennemføre danskuddannelse.”*

Derudover fortæller U5, hvor uansvarlige de mellemøstlige kvinder er, og at de ikke er i stand til at tage ansvar for egen læring, hvilket ikke stemmer overens med den danske kultur. Sprogunderviserne forsøger alligevel at fortælle kvinderne, hvordan man gør i det danske samfund, hvilket hentyder til, at kvinderne er nødsaget til at se bort fra den livsstil, de er vant til og tilegne sig en mere ligestillet livsstil som

danske kvinder. Nedenstående citat belyser U5's tanker omkring den mellemøstlige kvindes livsform. Som socialarbejdere er det vigtigt at være i stand til at arbejde med mennesker med forskellige livssyn. Ifølge U5 har kvinderne en anden kulturforståelse, hvilket er afvigende fra de danske normer og værdier. U5's syn på de mellemøstlige kvinder har nogle træk af den evolutionistiske kulturopfattelse, da de mellemøstlige kvinders livssyn betegnes som kollektivistisk, da kvindernes forestillinger omkring det gode liv er afvigende fra det individualistiske livssyn, hvor individet er ansvarlig for at tage vare på sig selv.

U5: "De fleste kvinder møder til timen uden at have skolebogen, et hæfte eller blyanter med sig. Dette vil ikke ske for danskere. Det er unormalt at komme til skole uden en skoletaske eller penalhus. I dansk kultur er det ikke okay ikke at lave sine lektier, men i kvindernes kulturer er det OK ikke at lave lektier, fordi manden, børnene og hjemmet kommer før skole. Dette er et typisk kultursammenstød, som jeg bliver provokeret over. Jeg oplever, at hver gang jeg har timer med kvinder fra mellemøsten, skal de hjem, når et barn er sygt, selvom manden kan passe barnet, eller hun skal hjem og passe manden, fordi han er syg. Jeg prøver at rykke på deres forståelse ved ofte at fortælle dem om mig selv og min familie. Eksempelvis siger jeg, at jeg ikke er gift, men jeg har et barn, og det reagerer de meget kraftigt på. De bliver også overrasket, når jeg fortæller dem, at min mand laver mad. Jeg er meget åben omkring, hvem jeg er m.v. for at vise dem, at en kvinde kan beskæftige sig, have en familie, passe sit hjem m.m. Jeg prøver at være en form for rollemodel for dem som kvinde, hvis man kan sige det sådan."

Denne samme kulturforståelse går igen hos U4, som klart giver udtryk for, at selvom hun prøver at hjælpe kvinderne, så godt hun kan, mener hun ikke, at disse kvinder har tilstrækkelig kompetencer til at kunne arbejde udenfor hjemmet, hvilket ifølge U4 skyldes kønsfordelingen i kvindernes kulturer.

U4: "Jeg prøver så meget, jeg kan, at hjælpe kvinderne med at se deres egne styrker og svagheder ift. at gøre det nemmere for dem og for mig, så de gennemfører danskuddannelse. Men det er ikke altid let. Nogle af kvinderne tør ikke at se, at de selv har kompetencer til at kunne arbejde udenfor hjemmet. Det skyldes kønsfordelingen i deres kulturer, som gør, at kvinderne ikke må andet end at være hjemmegående."

I ovenstående citat kategoriserer sprogunderviseren de mellemøstlige kvinder som værende en del af en bestemt kultur på grund af kønsfordelingen. U4 beskriver disse kvinder som en gruppe, der adskiller sig fra den danske livsstil, da kvindernes livsstil indeholder en del begrænsninger i forhold til, hvad kvinden tør eller ikke tør. Ifølge Skytte fremtræder stereotyper klart i mødet mellem mennesker, der er fremmede for hinanden, hvilket kommer til syne i ovenstående citat. Ifølge den evolutionistiske opfattelse ses den kulturelle og samfundsmæssige udvikling som entydigt fremadskridende. Højtudviklede kulturer og samfundsborgere har altså et udviklingsmæssigt fortrin og dermed legitim adgang til at tilbyde, eller påtvinge, laverestående mennesker samfundets egne sociale og kulturelle værdier, normer og traditioner (Skytte, 2016). Ifølge Skytte kan indplaceringen af disse kvinder i en bestemt kategori føre til negative konsekvenser, da kvinderne vil blive betegnet som anderledes, hvor anderledesheden bliver til deres stigma.

Herudover påpeger U5, at kvindernes kulturer er med til at hæmme kvindernes læring af det danske sprog, og at kvinderne er låst fast i en bestemt kulturel ramme, siden de var børn, hvor der ikke er plads til ændring.

U5: "Deres kulturer og deres forskellige bagage hæmmer dem i at lære det danske sprog. De har lært at indgå i en fast ramme og kultur siden barn, og det har limet dem fast i en bestemt kulturverden, hvor der ikke er plads til ændring. Men mange af kvinderne har svagheder, som også spiller en stor rolle ift. deres læring, og som nævnt før, er de ikke udviklet kognitivt, har manglende stimulering som barn, analfabet og oveni oplevet en masse skrækkelige ting, som fylder meget i deres hoveder."

Ovenstående citat karakteriserer en relativistisk kulturforståelse, da U5 fortæller, at kvindernes kulturelle baggrund gør det svært for kvinderne at tilegne sig det danske sprog, da de er fastholdt i en bestemt kultur, hvor der ikke er plads til forandring. Ligeledes påpeger U5, at kvindernes manglende stimulering som barn samt kvindernes skrækkelige oplevelser gør det mere svært for disse kvinder at tilegne sig sproget. Ovenstående citat belyser, at U5 har en forståelse for de mellemøstlige kvinders udfordringer, men definerer kvindernes udfordringer som værende et kulturelt problem. På den ene side belyser citatet, hvordan U5 har forståelse for kvindernes udfordringer, og på den anden side bliver kvinderne kategoriseret. Det vil

sige, at U5 placerer kvinderne i en negativ kategori på grund af deres kulturelle baggrund, som U5 mener har været årsagen til kvindernes udfordringer. Sprogunderviserens blik er påvirket af en relativistisk opfattelse, da de mellemøstlige kvinder bliver defineret som repræsentanter for en bestemt kultur. Ligeledes vil den relativistiske opfattelse gøre, at hver gang en kvinde har udfordringer i forhold til at tilegne sig det danske sprog, vil problemet forbindes til hendes kulturelle baggrund. Ifølge Skytte kan indplacering af disse kvinder i en bestemt kategori føre til negative konsekvenser, da kvinderne vil blive betegnet som anderledes, og hvor anderledesheden bliver til deres stigma.

Ifølge den mellemøstlige kvinde så er man ikke vant til at arbejde eller forsørge sig selv, da det er manden, der forsørger hjemmet, og kvinden sørger for de huslige pligter (se bilag 6).

Følgende citater belyser, hvilken opfattelse sprogunderviseren har af de mellemøstlige kvinder og dermed forbinder kvindernes livsstil til deres kulturer. Kvinderne bliver ud fra nedenstående citat set som kulturepræsentanter, hvilket definerer en relativistisk kulturforståelse, hvor kulturen ses som et afgrænset, lukket univers med specifikke kulturelle mønstre, værdier og normer (Skytte, 2016). Det vil sige, at den måde sprogunderviseren vil forsøge at forstå den mellemøstlige kvinde på, vil som udgangspunkt være præget af egenskabsforklarende mønstre, da kvindernes kulturelle baggrund bliver forklaringen på, hvorfor de har svært ved at lære det danske sprog. Ifølge U2 har de mellemøstlige kvinder ikke andet formål i livet end at passe hjemmet og børnene. Derved påpeger U2, at hun føler, at kvinderne ser negativt på hende, når hun fortæller, hvad der karakteriserer en dansk livsstil og at kvindernes kulturelle baggrund ikke kan sammenlignes med den danske kultur idet hun siger følgende:

U2: *"Vi har nogle kvinder, som har en idé om, at deres formål med livet er at passe børn og passe hjemmet, og de kan ikke se noget formål med at komme til sprogundervisning eller i arbejde og tænker: Hvorfor de skal lære sproget, når de ikke skal bruge det til noget og tror at deres huslige opgaver, som de tager sig af, er nok, og at de ikke har behov for at foretage sig andet. Hver gang man taler om arbejde, så begynder de at rulle med øjnene og tænker: Ej, nu stopper du, det skal vi ikke bruge til noget, og de ser på mig på en negativ og dum måde og siger: Ved du*

ikke, hvad formålet er med livet? De kan ikke forstå, at deres kulturer ikke er den samme som den kultur, der er i Danmark. I deres kultur handler det om at føde 10 børn og lave mad, og de behøver derfor ikke at foretage sig andet. Men det er ikke formålet med livet her i Danmark. Formålet med livet i Danmark er at være aktive medborgere og bidrage til samfundet.”

I den nedenstående udtalelse, påpeger U2, at kvinderne selv er med til at spænde ben for deres egen læring og ikke kan forstå, hvad sprogunderviseren vil sige, selvom hun skærer det ud i pap.

U2: “De spænder selv ben for deres egen læring, de bundet fast til deres kulturer. De kan slet ikke se formålet med det, jeg siger, selv når jeg skærer det ud i pap for dem og viser dem gode eksempler på det, om at børn laver lektier derhjemme, og at mine børn laver lektier derhjemme, og at det skal man, når man går i skole for at blive en god læser. Jeg prøver hele tiden at komme med eksempler, men det giver alligevel ingen mening for dem”

Det kan ud fra U2's ovenstående citat belyses, at sprogunderviseren møder kvinderne med et relativistisk kulturopfattelse, da sprogunderviseren ser kvinderne som kulturrepræsentanter og ikke som et unikt menneske. Ligeledes beskrives kvinderne for at have en anden livsstil end sprogunderviseren, hvilket gør, at kvinderne bliver kategoriseret som værende anderledes på grund af kulturforskellen, hvilket kan gøre det svært for sprogunderviserne at opnå en dybere forståelse for kvindernes livssituation samt de vanskeligheder kvinderne kan stå over for. Derudover kan det ud fra de ovenstående fortællinger fremvises, at sprogunderviserne har svært ved at situationsforklare de mellemøstlige kvinders vanskeligheder på grund af kvindernes kulturelle baggrund og i stedet egenskabsforklarer kvindernes handlinger ud fra deres egne oplevelser, hvilket karakteriserer en relativistisk kulturforståelse, da kvinderne bliver forbundet til deres kulturelle baggrund. Set i lyset af Skyttes definition, kan denne kulturopfattelse have stor betydning for mødet med de mellemøstlige kvinder og dermed resultere i, at kvinderne kan føle sig krænket og dermed ikke føler sig retfærdigt behandlet.

Ifølge U3's følgende udsagn, kan de mellemøstlige kvinders omgangskreds gøre det svært for kvinderne at lære om dansk kultur, da de primært omgås med mennesker fra egen kultur. Nedenstående citat fremhæver U3's tanke omkring, hvor vigtigt det er for disse kvinder at lære om det danske samfund, hvilket ikke kan opnås ved at omgås med mennesker fra samme kultur. Citatet fremhæver, hvor vigtigt fællesskabet er, for at kvinderne lærer det danske sprog og tilegner sig viden om det danske samfund og den danske kultur. Denne læring kan ifølge U3's fortælling ske ved, at de omgås med etniske danskere. U3's forklaring omkring kvindernes fællesskab kan ses i lyset af Skyttes begreb omkring situationsforklaring, da U3 i nedenstående citat forsøger at forklare de mellemøstlige kvinders hindring ud fra den konkrete situation:

U3: "For mange er det en hindring, at de har svært ved at få danske venner og har svært ved at få fodfæste på det danske arbejdsmarked. Så det er svært at få en omgangskreds for dem, som ikke primært er folk, der kommer fra samme eller lignende kulturer. Der er mange, som primært har en omgangskreds fra den samme kultur og det samme land, og det kan være noget, de selv forhindrer, men det kan også være den måde, den danske kultur er skruet sammen på, at det er svært at komme ind og få nogle kontakter. Det tænker jeg i hvert fald er en stor forhindring, dét med hvordan man omgås med andre."

Ovenstående citater har nogle træk fra de relativistisk og evolutionistisk kulturforståelser. Ifølge disse to kulturforståelser forbindes mennesket til en bestemt kultur, i stedet for at mennesket bliver mødt som et individ. Ifølge Skytte kan disse to kulturforståelser, gøre, at kvinderne på længere sigt vil føle sig stigmatiseret og dermed føle sig krænket, da kvinderne bliver set som kulturrepræsentanter og ikke som et individ.

De mellemøstlige kvinders oplevelse af mødet med sprogunderviseren

Ifølge nedenstående citat fra K1 forsøger sprogunderviseren at forstå de mellemøstlige kvinders kulturer, de bærer på. K1 påpeger, at der er stor forskel på den mellemøstlige kultur og den danske kultur. K1 fortæller ligeledes, at hendes kultur ikke er årsag til, at det er svært at gå i skole. K1's beskrivelse af sprogunderviserens forståelse for K1's kultur illustrerer en kontekstuel kulturopfattelse, eftersom sprogunderviseren forsøger at forstå den mellemøstlige kvindes kultur og ser bort fra kulturforskellen. Det vil sige, at sprogunderviseren ser bort fra den mellemøstlige

kvindes baggrund og i stedet forsøger at opnå en helhedsforståelse for kvindens livssituation. Med andre ord bliver kvindernes udfordringer forklaret ud fra specifikke historiske og sociale omstændigheder. Derudover er denne tilgang ifølge Skytte en forudsætning for anerkendelse og åbenhed i kommunikationen mellem dem.

K1: "Jeg føler, at sprogundervisere prøver at forstå min kultur, men jeg kan godt mærke på dem, at de ser min kultur som anderledes, men det forstår jeg godt, fordi vi har to forskellige kulturer. Det er ikke min kultur, som gør det svært at gå i skole i Danmark, men det er det danske sprog, som er svært at lære. Selvom jeg ikke har en uddannelse, så ved jeg alligevel, hvad det vil sige at gå skole."

Nedenstående citat illustrerer, hvordan sprogunderviseren forsøger at se bort fra kulturforskellen og forsøger at lære om den mellemøstlige kultur. Sprogunderviserens nysgerrighed omkring den mellemøstlige kultur leder os frem til den fortolkning, at sprogunderviseren på trods af kvindernes udfordringer forsøger at vise kvinderne, at sprogunderviseren har interesse for deres baggrund og forsøger at møde de mellemøstlige kvinder i den kontekst, kvinderne befinder sig i. Sprogunderviserens interesse for den mellemøstlige kvindes kultur kan være med til at skabe en form for lighed mellem dem, da sprogunderviserens nysgerrighed og forståelse for den mellemøstlige kvinde skaber en balance imellem dem, som kan gøre det nemmere at kunne kommunikere og forstå hinanden.

K2: "Jeg synes, der er meget forskel på min kultur og den danske kultur. Jeg kan tydeligt mærke det i timerne, vi har heller ikke samme traditioner, men dette ved sprogunderviserne godt, og de prøver altid at spørge om, hvordan min kultur er for at forstå mig bedre. De kan ikke forstå, at jeg har svært ved at lære dansk, fordi jeg fra mit hjemland ikke har gået i skole i mange år som danskere."

Nedenstående udtalelse illustrerer K3's følelser og oplevelser. K3 påpeger, at sprogunderviserne forsøger at forstå den mellemøstlige kvindes kultur men alligevel oplever, at sprogunderviseren kigger på en anderledes måde. Det kan ud fra K3's udsagn siges, at sprogunderviseren bærer på en relativistisk kulturopfattelse. Dette skyldes, at K3 fremhæver, at sprogunderviserne ikke altid har forståelse for hendes problemer og oplever, at der bliver set anderledes på hende på grund af hendes kulturelle baggrund. Det kan ud fra citatet påpeges, at sprogunderviseren placerer

kvinden i en bestemt kategori, hvilket skaber en stereotypi. Sprogunderviseren vil i stedet for at forholde sig til den enkelte kvinde forholde sig til de forventninger, sprogunderviseren har omkring kulturen. Denne stereotypi kan resultere i et stigmatiserende blik, da den mellemøstlige kvindens kategorisering vil gøre, at hun vil opleve, at hun er anderledes, og hvor anderledesheden vil blive hendes stigma. Ydermere belyser nedenstående citat, at K3's identitet bliver usynliggjort på grund af hendes oplevelse af manglende forståelse fra sprogunderviserne ift. hendes udfordringer. K3's oplevelse kan resultere i social-psykologiske konsekvenser, da hun på grund af sprogunderviserens manglende forståelse, ikke vil føle sig anerkendt, hvilket er en forudsætning for, at det sociale arbejde skal lykkes. Et vellykket møde i det sociale arbejde er kendetegnet ved et ligeværdigt og dialogisk forhold, hvor socialarbejderen giver slip på sine forudfattede meninger (Høilund & Juul, 2015).

K3: ”Det er ikke altid, jeg føler mig set og hørt, men jeg tror, det er fordi, sprogunderviserne ikke altid kan forstå de problemer, jeg har i mit liv, eller at min kultur ikke ser det samme som deres kultur, ift. at kvinderne skal i arbejde. Sprogunderviserne prøver at forstå vores kulturer, men de kigger alligevel på os på en mærkelig måde, som om vi noget andet end mennesker.”

Ligeledes påpeger K4 i nedstående citat, at sprogunderviseren ingen interesse eller forståelse har for den mellemøstlige kvinde og ikke rigtigt kan forstå, at det er svært at lære sproget og lære den danske kultur at kende.

K4: “Føler, at sprogunderviseren ingen interesse har for, at vi er kommet til et nyt og fremmed land, hvor alt er ukendt, og hvor vi skal starte forfra med sprog osv. For at det kan fungere for os, og at vi kan gennemføre skolen, synes jeg, det er vigtigt, at de forstår, hvor vi kommer fra, og at det ikke er nemt for os. I stedet for ser de ned på os og betragter os som dumme mennesker, som intet kan”

Ovenstående citater fra de mellemøstlige kvinder illustrerer kvindernes oplevelser omkring danskundervisning og deres relation til sprogunderviserne. I nogle af citaterne påpeger kvinderne, at de bliver mødt med et kulturelt blik fra sprogunderviserne. Kvinderne påpeger ligeledes, at det ikke er fordi, de ikke har viljen til at lære, men derimod fortæller de, at det er svært for dem, fordi de ikke er vant til det danske system. Derudover fortæller kvinderne, at de oplever, at de er

anderledes, og at der bliver set anderledes på dem. Nogle af kvindernes udsagn peger mod, at kvinderne føler sig usynliggjort i mødet med sprogunderviseren. Ligeledes karakteriserer nogle af de mellemøstlige kvinders beskrivelse af sprogunderviseren en evolutionistisk kulturforståelse. Denne kulturopfattelse vil gøre, at sprogunderviseren vil forsøge at hjælpe de mellemøstlige kvinder ud af deres kultur i stedet for at forsøge at forstå deres kulturelle baggrund, da den evolutionistiske kulturforståelse argumenterer for at kvinder vil være bundet til deres kulturelle normer og værdier. Det betyder at mødet mellem sprogunderviseren og den mellemøstlige kvinde vil bære præg af at lærer den mellemøstlige kvinde, omkring danske normer og værdier, som eksempel kønsroller og børneopdragelse. Ifølge den evolutionistiske kulturforståelse vil den mellemøstlige kvinde ses som mindreværdig, da kvinden kommer fra et laverestående samfund end sprogunderviseren, hvilket kan føre til, at de mellemøstlige kvinder bliver tvunget i en bestemt retning, som kvinderne ikke selv ønsker, og dermed kan det have store konsekvenser for kvindernes adfærd.

Ligeledes karakteriseres nogle af kvindernes udsagn om sprogunderviserne en relativistisk kulturopfattelse. Denne kulturopfattelse karakteriseres ved, at de mellemøstlige kvinders udfordringer vil blive set i lyset af deres kulturelle baggrund. Dermed vil kulturen være en afgørende faktor i forhold til at forklare de mellemøstlige kvinders udfordringer, og dermed udfordre sprogunderviserne i at arbejde ud fra et helhedssyn i forbindelse med undervisning af kvinder fra Mellemøsten.

Ydermere fortæller tre af de mellemøstlige kvinder, at sprogunderviseren gør et forsøg på at forstå kvindernes kulturelle baggrund og dermed viser interesse for den mellemøstlige kultur og forsøger at hjælpe kvinderne, ved at gøre dem bekendt med den kulturelle kontekst de befinder sig i, hvilket kendetegner nogle træk fra den kontekstuelle kulturforståelse, da sprogunderviseren forsøger at tage udgangspunkt i den enkelte kvinde og ikke tager udgangspunkt i kvindernes kultur. Ved at bære på denne kulturforståelse vil sprogunderviseren betragte kulturen som noget skiftende og dermed kunne have gode forventninger til den mellemøstlige kvinde og ikke møde kvinden med kulturaliserede blik.

Det kontekstuelle kultursyn

Vi vil i forlængelse af ovenstående komme nærmere ind på sprogundervisernes udtalelser og se, om sprogunderviserne nærmer sig den kontekstuelle tankegang. Vi er opmærksomme på, at der er risiko for, at den kontekstuelle forståelse bliver usynliggjort, når mennesket pålægges bestemte nationaliteter. Ifølge Skytte er det en forudsætning at have balance i mødet med mennesket, da mennesket er et individ med en unik livshistorie (Skytte, 2016).

Nedenstående citat fra U1 illustrerer, hvordan sprogunderviserens relation er til de mellemøstlige kvinder, og hvilken forståelse U1 har af de mellemøstlige kvinder. Derudover nævner U1, at der er fuld forståelse for, hvilket pres de mellemøstlige kvinder står med på grund af familiestrukturen. Der nævnes ligeledes, at der blev iværksat en indsats, som havde til formål at udvikle de mellemøstlige kvinder og dermed gøre, at de kunne fokusere på andet end hjemmearbejdet og de huslige pligter.

En central pointe at diskutere er, hvor vigtigt helhedssynet er i det sociale arbejde for at kunne forstå menneskets individuelle liv og situation som helhed (Harder & Nissen, 2015). Denne indsats, som bliver iværksat for de mellemøstlige kvinder, kan tænkes at være en hjælpende hånd, for at disse kvinder lærer omkring det danske samfund og kan blive bekræftet som individ ved at få fuldført et SOSU-kursus og dermed få udleveret et bevis på, at de har fuldført kurset. Indsatsen kan ses som en handlemulighed, der benyttes for at styrke kvindernes kompetencer og derved forsøge at motivere dem til at deltage aktivt. Ligeledes er det interessant at belyse, hvordan det er muligt at arbejde ud fra et helhedssyn trods de politiske og institutionaliserede rammer, og hvad det betyder for de indsatser, der iværksættes. I arbejdet med de mellemøstlige kvinder på sprogskolen vil der altid være nogle institutionelle rammer, sprogunderviseren er underlagt. Sprogunderviserens arbejde går ud på at undervise disse kvinder og samarbejde med disse kvinder, men i overensstemmelse med de retningslinjer som gør sig gældende. Trods kvindernes udfordringer og manglende kompetencer forsøges der at styrke kvinderne og dermed give dem viden om den danske livsstil og det danske samfund. Dermed kan SOSU-kursets formål være et øget fokus på medinddragelse af de mellemøstlige kvinder, og dermed tydeliggøres det,

hvor vigtigt lignende indsatser er for kvinderne og dermed overholdelse af kvindernes retssikkerhed (med retssikkerhed menes der borgerens lovmæssige rettigheder).

U1: *“Jo selv, man bliver nødt til at snakke om kultur. Ift. det projekt jeg talte om tidligere, havde vi en god relation til kvinderne, og vi kunne diskutere frit og åbent med mine danske øjne og deres arabiske øjne, da vi kun var kvinder i dette projekt. Familiestrukturen var bare anderledes blandt disse kvinder, som slet ikke var gearret til at komme ind i det danske samfund. Men med det sagt, bemærkede vi også, at nogle af de kvinder var trætte af at gå hjemme og trætte af det forventningspres, de havde fra hjemmet. Dette gjorde, at projektet ændrede fokus fra at få dem i SOSU-skolen, til at det gik hen og blev et forum, hvor vi snakkede om kvindelivet og praktiske ting ift. at strukturere hverdagen med børn og undervisning. Jeg oplever, at denne ændring har været med til, at kvinderne har fået mere interesse for undervisning og at lære den danske kultur.”*

Ydermere fortæller U3, hvordan hun forsøger at møde den mellemøstlige kvinde ift. den kontekst, kvinden befinder sig i, hvilket karakteriserer en kontekstuel tankefigur. Herudover belyser nedenstående citat, hvordan sprogunderviseren forsøger at arbejde videre med kvinderne og udvikle dem. En kontekstuel tankefigur fokuserer på den enkelte kvinde ud fra den situation hun befinder sig i, og dermed er der fokus på det enkelte individ og ikke ud fra den kultur, den mellemøstlige kvinde bærer på. Ifølge Skytte er den kulturopfattelse kendetegnet ved at gøre samarbejdet nemmere, da kvinderne vil blive mødt som et unikt individ og ikke blive forbundet til en bestemt kultur.

U3: *“Jeg forsøger at møde enhver kvindelig kursist i øjenhøjde. Når jeg oplever, at en kvinde har svært ved at sige ugedagene på dansk, hiver jeg hende op til tavlen for at sikre, at hun med tiden kommer til at lære ugedagene. Jeg oplever også, at nogle kvinder er gode til f.eks. at sige de sætninger, vi har øvet på dansk, hvor jeg udfordrer med nye sætninger.”*

Nedenstående udsagn beskriver U4's oplevelser af de mellemøstlige kvinder, og hvordan U4 udviser forståelse for deres adfærd, men påpeger, at det er vigtigt at få skabt tillid til kvinderne for at kunne forstå dem. En vigtig pointe i nedenstående citat er, hvor vigtigt det er at få skabt tillid til kvinderne for at kunne samarbejde med

kvinderne og dermed vise interesse for deres baggrund, hvilket kan gøre, at kvinderne kan føle sig accepteret og forstået.

U4: *“Jeg har da oplevet flere kvinder igennem årene, at jeg ser en kvinde med lidt tomme øjne og ikke deltager i undervisningen, og hvis man så spørger ind til kvinden om, hvorfor hun ikke rigtig kan ... det handler om at få skabt tillid. Og nogle gange så viser det sig, at hun har problemer derhjemme, det kan være, at hendes mand slår hende, hendes mand ikke vil have, at hun går i skole. Det er primært sådan noget, der fylder for dem, at de bliver presset hjemmefra.”*

Nedenstående udtalelse fremhæver, hvordan U5 forsøger at oplære kvinderne i den danske kultur og arbejder på at styrke kvindernes selvtillid til at blive stærkere og kunne tage sig af familielivet og ligeledes lære sprog og komme i arbejde. Ligeledes fremhæves det, hvor vigtigt det er at skabe forståelse for den givne situation, ved at U5 forklarer, hvordan der forsøges at styrke kvinderne og give dem selvtillid.

U5: *“Jeg fortæller, at danske kvinder har også børn, mand og hjem de skal passe på, men at i den danske kultur er det ikke kun er kvinden, der passer børn og hjemmet, men også manden. Jeg prøver at give dem selvtillid og styrke til at kunne gøre begge dele: passe børn, hjemmet og lære dansk samt have praktik eller arbejde.”*

Ovenstående citat illustrerer, hvordan sprogunderviserne forsøger at møde de mellemøstlige kvinder ud fra et individsyn og dermed udvikle kvinderne, styrke deres identitet og anerkende dem for dem, de er. Den kulturelle forskel er taget i betragtning, men sprogunderviserne forsøger at møde kvinderne ud fra den kontekst, de befinder sig i, og ikke direkte forbinder kvinderne med en bestemt kultur. Ifølge Skytte kan fokusering på etnicitet og kultur føre til at den sociale ulighed forsvinder, køn, klasse og andre sociale differentieringer vil i den forbindelse blive usynliggjort, hvilket kan resultere i, at sprogunderviserne vil have svært ved at forstå, de mellemøstlige kvinders udfordringer (Skytte, 2016). Ligeledes vil den kontekstuelle opfattelse gøre, at sprogunderviseren kan vælge at se bort fra kvindernes kulturelle identitet, hvilket har en stor betydning for organisering af det sociale arbejde. Dette skyldes, at socialarbejderen i den kontekstuelle kulturforståelse vil kunne have kvindens kultur taget i betragtning og stadig kunne have fokus på den kontekst, kvinden befinder sig i.

Delkonklusion 1

Vi har i ovenstående analyse belyst, hvordan sprogunderviserne og de mellemøstlige kvinder oplever mødet og samarbejdet til danskundervisning. Det er med afsæt i de tre kulturforståelser vores tolkning, at sprogundervisernes forståelse af de mellemøstlige kvinder kredser sig omkring en evolutionistisk og relativistisk forståelse, hvilket kan have stor betydning for samarbejdet og dermed gøre det vanskeligt for sprogunderviserne at forstå de mellemøstlige kvinder og omvendt.

Det kan konkluderes, at en manglende forståelse fra sprogunderviserne kan gøre, at kvinderne kan føle sig mangelfuld, da de vil blive mødt med en række krav og forventninger i praksis, kvinderne vil have svært ved at imødekomme, da de ikke er vant til de krav og forventninger de bliver stillet. Ligeledes kan kvindernes manglende intention og samarbejdsvilje gøre, at sprogunderviseren mister lysten til at undervise. Teoretisk set giver den evolutionistiske og relativistiske tilgang sprogunderviserne magt til at definere de mellemøstlige kvinder ud fra et kulturelt aspekt, da de egenskabsforklarer kvindernes adfærd på baggrund af deres fordomme og stereotyper, hvilket er med til at begrænse forholdet mellem sprogunderviserne og de mellemøstlige kvinders samarbejds muligheder og sprogundervisernes tilgang til kvinderne (Skytte, 2016). Ligeledes kan det konkluderes ud fra informanternes udsagn, at en kontekstuel kulturopfattelse er til stede.

Ydermere vil en kontekstuel kulturopfattelse have positive konsekvenser for samarbejdet mellem sprogunderviserne og de mellemøstlige kvinder og dermed kunne opnå en bedre samarbejds vilje fra kvinderne. Dette skyldes, at mødet med kvinderne vil tage udgangspunkt i den sociale kontekst, som kvinderne befinder sig i (Skytte, 2016). At gøre brug af kulturelle forklaringer til at forstå kvindernes udfordringer vil besværliggøre forståelsen af den sociale kontekst, hvilket kan have stor betydning for kvindes aktuelle situation. Og dermed udfordres socialarbejderen i forhold til at opnå en kvalificeret og dybtgående socialfaglig analyse og identificering af sociale problemer samt igangsætte indsatser for at hjælpe kvinderne med deres udfordringer.

Analysedel 2 – Erving Goffmans stigmatologi

Med Erving Goffmans stigmatologi vil vi belyse sprogundervisernes og de mellemøstlige kvinders oplevelser, forståelser og håndteringer af stigmatiseringen,

der kan finde sted til danskundervisning gennem social interaktion med hinanden. Herunder se på hvilke konsekvenser stigmatisering kan have for begge parter i danskundervisning ud fra et mikrosociologisk perspektiv med henblik på at besvare vores problemformulering. Vi er bevidste omkring, at begge parter udtalelser ikke kan bruges til at generalisere, hvad sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten kan opleve i mødet med hinanden. Vores formål er at analysere vores informanternes udsagn ved brug af Goffmans stigmatteori. Informanternes udsagn vil vi fremstille i denne analyse for at fremvise deres egne oplevelser og forståelser af stigmatisering, som de kan give udtryk for at have været udsat for eller giver udtryk for at stigmatisere modparten. Vi vil gøre brug af de udvalgte citater, vi har i meningskondenseringskemaet under temaet stigma, som vi finder relevant at bruge i denne analysedel (se bilag 5 & 6). Både sprogundviserne og de mellemøstlige kvinder har udsagn, som karakteriserer stigmatisering. Vi vil starte med sprogundvisernes udsagn, efterfølgende inddrage de mellemøstlige kvinders udsagn og afslutningsvis komme med en delkonklusion af analysen.

Sprogundviserens oplevelser af mødet, med kvinder fra Mellemøsten.

I følgende analyseafsnit vil gøre brug af Goffmans stigma teori, for at analysere på sprogundvisernes udsagn, med henblik på at belyse sprogundvisernes oplevelser og opfattelser omkring kvinder fra Mellemøsten ifb. Med danskundervisning. Ifølge Goffman opstiller samfundet mennesker i kategorier, og har dermed tendens for at definere de forskellige egenskaber hos mennesket (Goffman, 2009). Derfor gør vi brug af Goffmans stigmatteori, for at se på interaktionen mellem sprogundviserne og de mellemøstlige kvinder, og dermed belyse om kvindernes manglende danske egenskaber, kan resultere i at kvinderne bliver set som en kategori og ikke et unikt menneske.

U1: *“Restgruppen kommer aldrig til at få et funktionelt dansk. De sidder på sprogskolene, hvor de har lavet skolen om til kaffeclub og kommer, når det passer dem. De snakker på deres modersmål om, hvad de skal lave af huslige pligter, og hvad de skal lave til aftenmad frem for at diskutere om undervisning eller det danske sprog. De kommer aldrig til at fungere i samfundet.”*

Ovenstående citat fra U1 belyser U1's tanker omkring de mellemøstlige kvinders mulighed, for at lære det danske sprog. Ligeledes beskrives kvinderne ud fra citatet som useriøse, da U1 fortæller at skolen bliver brugt som kaffe klub og kvinderne kommer og går som de vil. Herudover påpeger sprogunderviseren, at kvinderne aldrig vil fungere i samfundet. Ovenstående citat fra U1 udtrykker stigmatiserende blik om de mellemøstlige kvinder, da kvinderne bliver beskrevet som en gruppe, der adskiller sig fra et dansk livsstil. Sprogunderviserens forestillinger omkring kvinderne kan medføre til forskellige former for diskrimination, da sprogunderviseren tilskriver den mellemøstlige kvinde negative egenskaber ved at blandt andet sige at de aldrig kommer til at fungere i samfundet. Ifølge sprogunderviseren ytrer kvinderne sig uhæderligt ift. den kontekst, de befinder sig i, hvorfor kvindernes egenskaber kan opfattes negative og fremherskende i danskundervisningen, som giver anledning til en stemplingsproces. Kvindernes negative egenskaber kan have en stor indflydelse på sprogunderviseren ift. hendes opfattelse og stigmatisering af kvindernes "karaktermæssige fejl", hvilket kan medføre til at sprogunderviseren muligvis opgiver at lære denne målgruppe dansk, den danske kultur samt at se kvindernes mulige potentialer i at være en del af det danske samfund, hvilket gør at kvindernes faktiske sociale identitet sløres. Derudover kan sprogunderviserens negative forestillinger forværre interaktionsmønstret i mødet med kvinderne.

U2 udtrykker lignende oplevelser og opfattelser af de mellemøstlige kvinder, idet hun siger følgende:

U2: *"Jeg giver dem lektier for, selvom jeg ved det er spild af tid, og der er ingen, som laver dem. Jeg prøver at fortælle dem, at hvis de læser 10 minutter hver dag, vil de blive meget bedre og blive færdige med danskuddannelse, men det føles, som at jeg taler til døve øre. Lige så snart de går ud af døren fra skolen, så har de glemt alt om, hvad de er blevet fortalt. Så skal man hjem og passe børn og lave mad, så er der ikke mere at tænke på."*

I ovenstående citat fra U2 og et yderligere citat fra U2 på side 55 (anden sidste citat på siden) fortæller, at kvinderne kun går op i at lave mad, gøre rent og passe deres børn. Sprogunderviseren giver udtryk for at have en opfattelse af, at kvinderne fra Mellemøsten ingen interesse har for skolen, og at kvinderne ikke tager ansvar for

egen læring, hvilket kan ses ud fra kvindernes adfærd og andre interesser end danskundervisning. Ifølge Goffmans stigmatteori kan kvindernes adfærd og prioriteringer ift. madlavning m.m. være en afvigende handling for sprogunderviseren, eftersom sprogunderviseren oplever, at kvinderne giver udtryk for manglende vilje til at lære dansk og den danske kultur, som er sprogunderviserens formål at undervise dem i, når de har danskundervisning. Hermed kan de kvindelige kursister have en afvigende adfærd og handlinger i den kontekst, de befinder sig i, hvorfor dette kan medføre, at sprogunderviseren stigmatiserer kvinderne, ift. hvorvidt de kommer til at lære det danske sprog og tilegne sig den danske kultur. Ligledes giver sprogunderviseren udtryk for, at hun som systemsrepræsentant prøver at lære kvinderne dansk ved at give dem lektier for. U2's udsagn fremhæver, at hun gør sin del af arbejdet for at fremme kvindernes læring, som kan være en vigtig kontekstuel oplysning ift. en diskussion om, hvorvidt stigmatiseringen fra U2's perspektiv finder sted i mødet med kvinderne.

Derudover fortæller U5 følgende:

U5: *“Vi har mange gange ønsket at hente en arabisk tolk til undervisning for at hjælpe kvinderne med at forstå os undervisere og blive mere motiveret til at deltage i undervisning. Vi vil med en tolk give dem grundlæggende informationer: Hvorfor det er vigtigt, de skal i skole ... Men vores problemer er, at fremmødet af de arabiske kvinder har været så ustabil, at vi aldrig ved, hvor mange der er der. En tolk er dyr, og sprogskoler har ikke meget økonomi lige for tiden, så vi kan aldrig finde en dag at gøre det, fordi vi aldrig ved, hvor mange der kommer” ... “De fleste kvinder, især arabiske kvinder, de tager ikke læring til sig. Jeg oplever, de efterlader alt det, de lærer i dansktimerne i skolen og tager tilbage til deres egne kulturer og modersmål, når undervisningen er færdig.”*

Sprogunderviseren fortæller, at kvinderne glemmer dansk og den danske kultur efter danskundervisningen og vender tilbage til at fokusere på deres egne kulturer, hvor de snakker eget modersmål fremfor dansk. Yderligere fortæller U5, at kvindernes fremmøde er ustabil samt oplever, at de mellemøstlige kvinder ikke tager læring til sig. Med Goffmans stigmatteori kan den ”karaktermæssige fejl” forbindes til U5's udtalelse, eftersom U5 giver udtryk for at opleve, at de mellemøstlige kvinder udviser

en mangel på vilje til at lære dansk. Hermed beskriver U5 den opfattelse, hun har af de mellemøstlige kvinder, som kan lede til, at en stemplingsproces forekommer fra sprogunderviserens side. Dog indeholder U5's udsagn ligesom U2's udsagn en situationsforklaring af danskundervisning, eftersom hun fortæller, at hun og sprogskolens har forsøgt at hente en arabisk tolk, som har til formål at forklare de kvindelige kursister, hvorfor det er vigtigt, de skal i skole. Men dette kunne ikke muliggøres, fordi kvinderne har ustabil fremmøde. Hermed fremhæver U5, at hun har et ønske om at hjælpe kvinderne med at lære dansk, men oplever at de kvindelige kursister ikke viser interesse for hjælpen eller danskundervisning. Det kan diskuteres, om sprogundervisernes opfattelser og oplevelser af kvinderne er på baggrund af kvindernes adfærd, anden kulturelle baggrund m.m., eller at sprogunderviserne som systemrepræsentanter ikke oplever deres arbejdsindsats gør nytte, som kan være årsagen til, at en stemplingsproces opstår.

Ydermere fortæller U1, hvordan kvindernes adfærd og handlinger har en indflydelse på hende som sprogunderviser, idet hun siger følgende:

U1: *“Omfanget af undervisningen er ikke vigtig. Det vigtigste er, at de ikke bruger det danske sprog hverken derhjemme eller andre steder, og det er nok til at gøre, at de ikke lærer dansk. De gider heller ikke tage bogen frem til timerne, og jeg føler, at jeg arbejder med en flok teenagere, som ikke gider at være her. Når jeg kan se, at de ikke har viljen til at lære, bruger jeg tid på at være pauseklovn i undervisningen for at skabe en hyggelig og sjov stemning i klassen og få dem til at grine og have det sjovt. De kursister jeg oplever, de har udfordringer, og det er kun kvinder fra Mellemøsten” ... “Nogle af dem bliver gravide for at flygte fra systemet og de forskellige krav, de pålægges. Dem, der er tilbage nu, det er dem, som ikke vil. Det er ikke fordi, de fejler noget helt konkret, f.eks. er ordblinde eller kun har en arm. Det er på grund af modvilje. Det er dem fra DU1 og DU2, som virkelig ikke vil mere.”*

U1 giver udtryk for, at kvinderne flygter fra systemet ved at blive gravide og at de ikke viser interesse for at deltage i danskundervisning. Ifølge Goffman kan U1's udtalelse stemme i overens med den ”karaktermæssige fejl” og den ”tribale” stigmatiseringstype (Goffman, 2009). Den ”karaktermæssige fejl” finder sted i hendes udtalelse, da hun siger, at dem som er på DU1 og DU2, er dem som ikke ville mere,

samt at kvinderne flygter fra systemet ved at blive gravide. Mens den ”tribale” stigmatype ses, idet hun fortæller, at hun oplever, at det kun er kvinder fra Mellemøsten, som har udfordringer, og det er dem, som ikke bruger det danske sprog derhjemme eller andre steder. Når der tages udgangspunkt i kvinder fra Mellemøsten, kan stigmatisering opstå på grund af kvindens udseende, og dermed bliver kvinderne set på som en kategori på grund af hendes mellemøstlige baggrund, og ikke set på som et unikt menneske. Risikoen for at blive stemplet som anderledes er dermed stor. Dette kan udfordre sprogunderviserne ift. at indgå i dialog med kvinderne. På den anden side kan det ud fra U1 fortælling formodes, at U1’s ikke nødvendigvis udvise en stigmatiserende adfærd i timerne, da hun fortæller, at hun bruger tiden på at være pauseklovn for at skabe en hyggelig og sjov stemning i klassen og få kvinderne til at grine og have det sjovt i hendes timer. Det kan diskuteres, hvorvidt U1 har stigmatiseret kvinderne taget i betragtning af, at kvinderne ifølge U1 ikke viser vilje til at lære dansk og ikke medbringer bøger til undervisningen.

Yderligere fortæller U2 i det sidste citat på side 55, at kvinderne går så meget op i deres faste rutiner i deres egne kulturer, at de ikke giver plads til at lære dansk eller at lære den danske kultur at kende. U2 fremhæver, at kvinderne ikke kan se formålet med at lære dansk, fordi de selv ikke ser et formål med at snakke dansk eller at komme i beskæftigelse. U2 kan muligvis have en stigmatiserende tankegang om kvinderne fra Mellemøsten, idet hun i sit udsagn giver udtryk for det ”tribale” stigma, hvor kvindernes nationaliteter og kulturer har en stigmatiserende indflydelse på U2. Ifølge Goffman kan U2’s mulige stempling af kvinderne ødelægge kvindernes normale identitet på baggrund af U2’s opfattelse af kvinderne som kvinder, der kun vil passe deres børn og deres hjem. Denne opfattelse, som U2 udtrykker i sin udtalelse, kan ifølge begrebet stigmatisering fremvise, at U2 reducerer kvinderne fra at være gode mennesker med kompetencer til at lære dansk og indgå i det danske samfund til nedvurderede mennesker, som ikke vil blive en del af fællesskabet i samfundet. Ses der bort fra Goffmans stigmatologi, når der eksempelvis ses på U2’s ovennævnte udsagn, kan det tænkes, at U2 gør opmærksom på en reel værdikonflikt samt interessekonflikt. U2 fortæller, at de mellemøstlige kvinder har en ide om, at deres formål med livet er at passe børn og hjemmet, og dermed oplever U2, at kvinderne ikke kan se formålet med at have danskundervisning eller komme i beskæftigelse. Hermed giver U2 udtryk for et dilemma, som en individuel

medarbejder kan opleve i arbejdet med kvinder fra Mellemøsten. U2 er en individuel medarbejder, som repræsenterer et system og samfund i kraft af hendes arbejde, hvori interessekonflikten er, at i det danske samfund er der stor interesse for, at man kan snakke dansk og komme i beskæftigelse. Herunder repræsenterer U2 en personlig og kulturel værdikonflikt som individ, idet hun fortæller, at hun forsøger at tale om arbejde med kvinderne fra Mellemøsten og samtidig tydeliggør, at hendes egen værdiopfattelse er, at det er mere værdifuldt for kvinder at komme i beskæftigelse frem for at være hjemmegående husmødre, mens kvinderne fra Mellemøsten har værdi og interesse i at være hjemmegående kvinder, som passer børnene og hjemmet. Disse to forskellige opfattelser indenfor værdikonflikt og interessekonflikt kan skabe en diskussion om, hvorvidt der er tale om Goffmans stigmatiseringstyper, når de to forskellige målgrupper mødes, samt hvor hver især præsenterer to forskellige typer værdi - og interessekonflikter. Disse konflikter kan muligvis have en indflydelse på den opfattelse U2 og eventuelt de andre sprogundervisernes opfattelser af kvinder fra Mellemøsten. Hermed kan det diskuteres om forskellige typer konflikter kan medføre en yderligere stemplingsproces, når synspunkterne ikke stemmer overens.

Ifølge citatet på side 59 fra U3, fremhæves det, at det kan være svært for kvinderne fra Mellemøsten at få danske venner og fodfæste på arbejdsmarkedet, fordi kvindernes omgangskreds består af samme eller lignende kulturer, som kan forhindre dem i at være en del af det danske samfund. Dog giver U3 også udtryk for, at måden det danske samfund er skruet sammen på, kan gøre det svært for kvinderne at komme ind og få nogle kontakter. U3 fortæller i sin udtalelse, at kvindernes forhindring for at indgå i det danske samfund måske kan skyldes, at samfundets syn på kvinderne er stigmatiserende. Samfundets syn på kvinderne, kan ses i lyset af Goffmans stigmatyper den ”karaktermæssige fejl” og den ”tribale”, som kan forhindre kvinderne i at have en mulighed for at være en del af samfundets fællesskab. På den anden side belyser U3’s udsagn også, at hun selv har de ovennævnte stigmatiseringstyper ift. hendes opfattelse af kvinderne, idet hun beskriver kvindernes netværk, kulturer og forskellighed, som negative sociale identiteter, som ifølge U3 kan være årsagen til, at kvinderne ikke lærer dansk eller kommer i beskæftigelse. Hvis man ser på Goffmans stigmatologi, kan U3’s beskrivelse af kvindernes sociale identiteter have en stor indflydelse på deres faktiske identiteter og selvopfattelse, som kan give en selvstigmatisering, hvor kvinderne opfatter sig selv anderledes end det resterende samfund.

De forskellige kulturbaggrund fremhæves også i U5's nedenstående udsagn. Hun påpeger, at kvindernes kulturer hæmmer kvinderne i at lære dansk og er grunden til, at kvinderne ikke har anden social identitet end den kulturelle ramme, som de er fastlåst til. Med U5's udsagn kan det påvises, at U5 har stigmatiseret kvinderne ud fra Goffmans "karaktermæssige fejl" og "tribale" stemplingstyper. Da hun i sit udsagn fremhæver, at der ikke vil være plads for ændring hos kvinderne på baggrund af deres kulturer, og at de snakker eget modersmål fremfor dansk Dette belyser ligledes hvorvidt, U5 opfatter kvindernes oplevelser, svagheder, kulturelle baggrunde og deres modersmål som en afvigende handling ift. at lære dansk samt at være en del af det danske samfund.

U5: "Deres kulturer og deres forskellige bagage hæmmer dem i at lære dansk sprog. De har lært at indgå i en fast ramme og kultur siden barn, og det har limet dem fast i en bestemt kulturverden, hvor der ikke er plads til ændring. Men mange af kvinderne har svagheder, som også spiller en stor rolle ift. deres læring, som nævnt før så er de ikke udviklet kognitivt har manglende stimulering som barn, analfabet og oveni oplevet en masse skrækkelige ting, som fylder meget i deres hoveder." ... "De snakker deres modersmål, og de lægger skolen fra sig, så snart de har fri fra danskundervisning."

Vi er bevidste om at vores spørgsmål, og måden vi stillede disse spørgsmål på, kan have påvirket informanterne og deres udsagn. Vi spurgte sprogunderviserne, om de er fordomsfri i mødet med kvinderne fra Mellemøsten, og vi fik følgende udtalelser:

U1: "Den måde de opfører sig på og udnytter os, gør at vi tænker dårligt om dem. De ser os som racister, men alligevel er de selv meget racistiske overfor hinanden. Vi møder alle kursister fordomsfrit, men deres opførsel og manglende respekt overfor os gør, at vi kan blive fordomsfulde. I timerne oplever jeg, at kvinder fra særligt Mellemøsten ikke har interesse for andre nationaliteter. Jeg oplever ikke, at kvinderne har det samvær, der eksisterer i den danske kultur, og de forsøger at adskille sig fra andre nationaliteter og kun vil være sammen med deres egne og tale deres eget sprog" ... "Dette kan skyldes, at kvinderne får opbakning derhjemme. De har mænd, som siger "Du skal sgu ikke lære dansk, du skal bare være hjemme, så ved

jeg, hvor jeg har dig". Dette giver kvinderne også udtryk for, de siger, at de ikke må det for deres mænd. De er kontrollerede af deres mænd og handler ikke udenfor mændenes grænser."

Med U1's ovenstående citat kan det påpeges, at U1 udtrykker, at hendes mulige stigmatisering af kvinderne fra Mellemøsten skyldes kvindernes negative adfærd overfor hende og hendes kollegaer. U1 viser med sit udsagn, at hun og hendes kollegaer har en dårlig tanke/fordomme om de mellemøstlige kvinder og giver udtryk for at have en stigmatiserende tankegang ift. kvindernes kulturelle baggrunde og kønsrollefordelingen derhjemme. Hun fremviser også, at kvinderne er meget racistiske overfor hende og andre kursister, fordi de fravælger selskab i den danske kultur og indgår kun i interaktion med kursister med samme baggrund af nationaliteter. Dette viser et klart billede af Goffmans stigmatiseringstyper "karaktermæssige fejl" og "tribale", hvor kvindernes nationaliteter og kulturer har en negativ indflydelse på deres faktiske sociale identiteter hos U1. Kvinderne bliver stemplet og miskrediterede i forhold til U1's udsagn. Dette kan måske skyldes den måde, U1 har oplevet kvinderne være på overfor hende. Ifølge Goffman har mennesket selv en indflydelse på en stemplingsproces, og hvordan denne proces udvikler sig (Goffman, 2009). Med denne del af Goffmans beskrivelse af stigmatismen, kan det tænkes, at hvis kvinderne valgte at sløre deres negative egenskaber, ved eksempelvis at vise respekt for U1 eller vise interesse for danskundervisning, kunne de måske undgå at blive stigmatiseret. Eftersom ændringen af deres adfærd muligvis kunne ændre på U1's oplevelser og stigmatiserende opfattelser af dem. Yderligere fremviser U1, at hun føler sig stigmatiseret af kvinderne fra Mellemøsten, fordi hun giver udtryk for, at kvinderne ikke respekterer hende, de har ikke interesse for dansk, ergo har de ikke interesse for hende, fordi hun er en dansker. Hermed oplever U1 ud fra sit egen udsagn at blive stigmatiseret af kvinderne ud fra Goffmans "tribale" stigmatype. Derudover kan det formodes, at der ikke bliver skabt en god relation mellem begge parter, til at U1 kan få overblik over de mellemøstlige kvinders svagheder og styrker inden for danskundskaber. Chancerne for at U1 kan lære kvinderne dansk formindskes pga. U1's eventuelle miskrediterende opfattelse af kvinderne og stigmatiserende adfærd overfor dem eller pga. de kvindelige kursisters stigmatiserende adfærd og handlinger overfor U1. Ligeledes fremhæver U1 også den "tribale" stigma, ift. at kvinderne er kontrollerede

af deres mænd og udtrykker, at det er mændene, der forhindrer kvinderne i at lære dansk, fordi mændene ikke vil have, at kvinderne lærer sproget.

U1's udsagn stemmer overens med U5's nedenstående udsagn, ift. at mændene kan hæmme kvindernes muligheder for at lære dansk, da hun fortæller, at kvinden er den ansvarlige ift. at passe sygt barn, selvom manden er i stand til at passe barnet uden problemer, og dette gør, at kvinden ikke kan deltage i danskundervisningen så ofte som muligt. Dette påviser, at både U1's og U5's fordomme i mødet med kvinderne kan være med til at skabe den "tribale stigma" om kvinderne, deres kulturer, og kønsrollefordelingen, hvor mændene har magten over kvinderne. U1 og U5 udtrykker hermed en form for nytteløshed som sprogundervisere i forhold til at lære kvinderne dansk, da de har den "tribale" forståelse for, at kvinderne vægter deres kulturer højere og deres mænds ønsker end at lære dansk. Dette er ifølge Goffman en afvigende handling fra kvindernes side, hvor kvindernes handlinger er udenfor det normale for sprogunderviserne, hvorfor stempling af kvinderne finder sted hos sprogunderviserne.

U5: "Det er umuligt at møde mennesker fordomsfrit, da man både kan have positive og negative fordomme omkring et menneske. De positive fordomme kan være at udvise nysgerrighed om deres kulturer og have lyst til at lære deres kulturer. De negative fordomme kan være, at vi ikke er ens og har to forskellige kulturer, så der vil være tale om at være anderledes" ... "Jeg oplever især i danskuddannelse 1 hos kvinder fra Mellemøsten, at hvis deres barn er sygt, så bliver de ringet op, selvom deres mænd er hjemmegående. Kvinderne bliver nødt til at gå fra undervisningen, fordi barnet er sygt, for at hun skal passe barnet. Hun skal hjem fra danskundervisning, som kun sker to gange om ugen, fordi det er vigtigere, at hun passer det syge barn frem for hendes mand, som kan passe barnet uden problemer, fordi han ikke har arbejde eller skole."

U2's nedenstående udsagn kan lede til nogle fordomme, hvori Goffmans "karaktermæssige" og "tribale" stigmatyper kan gøre sig gældende, idet U2 fremviser at have en forståelse for, at kvinderne fra Mellemøsten aldrig kommer til at gennemføre danskuddannelse af kulturelle årsager og manglende forudgående skolegang.

U2: *“Man kan som person aldrig være 100% fordomsfri. Min fordom er, at kvinderne aldrig kommer til at gennemføre danskuddannelse grundet deres kulturelle baggrund, og dét at de aldrig har gået i skole før.”*

Nedenstående citat fra U4, karakteriserer den ”tribale” stigma, idet U4 fortæller, at hun efter interaktionen med kvinderne har fået en forståelse for, at kvinderne og hun selv ikke er ens på baggrund af forskellige kulturelle baggrunde.

U4: *”Jeg forsøger så vidt muligt at møde kvinderne fordomsfrit, men efter at have lært kvinderne at kende, kan man ikke undgå at have en fordom om, at vi ikke er ens, da vi bærer på forskellige kulturer.”*

U3 udtrykker i nedstående citat at U3 forsøger at være fordomsfrit og prøver at skabe en forståelse for kvinderne og deres kulturer. Nedenstående citat fra U3 karakteriserer Goffmans definition af den ”tribale” stigma”, idet hun fortæller, at hun har en forståelse for kvindernes kulturelle baggrund og prøver at møde kvinderne i den kontekst, de befinder sig i, i danskundervisning. Det kan ligledes diskuteres om sprogundervisernes udtalelser er fordomsfulde eller ej, når de som individer udtrykker en bevidsthed ift. kulturforskellen, som finder sted i mødet med de mellemøstlige kvinder. Herunder om sprogundervisernes udtalelser er negative oplevelser pga. deres fordomme eller blot konkrete oplevelser.

U3: *“Jeg prøver at møde kvinderne fordomsfrit, da jeg har forståelse for deres baggrund, ift. den kultur de kommer fra og forsøger så vidt muligt at møde dem i den kontekst, vi befinder os i.”*

De ovennævnte citater fremhæver, at alle fem sprogundervisere udtrykker, at de enten har forsøgt at være fordomsfrie eller fået en form for bekræftelse på deres fordomme omkring den kulturelle forskel mellem dem og kvinderne.

Udtalelserne fra sprogundviserne kan ses i lyset af Goffmans stigmatteori, ift. at konteksten har en afgørende betydning for, om der opstår en stigmatiserende proces i mødet med den fremmede (Goffman, 2009). I vores tilfælde møder sprogundviserne kvinderne som en kategori på baggrund af deres kulturelle baggrund, hvor kvindernes kulturelle egenskaber kan opfattes negative, og dermed ses som årsagen til kvindernes

udfordringer ift. at lære dansk. Ifølge nogle af sprogundervisernes udtalelser, forsøger kvinderne ikke at lære dansk på trods af kvindernes sprog barrierer, hvilket kan skabe en undring hos sprogundviserne som kan udlede til en stemplingsproces af kvinderne på grund af deres manglende vilje til at lære sproget. Hvilket kan ses i lyset af Goffmans definition af den ”karaktermæssige fejl”. Den kontekst sprogundviserne møder kvinderne i, kan have stor indflydelse på den stemplingsproces, der foregår under interaktionen med kvinderne. Goffman fortæller ligledes, at man som en potentiel afgiver kan sløre sin negative egenskaber ved at opføre sig på en bestemt måde i den kontekst, man befinder sig i (Goffman, 2009). Ifølge Goffman kan kvinder undgå at blive stemplet ud fra den ”karaktermæssige” stigmatisering, hvis de er bevidste omkring deres egne adfærd og handlinger, i forhold til foreksempel at undlade at bruge modersmålsproget til danskundervisning og tage initiativ ift. at tale dansk og udvikle de sproglige egenskaber, da individet ifølge Goffman kan sløre de negative egenskaber ved at opføre sig i overensstemmelse med den kontekst man befinder sig i.

De mellemøstlige kvinders oplevelser af mødet med sprogundviseren

I følgende afsnit vil vi analysere kvinder fra Mellemøstens udsagn i samspil med Goffmans stigmateori, til formål at fremvise kvindernes egne opfattelser og oplevelser af sprogundviserne ifm. danskundervisning. Vi vil gøre det samme som tidligere, hvor vi vil gøre brug af udvalgte citater fra de mellemøstlige kvinder fra vores meningskondenseringsskema (se bilag 6) med henblik på at besvare vores problemformulering.

K1 udtaler følgende:

K1: “Jeg synes det er godt at komme til danskundervisning, men jeg synes det svært at lære dansk og jeg prøver at lære dansk. Nogle gange tør jeg ikke sige noget, fordi jeg er bange for, det er forkert, det jeg siger, og sprogundviserne tror, jeg ikke kan noget.”

Ovenstående udsagn fra K1, belyser K1’s tanker omkring hendes deltagelse til danskundervisning, hvor hun fortæller, at hun ikke tør at deltage i undervisningen, da

hun er bange for at sige noget forkert. Ifølge Goffman, er alle mennesker potentielle afvigere, og at alle mennesker kan opføre sig på en bestemt måde, for at sløre deres negative egenskaber, ift. den kontekst de befinder sig i (Goffman, 2009). Ligledes kan ovenstående foretælling fra K1, ses i lyset af Goffmans begreb omkring stigma, da K1 undlader at deltage i undervisning for ikke at blive stemplet, da hun føler at hun ikke kan tale dansk. K1's manglende deltagelse i timerne, for at sløre de negative egenskaber ift. den kontekst hun befinder sig i, karakteriserer den "karaktermæssige fejl", da K1 holder sig tilbage fra at deltage for ikke at blive stemplet og dermed fremstår som potentiel afviger. Overordnet set kan det siges at stigmatiseringsbegrebet indeholder fordomme, da man i mødet med andre individer, kategoriserer individet ud fra bestemte adfærdsnormer eller træk. Hvilket kan føre til at kvindernes unikke egenskaber og kvaliteter automatisk bliver sløret. Dog kan det tænkes, at det K1 siger ikke nødvendigvis er et udtryk for, at hun er bange for at blive stigmatiseret, men bange for at fejle. Dét, at K1 ikke deltager til undervisningen for ikke at fremstå som en dårlig kursist kan diskuteres, da kvindens handling kan få sprogunderviserne til at tro, at hun ikke ønsker at lære dansk, fordi hun ikke udviser engagement og vilje til at lære dansk. Hvilket kan føre til, at hun faktisk med sine egne handlinger giver et dårligt billede af sig selv i danskundervisning, og selv medvirker til en stemplingsproces. Hermed kan sprogunderviserne få en opfattelse af, at K1 ikke ønsker at have danskundervisning, og dette kan muligvis føre til at sprogunderviserne får en forkert/negativ opfattelse af K1, hvorfor en stemplingsproces let kan forekomme.

Yderligere, giver K1 udtryk for følgende:

K1: "Jeg kan godt lide at snakke med mine sprogundervisere, men jeg tror ikke, det er altid, de forstår, hvad jeg siger, og det tror jeg heller ikke, de kan forstå, det er meget svært for mig at blive lige så god til dansk som dem."

I ovenstående citat fra K1, kan det påpeges, at K1 oplever manglende forståelse fra sprogunderviseren, og hvor hun oplever sig mangelfuld da hun aldrig bliver så god til dansk som sprogunderviseren, hvilket karakteriserer den "karaktermæssige fejl", idet K1 fortæller, at sprogunderviseren ikke altid forstår, hvad hun siger. Ligeledes kan K1's udtalelse ses i lyset af Goffmans stigmatteori, da K1's oplevelse kendetegner en stigmatiseringsproces af K1 på grund af den "karaktermæssige fejl", idet hun giver

udtryk for, at sprogunderviserne ikke forstår K1's udfordringer eller gøre et forsøg på at forstå. Det kan formodentlig diskuteres, om K1's udtalelse er et udtryk for stigmatisering eller en beskrivelse af den virkelige verden, hvor sprogundervisere til tider kan have svært ved at forstå deres kursister. Det kan antages, at kursisterne på DU1 og DU2 har begrænsede sproglige kompetencer i sammenligning med sprogunderviserne, hvilket kan skabe ubalance i interaktionsmønstrer mellem sprogunderviseren og den mellemøstlige kvinde, hvilket kan medføre til, at der let kan opstå misforståelser, som kan medføre til forkerte opfattelser af hinandens handlinger.

K2: "Det er ikke altid, jeg føler mig set og hørt, men jeg tror, det er fordi sprogunderviserne ikke altid kan forstå de problemer, jeg har i mit liv, eller at min kultur ikke ser det samme som deres kulturer, ift. kvinderne skal i arbejde. Sprogunderviserne prøver at forstå vores kulturer, men de kigger alligevel på os på en mærkelig måde, som om vi andet end mennesker." ... "Det er ikke altid, de spørger mig, hvorfor jeg ikke er kommet til danskundervisning. De spørger ikke, hvorfor jeg ikke er kommet, men nogen gange kan de finde på at spørge, om det er pga. min mand, jeg ikke er kommet til undervisning, Men det er ikke pga. min mand, men fordi mit barn er sygt, så jeg bliver nødt til at passe mit barn."

De ovennævnte udtalelser fra K2 fremviser, at K2 har oplevet at blive stigmatiseret ud fra Goffmans stigmatiseringstyper "karaktermæssige fejl" og "tribale", da hun fortæller, at hun oplever at sprogunderviserne ikke forstår hende og hendes kultur ift. at have en anden opfattelse af, om kvinder skal i arbejde. Ligledes fortæller K2, at hun ikke kommer til danskundervisning nogle gange pga. sit barn, der kan blive syg, og at sprogunderviserne viser gennem Goffmans "karaktermæssige fejl" en stigmatiserende adfærd og ytringer overfor hende, hvor de spørger direkte om det er K2's mand, der forhindrer hendes deltagelse i undervisningen frem for at spørge hende om, hvorfor hun er udeblevet af danskundervisning. Sprogundervisernes spørgsmål til K2 fremviser, at K2 har været udsat for en "tribale" stigmatisering, muligvis på baggrund af sprogundervisernes opfattelse af hendes race, nationalitet og kultur. K2 bliver hermed stigmatiseret og får en stempling, som ikke passer med hendes faktiske sociale identitet, som ifølge Goffman kan medføre, at K2 får en negativ selvopfattelse af sig selv, som kan påvirke hendes deltagelse i danskundervisning og interaktionen med sprogunderviserne. Dog er vi bevidste om, at

der er forskel på at forstå og at stigmatisere, K2's udtalelse er ikke nødvendigvis et udtryk for stigmatisering, men eventuelt et udtryk, som fremviser, at det ikke er altid sprogundervisere kan forstå andre menneskers kulturelle baggrund, og at dette højst tænkeligt kan skyldes, at sprogundervisere har manglende viden indenfor området.

K3 udtaler følgende om sin interaktionen med sprogunderviserne:

K3: "Jeg prøver at forklare dem, at det er svært for mig at lære dansk, og at jeg derfor har behov for ekstra støtte, men de siger bare, at jeg skal arbejde hårdt for at kunne lære. Det er, som om de føler, jeg ikke har lyst, hvilket jeg selv har" ... "Jeg kan forklare dem, at det nogle gange er svært at gå i skole, hvis mine børn er syge og jeg ikke har nogen til at passe dem, men de siger bare, at jeg ikke skal komme med flere undskyldninger. De tror, jeg er doven, men det er jeg ikke."

Med K3's ovennævnte udsagn kan det formodes, at sprogunderviserne stigmatiserer K3 ud fra "karaktermæssige fejl". Ifølge K3 har sprogunderviserne en opfattelse af, at hun har svært ved at lære dansk, fordi hun ikke arbejder hårdt nok for at lære dansk, eller fordi hun kommer med undskyldninger for ikke at lære dansk. Ud fra K3's udsagn kan det belyses, at sprogundervisernes stigmatisering af K3 har en indflydelse på, hvordan sprogunderviserne kommunikerer med K3. K3's udsagn påpeger, at hun ikke oplever at have en gensidig kommunikation med sprogunderviserne, og hun har forsøgt at få hjælp, men i stedet for har fået et stigmatiserende svar tilbage. Med K3's oplevelse af interaktionen med sprogunderviserne, kan vi antage, at sprogunderviserne ifølge Goffman har sløret K3's faktiske sociale identitet og overser K3's svage og stærke sider i danskundervisning. Hermed kan K3 føle sig "unormal" og anderledes som menneske i mødet med sprogunderviserne.

K4: "Jeg har to undervisere, vi kalder dem ond lærer og god lærer. Den gode er er meget forstående overfor vores udfordringer, mens den onde ikke forstår, hvorfor vi har svært ved at forstå hende."

Ifølge ovenstående citat fra K4, kan det påpeges, at K4 bærer på stigmatiserende blik, da hun kategriserer sprogunderviserne, idet hun fortæller, at hun har en god

sprogunderviser og en ond sprogunderviser. Set i lyset af Goffmans stigmatteori, er der tale om en gensidig stigmatisering i mødet med hinanden. På den ene side giver K4 udtryk for, at hun oplever at have en god og ond sprogunderviser, hvor den gode er forstående, mens den onde er uforstående i forhold til de udfordringer, hun og hendes medkursister oplever. Ovenstående citat kendetegner den ”karaktermæssige fejl”, da K4 beskriver en sprogunderviser for at være ond og hermed reducerer sprogunderviserens professionsidentitet og sociale identitet til at være fordærvet og nedvurderet. Derudover kan K4’s udtalelse tolkes som, at hun har oplevet dårlige oplevelser og fordomme, da hun beskriver sprogundervisere for at være onde og ikke er forstående for deres udfordringer. Disse oplevelser K4 har oplevet kan medføre til at hendes egenskaber og kvaliteter, ikke bliver set som betydningsfulde, hvilket kan resultere i, at K4 kan føle sig diskrimineret og dermed ekskluderer sig fra fælleskabet.

Delkonklusion 2

Vi kan ud fra Goffmans typer af stigmatisering konkludere, at der i vores informanternes tilfælde er tale om gensidig stigmatisering, eftersom begge parter giver udtryk for at stigmatisere modparten eller blive stigmatiseret af modparten. Stigmatiseringstyperne, som begge parter giver udtryk for i deres udsagn, er ens: både den ”karaktermæssige fejl” og den ”tribale” stigmatype finder sted hos begge parternes oplevelser og udtalelser. Stigmatiseringen fra sprogundervisernes side kan føre til dårlige chancer, for at kvinderne lærer dansk, og de bliver hermed ud fra sprogundervisernes opfattelse placeret i den laveste del af samfundets hierarki. Vi kan også konkludere, at sprogundervisernes stigmatisering af kvinderne har en negativ påvirkning på dem, da de, som sprogundervisere kan have svært ved at opdage kvindernes svage og stærke sider i danskundervisning, fordi deres negative opfattelse af kvinderne er fremherskende i den kontekst, de møder dem i. Et eksempel på at sprogundervisere mister deres professionelle identitet ved at stigmatisere kvinderne, kan vi nævne U1’s stigmatisering af kvinderne, hvor hun fortæller, at hun ikke kan agere professionelt indenfor sit arbejdsfelt, og at kvinderne ikke får danskundervisning men i stedet får underholdning i timerne, da hun som underviser vælger at fremstå som en klovn og ikke underviser. Med den stigmaopfattelse og tilgang U1 har i sin udtalelse, kan det tænkes, at hun har placeret kvinderne fra Mellemøsten i DU1 og DU2 i en negativ kategori i samfundet. Hun beskriver

kvinderne som modborgere i samfundet, som har modsætninger af spilleregler ift. samfundets fælles spilleregler indenfor skolegang og beskæftigelsesområdet. Kvinderne giver udtryk for at stigmatisere sprogundervisere, og dette kan måske føre til, at kvinderne har en negativ opfattelse af danskundervisning og hermed manglende vilje til at møde op til undervisning på baggrund af deres negative opfattelser af sprogundviserne. Det ovennævnte analyse af kvindernes udsagn påpeger, at vores fire informanter fra Mellemøsten har oplevet at være udsat for stigma, hvor de har haft en oplevelse af at være ”unormale” mennesker eller anderledes/nedvurderede mennesker i mødet med sprogundviserne. Ydermere tyder kvindernes udtalelser at de har være udsat for stigmatisering fra sprogundvisernes side. Dette kan få kvinderne til at være usikre på sig selv ift. at lære dansk og snakke dansk, eventuelt få dem til at føle sig anderledes og nedvurderet som menneske. En selvstigmatisering kan finde sted for kvinderne, når de i mødet med sprogundviserne føler sig ”unormale” og oplever dårlig kommunikation med dem. Hermed vil kvindernes mulighed for at lære det danske sprog og den danske kultur formindskes. Dog giver de kvindelige informanter også udtryk for i deres egne udsagn, at de selv har stigmatiseret sprogundviserne. Primært er der tale om den ”karaktermæssige fejl”, hvor de i deres udtalelser fremhæver, at de har en negativ opfattelse af sprogundvisere, hvor de oplyser at have nedvurderet sprogundvisernes sociale identitet og undgår kommunikation med sprogundvisere, som de definerer som ”onde sprogundvisere”. Derudover kan de konkluderes at det er vigtigt at have kendskab til de mellemøstlige kvinders livssyn og livsform, da deres livssyn og livsform adskiller sig fra det danske. Det kan ud fra de mellemøstlige kvinder udtalelser ligeledes fortolkes til at kvinderne har svært ved at finde balance på grund af de forskellige livsformer og livssyn, hvilket giver en negativ effekt på interaktionen mellem dem og sprogundviserne.

Kapitel 6: Konklusion

Specialets formål er at besvare følgende problemformulering:

Hvilke barrierer udspiller sig i mødet mellem sprogundvisere og kvinder fra Mellemøsten til dansk undervisning?

I svaret på problemformuleringen kan det konkluderes, at kulturen har en stor

betydning for sprogundervisernes tilgang til de mellemøstlige kvinder, eftersom sprogundervisernes tilgang er karakteriseret af, hvilke kulturforståelser de besidder. Med udgangspunkt i Skyttes kulturforståelser, sprogundervisernes og de mellemøstlige kvinders udtalelser kan det konkluderes, at begge parter oplever, at de kulturelle forskelle fylder meget i mødet. De kulturelle forskelle, som kan ses i forhold til kvindernes baggrund og også i forhold til kvindernes normer og værdier, der skal forandres med tiden. Derudover kan det med afsæt i analysen konkluderes, at sprogundervisere har tilbøjelighed til at stigmatisere og kategorisere de mellemøstlige kvinder på baggrund af deres kulturelle baggrunde, hvilket kan gøre det problematisk, da sprogundviserne kan have tendens til at møde kvinderne på en dømmende måde på grund af sprogundervisernes forestillinger omkring kvindernes kulturer og dermed overse øvrige gode egenskaber hos kvinderne. Dermed kan sprogundviserne egenskabsforklare de mellemøstlige kvinders handlinger og adfærdsmønstre. Ser man på tværs af sprogundervisernes udtalelser, er der en del af sprogundervisernes opfattelser, som bærer præg af både den evolutionistiske og den relativistiske kulturforståelse, da sprogundviserne som regel forbinder kvindernes udfordringer med deres kulturelle baggrund. Dog kan den kontekstuelle kulturforståelse også ses i nogle af sprogundervisernes udsagn i analysen, da flere af sprogundviserne fremhæver, hvor udfordrende det er for kvinderne at tilegne sig det danske sprog.

Derudover kan det ud fra kvindernes fortællinger konkluderes, at nogle kvinder oplever sig stigmatiseret og usynliggjort i mødet med sprogundviserne. Ses der på sprogundvisernes fortællinger og forklaringer om, hvordan de formår at møde de mellemøstlige kvinder, kan vi konkludere, at alle sprogundvisere i mere eller mindre grad udviser god vilje til at samarbejde og hjælpe de mellemøstlige kvinder. Det skal dog påpeges, at sprogundviserne ikke nødvendigvis bevidst ønsker at stigmatisere kvinderne, men en del af deres udsagn tyder på, at de mellemøstlige kvinder bliver defineret som en kategori, hvorvidt dette er stigmatiserende kan diskuteres. Ud fra analysen kan vi også konkludere, at sprogundviserne i høj grad kan være præget af de institutionelle og samfundsmæssige rammer, hvilket kan være årsagen til, at der ikke er tid til at opbygge et tillidsfuldt forhold mellem sprogundviserne og kvinderne, som er en forudsætning for kvindernes samarbejdsvilje, hvilket kan være årsagen til, at kvinderne kan føle sig krænket og usynliggjort i mødet med sprogundviserne og føle sig eventuelt nedvuderet. I nogle af kvindernes udtalelser bliver det belyst, at

kvinderne oplever, at sprogunderviserne forsøger at udvise forståelse trods kulturforskellen, hvor andre kvinder oplever, at der bliver set ned på dem og ikke udvist forståelse for deres udfordringer. I den overordnede besvarelse af specialiets problemformulering kan vi med udgangspunkt i informanternes perspektiv konkludere, at kulturforståelse har en væsentlig betydning i arbejdet med kvinder fra Mellemøsten, da sprogunderviserne ved at udvise forståelse for mellemøstlige kvinders kulturer muligvis kan opnå et bedre samarbejde og kommunikation med dem. Således vil kvinderne ikke opnå en følelse af at blive krænket og usynliggjort. I tilfælde af de får følelsen af at være krænket eller usynliggjort, kan dette føre til, at kvinderne ekskluderer sig fra samfundet og fra danskundervisning.

Dermed er vi gennem analysen kommet frem til, at forudgående fordomme kan ødelægge relationen mellem sprogundervisere og de mellemøstlige kvinder, da sprogunderviserne kan have tendens til at fokusere på kultur i stedet for den sociale kontekst, som kvinderne befinder sig i. Vi fandt derfor frem til, at udfordringerne i mødet med sprogundervisere og kvinder fra Mellemøsten er komplekst, og der er behov for at udbygge en professionel indsats, som har fokus på at optimere sprogundervisernes kompetencer og forudsætninger, som kan gøre dem i stand til at møde de mellemøstlige kvinder uanset deres baggrund.

Derudover kan det konkluderes, at det er en forudsætning at fokusere på den kollektivistisk og individualistisk livssyn samt kvindernes forskellige livsformer, for at kunne forstå kvindernes udfordringer, da kvinder fra Mellemøsten ofte bærer på et andet livsform og livssyn end den danske livsform og livssyn.

Litteraturliste

Bøger

- Aadland, E. (2008). *Etik – dilemma og valg*. (Udg. 1). Viborg: Dansk Psykologisk Forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder - En grundbog*. (Udg.1). Hans Reitzels Forlag.
- Fuglsang, L., Rasborg, K. & Olsen, B., P. (2013). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne - På tværs af fagkulturer og paradigmer*. Samfundslitteratur.
- Goffman, E. (2009). *Stigma - om afvigerens sociale identitet*. (Udg. 2). Frederiksberg C: Samfundets litteratur.
- Guldager J. & Skytte, M. (2017). *Socialt arbejde - teorier og perspektiver*. (Udg. 2). Akademisk forlag.
- Harboe, T. (2006). *Indføring i samfundsvidenskabelig metode*. (Udg. 4). Samfundslitteratur.
- Harder, M & Nissen, A., M. (2015). *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. (Udg. 1). Akademisk Forlag.
- Holm, B., A. (2018). *Videnskab i virkeligheden - En grundbog i videnskabsteori*. (Udg. 2). Samfundslitteratur.
- Høilund, P. & Juul, S. (2015). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. (Udg. 2). Hans Reitzels Forlag.
- Juul, S., Pedersen, B., K., Gilje, N., Nielsen, P., Hansen, D., A., Buch - Hansen...Husted, M. (2012). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring*. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview - Introduktion til et håndværk*. (Udg. 2). København: Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview- Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. (Udg. 3). København: Hans Reitzels Forlag.

Larsen, E. J. & Møller, H. I. (2011). *Socialpolitik*. (Udg. 3). København: Hans Reitzels Forlag.

Monrad, M., Olesen, P., S., Juul, S., Caswell, D., Dall, T., Jensen, D., S...Mateu, C., N. (2018). *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (Udg. 1). Hans Reitzels Forlag.

Skytte, M. (2016). *Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde*. (Udg. 4). Hans Reitzels Forlag.

Rapporter

Andersen, L. H. (2012). *Forklarende analyse af ikke - vestlige indvandreres arbejdsmarkedstilknøytning*. KORA: Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.

Arendt, N., J. (2018). *Sammenhængen mellem beskæftigelse og uddannelse for ikke-vestlige flygtninge og familiesammenførte*. København: Rockwoolfonden.

Bolvig, I & Arendt, N. J. (2018). *Nationale rammer for integrationsindsatsen for flygtninge 1997-2017- Integrationsloven, danskuddannelse og udlændingelov.VIVE (Viden til Velfærd): Det Nationale Forsknings - og Analysecenter for Velfærd.*

Dahl, M., K. & Jakobsen, V. (2005). *KØN, ETNICITET OG BARRIERER FOR INTEGRATION - Fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv*. Socialforskningsinstituttet.

Danmarks evalueringsinstitut. (2015). *Danskuddannelserne til voksne udlændinge. Sprogcentrenes arbejde med at kvalificere kursisterne til beskæftigelse, uddannelse og medborgerskab*. Rosendahls.

Husted, L., Bonfils, S., I., Lauritzen, B., H. & Nielsen, B., S. (2010).
indvandrerkvinder i danskuddannelse. AKF: Anvendt KommunalForskning.

Jacobsen, H., Rasmus., Kill, A., Christophe Kolodziejczyk, Christophe & Wittrup,
Jesper. (2016). *Benchmarking og effektivitet af danskuddannelse for udlændinge*.
København K: KORA.

Møller, S., Simon & Rosdahl, Anders. (2006). *Indvandrere i job - Marginalisering og
beskæftigelse blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere*. København K:
Socialforskningsinstituttet.

Nordisk Ministerråd. (2019). *Veje til beskæftigelse for flygtninge- og
indvandrerkvinder. En guide baseret på den aktuelt bedste viden fra nordiske lande*.
København K: Nordisk ministerråd.

Websider

Aftaler om “flere i arbejde”. U. Å. Lokaliseret d. 9 maj 2020 på:

https://bm.dk/media/6562/forlig_endelig_aftaletekst.pdf

Cabi. (U.Å.). Programmet for flygtninge og familiesammenførte. Lokaliseret d. 18
marts 2020 på: [https://www.cabiweb.dk/lovstof/programmet-for-flygtninge-og-
familiesammenfoerte/](https://www.cabiweb.dk/lovstof/programmet-for-flygtninge-og-familiesammenfoerte/)

Dansk flygtningehjælp. (2017). *Undersøgelse: af danskunderskabers betydning for
flygtninges beskæftigelse*. Lokaliseret d. 20 april 2020 på:

[https://flygtning.dk/media/3245271/dfh-integration-undersogelse-af-sprog-og-
beskaeftigelse.pdf](https://flygtning.dk/media/3245271/dfh-integration-undersogelse-af-sprog-og-beskaeftigelse.pdf)

Den Store Danske. (U. Å). Mellemøsten. Lokaliseret d. 19 marts 2020 på:

[http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Mellem%C3%B8sten/Mellem%C3%B8sten
østen_generelt/Mellem%C3%B8sten](http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Mellem%C3%B8sten/Mellem%C3%B8sten_generelt/Mellem%C3%B8sten)

Finansministeriet. (2018, februar). *Økonomisk analyse: Beskæftigelsen stiger blandt
ikke - vestlige indvandrere*. Lokaliseret d. 26 februar 2020 på:

<https://www.regeringen.dk/media/4884/beskaeftigelsenstigeindvandringrapport.pdf>

Forvaltningsloven. Bekendtgørelse af forvaltningsloven. LBK nr. 433 af 22/04/2014.

Lokaliseret d. 20 marts 2020 på:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2014/433#Kap5>

Integrationsinfo. (2019). *Integrationsudfordringerne skyldes en ufleksibel gruppe.*

Lokaliseret d. 20 marts 2020 på:

<https://integrationsinfo.dk/integrationsudfordringerne-skyldes-en-ufleksibel-gruppe/>

SFI, TEMA. (2016). *Sprogets betydning for indvandreres sociale integration på arbejdspladsen.* Lokaliseret d. 25 marts 2020 på:

<https://www.vive.dk/media/pure/6654/653709>

Uddannelsesguiden. (2019). *Underviser i dansk som andetsprog.* Lokaliseret d. 27 marts 2020 på:

<https://www.ug.dk/uddannelser/andreerhvervsrettedeuddannelser/andreuddannelserfor-voksne/videreuddannelser/underviser-i-dansk-som-andetsprog>

Udlændinge - og Integrationsministeriet. (2016). *Få nyankomne flygtninge og familiesammenførte til flygtninge er i arbejde.* Lokaliseret d. 3 marts 2020 på:

https://uim.dk/nyheder/integration-i-tal/Nr-1-1-marts-2016/fa-nyankomne-flygtninge-og-familiesammenforte-til-flygtninge-er-i-arbejde?fbclid=IwAR3_DBLJTtYyqyOJ4aG-WjFGQxpgLCyggD4JBWvuhhnN5M4K6Iu8z4rBORU

Udlændinge - og Integrationsministeriet. (2017). *Mange flere nyankomne flygtninge får job.* Lokaliseret d. 3 marts 2020 på:

https://uim.dk/nyheder/2017/2017-07/mange-flere-nyankomne-flygtninge-far-job?fbclid=IwAR1X1A0phF07cs48k2R3yLduiXXfnGkxltgmp69sb0nddNUUsNCNyhP_AhI

Udlændinge - og Integrationsministeriet. (2019, oktober). *Danskuddannelse 1, 2 og 3.*

Lokaliseret d. 26 februar 2020 på: https://uim.dk/arbejdsomrader/danskundervisning-og-prover-for-udlaendinge/danskuddannelse/danskuddannelse-1-2-og-3?fbclid=IwAR0OhIINQe2NMJUwJA7-rEav-w5gzdQCmssk2P2Fmw4mQbZ2HZsFDIC_k8k

https://uim.dk/arbejdsomrader/danskundervisning-og-prover-for-udlaendinge/danskuddannelse/danskuddannelse-1-2-og-3?fbclid=IwAR0OhIINQe2NMJUwJA7-rEav-w5gzdQCmssk2P2Fmw4mQbZ2HZsFDIC_k8k

https://uim.dk/arbejdsomrader/danskundervisning-og-prover-for-udlaendinge/danskuddannelse/danskuddannelse-1-2-og-3?fbclid=IwAR0OhIINQe2NMJUwJA7-rEav-w5gzdQCmssk2P2Fmw4mQbZ2HZsFDIC_k8k

Udlændinge - og Integrationsministeriet. (2020). *Selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet og introduktionsprogrammet*. Lokaliseret d. 4 marts 2020 på: <https://uim.dk/arbejdsomrader/Integration/Selvforsorgelses-og-hjemrejseprogrammet-og-introduktionsprogrammet>

Økonomi- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed. (2018, november). *Flygtninge og familiesammenførtes fravær fra danskundervisning*. Lokaliseret d. 26 februar 2020 på: <https://simb.dk/media/21529/hovedrapport-flygtninge-og-familiesammenfoertes-fravaer-fra-danskundervisning.pdf?fbclid=IwAR1YPr5QfZ3stQrISIU8EgBiwa0Jd1QmAnqx8hAcv4aaTjcESIj7nTDRsol>

Bilag

Bilag 1: introduktion og samtykkeerklæring

Introduktion

Vi er to kandidatstuderende fra Aalborg Universitet, København. Vi studerer kandidat i Socialt Arbejde og er i gang med vores speciale med fokus på en kvalitativ undersøgelse af sprogundervisernes forståelse og oplevelser af kvinder fra Mellemøsten i danske sprogskoler, herunder at undersøge kvinder fra Mellemøstens forståelse og oplevelser af sprogunderviserne og danskundervisning. Vi ønsker derfor at få en samtale med dig med henblik på at interviewe dig. Formålet med dette er at indhente empiri og viden til at udarbejde vores speciale. Du som sprogunderviser vil forblive anonym i vores speciale, og al indsamlet empiri og viden vil udelukkende blive brugt i vores speciale.

Vi ønsker at sende interviewspørgsmålene på forhånd, så du har muligheden for at reflektere over interviewspørgsmålene og være forberedt til interviewet. Vi håber på at få et så detaljeret svar som muligt, så vi er sikre på, at vi har svarene, vi skal bruge til udarbejdelsen af specialet.

Vi håber på, at du vil give en hjælpende hånd, ved at vi må interviewe dig.

Hvis du har nogle spørgsmål, inden vi må komme ud for at interviewe dig, så er du velkommen til at kontakte os på mail.

De mail du kan kontakte os på, er følgende:

Kibar - Kibinjo@hotmail.com

Houda - Princes-falastin@hotmail.com

Eller på følgende telefonnumre:

Kibar: 53 78 92 92

Houda: 31 33 41 31

Vi vedhæfter samtykkeerklæringen, som vi vil bede jer læse og underskrive. I kan aflevere samtykkeerklæringen, når vi ses eller over mail.

På forhånd tak

Samtykkeerklæring

Erklæring om samtykke

Jeg erklærer hermed, at jeg giver mit samtykke til at deltage i et interview i forbindelse med Houdas og Kibars speciale, som omhandler en kvalitativ undersøgelse af sprogundervisernes forståelse og oplevelser af kvinder fra Mellemøsten i danske sprogskoler. Herunder erklærer jeg, at jeg har modtaget både mundtlig og skriftlig information om interviewet.

Jeg er informeret samt indforstået med:

- at interviewet er anonymt
- at alle de informationer jeg giver ikke vil kunne genkendes i specialet
- at jeg kan trække mit interview tilbage, hvis jeg ikke længere ønsker at være med
- at jeg har ret til indsigt i materialet
- at interviewet må optages og transskriberes til udarbejdelsen af specialet
- at Houda og Kibar er underlagt tavshedspligt jf. forvaltningsloven §27: At de ikke må oplyse mine fortrolige oplysninger.

Dato: -----

Informantens underskrift: -----

Interviewernes underskrift: -----, ----- & -----

Med venlig hilsen

Houda og Kibar

Bilag 2: interviewguide til elite interviewpersonen

Temaer	Interviewspørgsmål	Informant
<p>Præsentation af os som interviewere.</p> <p>Vi fortæller informanten, hvem vi er, hvad formålet med vores speciale er samt gennemgår samtykkeerklæringen med informanten inden interviewstart. Informanten får også mulighed for at stille de spørgsmål, han/hun har inden påbegyndelsen af interviewet (Kvale & Brinkmann, 2009).</p>	<p>Vi forklarer informanten, hvad formålet med interviewet, interviewspørgsmålene og vores speciale er. Vi tydeliggør overfor informanten, at alle oplysninger/empiri udelukkende bruges til at udarbejde specialet og informanten vil forblive anonym i vores speciale. Vi forklarer også, at interviewet skal optages for at kunne transskriberes og at lydfilen ikke bruges til andet end transskription.</p>	<p>Informant 6: Eliteinterview-person</p>
<p>Præsentation af informanten: Informanten fortæller kort, hvem han/hun er, hvilken uddannelsesbaggrund og antal års erfaringer, han/hun har ift. at undervise kvinder fra Mellemøsten mm.</p>	<p>Hvor gammel er du?</p> <p>Hvad er din uddannelsesbaggrund?</p> <p>Hvor mange år har du undervist som sprogunderviser?</p> <p>Hvor mange år har du undervist på sprogskoler?</p> <p>Hvor mange klasser har du undervist?</p> <p>Hvilke målgruppe har du undervist?</p> <p>Hvor mange år har du undervist kvinder fra Mellemøsten?</p>	<p>Informant 6: Eliteinterview-person</p>

	<p>Hvad er dine erfaringer med at undervise kvinder fra Mellemøsten?</p> <p>Hvor mange år underviser du sprogundervisere?</p> <p>Hvor længe har du arbejdet med integration?</p>	
Tema 1: kultur	<p>Hvilken opfattelse og forståelse har du af kvinders kulturelle baggrund?</p> <p>Kan sprogundervisernes danske kulturforståelse skabe udfordringer for dem eller kvinderne fra Mellemøsten ift. at forstå hinanden i danskundervisning?</p>	Informant 6: Eliteinterview-person
Tema 2: stigma	<p>Hvilken barrierer mener du, der er i arbejdet med kvinder fra Mellemøsten?</p> <p>Hvilke udfordringer mener du, at sprogundviserne oplever i forbindelse med at undervise kvinder fra Mellemøsten, og hvordan rådgiver du sprogundviserne?</p> <p>Hvad tror du selv, at sprogundviserne gør forkert i forhold til den måde,</p>	Informant 6: Eliteinterview-person

	de underviser på?	
Afslutningsspørgsmål	<p>Vil du selv mene, at sproget er vigtigt, for at disse kvinder bliver integreret?</p> <p>Er der noget, som du vil nævne/tilføje, som du tænker er relevant viden ift. vores speciale?</p>	Informant 6: Eliteinterview-person

Bilag 3: interviewguide til sprogundervisere

Temaer	Interviewspørgsmål	Informant
<p>Præsentation af os som interviewere.</p> <p>Vi fortæller informanten hvem vi er, hvad formålet med vores speciale er samt gennemgår samtykkeerklæringen med informanten inden interviewstart. Informanten får også muligheden for at stille de spørgsmål han/hun har inden påbegyndelsen af interviewet (Kvale & Brinkmann, 2009).</p>	<p>Vi forklarer informanten, hvad formålet med interviewet, interviewspørgsmål og vores speciale er. Vi tydeliggør overfor informanten, at alle oplysninger/empiri bruges udelukkende til at udarbejde specialet, og informanten vil forblive anonym i vores speciale. Vi forklarer også, at interviewet skal optages for at kunne transskriberes, og at lydfilen ikke bruges til andet end transskription.</p>	<p>Informant 1: U1 Informant 2: U2 Informant 3: U3 Informant 4: U4 Informant 5: U5</p>
<p>Præsentation af informanten: Informanten fortæller kort, hvem han/hun er, hvilken</p>	<p>Hvor gammel er du? Hvad er din uddannelsesbaggrund?</p>	<p>Informant 1: U1 Informant 2: U2 Informant 3: U3</p>

<p>uddannelsesbaggrund og antal års erfaringer han/hun har ift. at undervise kvinder fra Mellemøsten mm.</p>	<p>Hvor mange år har du undervist som sprogunderviser?</p> <p>Hvor mange år har du undervist på X sprogskolen?</p> <p>Hvor mange klasser underviser du?</p> <p>Hvilke målgrupper underviser du?</p> <p>Hvor mange år har du undervist kvinder fra Mellemøsten?</p> <p>Hvad er dine erfaringer med at undervise kvinder fra Mellemøsten?</p>	<p>Informant 4: U4 Informant 5: U5</p>
<p>Tema 1: Kultur</p>	<p>Hvilken opfattelse og forståelse har du af kvinders kulturelle baggrund?</p> <p>Oplever du et kultursammenstød i mødet med dig og kvinderne?</p> <p>Tror du, at der er en kultur, som spiller ind der?</p> <p>Mener du, at det er familiestrukturen og kønsrollefordelingen i kvindernes kulturer, som er det primære problem, ift. at kvinderne kan lære dansk og komme i beskæftigelse?</p> <p>Oplever du som underviser et kultursammenstød mellem</p>	<p>Informant 1: U1 Informant 2: U2 Informant 3: U3 Informant 4: U4 Informant 5: U5</p>

	<p>dig og kvinder fra Mellemøsten i undervisningen? Hvis ja, hvordan/ hvorfor?</p> <p>Oplever du et kulturmøde mellem dig og disse kvinder? Kan du beskrive lidt mere?</p> <p>Føler du, at kursisternes egne kulturelle baggrunde er en barriere for at lære det danske sprog, kultur og samfund?</p> <p>Er der en bestemt kulturfaktor hos kvinder fra Mellemøsten, som du oplever er en udfordring ift. at få kvinderne til at tage den danske kultur til sig eller lære det danske sprog?</p> <p>Oplever du, at kvinderne udviser interesse for den danske kultur?</p> <p>Ser du nogle ligheder mellem kvindernes kultur og den danske kultur og kan ligheden bruges ift. gennemførelsen af danskundervisning?</p>	
<p>Tema 2: Stigma</p>	<p>Hvilke udfordringer oplever du som underviser ifb. med at undervise kvinder fra Mellemøsten?</p>	<p>Informant 1: U1 Informant 2: U2 Informant 3: U3 Informant 4: U4</p>

	<p>Oplever du vanskeligheder i at undervise dansk på dansk til kvinder fra Mellemøsten, som ikke kan det danske sprog?</p> <p>Hvad synes du kan være en hindring for kvinder fra Mellemøsten for at lære det danske sprog?</p> <p>Føler du, at det er tilstrækkeligt, at dine kvindelige kursister (fra Mellemøsten) deltager i undervisning 2-3 gange ugentlig?</p> <p>Hvad gør du for at motivere dem (kvinderne fra Mellemøsten) til at lære dansk og til at deltage i danskundervisningen?</p> <p>Hvad mener du, man kan gøre anderledes for at motivere de kvindelige kursister fra Mellemøsten til at deltage aktivt i undervisning?</p> <p>Føler du, at selvom kvinderne kan være pressede pga. kommunen mm., så har de motivation til at lære noget?</p> <p>Hvad gør du som sprogunderviser, når du oplever, at dine kursister er uærlige</p>	<p>Informant 5: U5</p>
--	---	-------------------------------

	<p>overfor dig?</p> <p>Har du en bestemt måde at tilrettelægge din undervisning på ift. at gøre det “nemmere” at undervise kvinder fra Mellemøsten?</p> <p>Hvad betyder det for dig at kunne lære de kvinder det danske sprog, kultur og samfund?</p> <p>Føler du, at du har manglende viden ift. kvinders kulturelle baggrund, som kan give dig udfordringer ift. samarbejde med kvinderne?</p> <p>Møder du de kvindelige kursister fordomsfrit?</p>	
Afslutningsspørgsmål	<p>Er der noget, som du vil nævne/tilføje, som du tænker er relevant viden ift. vores speciale?</p>	<p>Informant 1: U1</p> <p>Informant 2: U2</p> <p>Informant 3: U3</p> <p>Informant 4: U4</p> <p>Informant 5: U5</p>

Bilag 4: interviewguide til kvinder fra Mellemøsten

Temaer	Interviewspørgsmål	Informant
--------	--------------------	-----------

<p>Personlige oplysninger / Baggrund</p>	<p><i>Vi kan måske starte med, at du præsenterer dig og fortæller mig lidt om, hvem du er?</i></p> <p>Hvordan kan det egentlig være at du er i Danmark?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvor kommer du fra? - Hvorfor er du kommet til Danmark? - Hvornår kom du til Danmark? - Hvordan er du kommet til Danmark? <p>Er du kommet alene til Danmark?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er du gift? - Er din ægtefælle i arbejde? - Har du børn? - Hvor gamle er dine børn? - Har du andet familie? - Hvor bor de? 	<p>Informant 1: K1</p> <p>Informant 2: K2</p> <p>Informant 3: K3</p> <p>Informant 4: K4</p>
--	---	---

<p>Beskæftigelse/ danskuddannelse</p>	<p>Kan du fortælle mig lidt om dit arbejdsliv i hjemlandet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har du gået i skole i hjemlandet? - Har du en uddannelse? - Har du arbejdet før? <p>Hvad vil det betyde for dig, at have et arbejde?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan er det at arbejde og have en familie på samme tid? - Kunne du godt tænke dig at arbejde? - Ser du dit danske sprog have en betydning for, hvorvidt du kan få et arbejde? <p>Kan du lide at gå i sprogscole?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvad synes du om danskundervisning? - Oplever du nogle udfordringer ift. at lære dansk? - Synes du, at sprogunderviserne er gode til at forstå dine behov ift. at lære dansk? 	<p>Informant 1: K1</p> <p>Informant 2: K2</p> <p>Informant 3: K3</p> <p>Informant 4: K4</p>
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Møder du altid op til danskundervisning? - Hvad kan forhindre dig i at møde op til undervisning? - Har du haft pauser under dit skoleophold? 	
<p>Mødet med sprogundervisere (Stigma)</p>	<p>Hvordan synes du din relation er til sprogunderviseren ?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oplever du, at du får hjælp af sprogunderviseren, hvis du har behov for det? - Føler du dig set og hørt? - Hvordan har du det, når du skal snakke med dine undervisere? - Deltager du i undervisningens aktiviteter? - Føler du, at du kan tale og forstå dansk? 	<p>Informant 1: K1</p> <p>Informant 2: K2</p> <p>Informant 3: K3</p> <p>Informant 4: K4</p>

<p>Kultur</p>	<p>Hvad betyder din kultur for dig ?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oplever du, at underviseren har forståelse for din kultur? - Oplever du en kulturel forskel mellem dig og underviseren? - Oplever du, at din kulturelle baggrund gør det svært for dig at lære dansk og deltage i undervisningen? 	<p>Informant 1: K1</p> <p>Informant 2: K2</p> <p>Informant 3: K3</p> <p>Informant 4: K4</p>
<p>Afslutningsspørgsmål</p>	<p>Til sidst spørger vi ind til, om der er nogle tilføjelser eller ting, som du gerne vil spørge mig om?</p> <p>Hvis der er noget, jeg gerne vil have uddybet, må vi gerne kontakte dig?</p> <p>Du er også velkommen til at kontakte mig, hvis der er noget, du kommer i tanke om, du gerne vil fortælle.</p>	<p>Informant 1: K1</p> <p>Informant 2: K2</p> <p>Informant 3: K3</p> <p>Informant 4: K4</p>

Bilag 5: meningskondenseringskema for sprogunderviserne

Tematik	Naturlig enhed (citater)	Central tema (vores brugte temaer)
Kultur	<p>U1: <i>“Jo selv, man bliver nødt til at snakke om kultur. Ift. det projekt jeg talte om tidligere, havde vi en god relation til kvinderne, og vi kunne diskutere frit og åbent med mine danske øjne og deres arabiske øjne, da vi kun var kvinder i dette projekt. Familienstrukturen var bare anderledes blandt disse kvinder, som slet ikke var gearret til at komme ind i det danske samfund. Men med det sagt, bemærkede vi også, at nogle af de kvinder var trætte af at gå hjemme og trætte af det forventningspres, de havde fra hjemmet. Dette gjorde, at projektet ændrede fokus fra at få dem i SOSU-skolen, til at det gik hen og blev et forum, hvor vi snakkede om kvindelivet og praktiske ting ift. at strukturere hverdagen med børn og undervisning. Jeg</i></p>	<p>Sprogunderviseren oplevede at have en god relation til kvinderne og opdagede at familienstrukturen var anderledes ift. den danske samt bemærkede at nogen af de mellemøstlige kvinder var træt af at være hjemmegående kvinder. Sprogunderviserens formål med projektet blev ændret fra at få kursisterne i SOSU til et forum, hvor kvindelivet og praktiske ting ift. børn blev drøftet.</p>

	<p><i>oplever, at denne ændring har været med til, at kvinderne har fået mere interesse for undervisning og at lære den danske kultur.”</i></p> <p><i>U2: “En af de barrierer jeg oplever, er, at vi som undervisere har en forståelse for den kultur, de kommer fra, og hvad den kulturelle baggrund bringer, men derimod har disse kvinder ingen forståelse for den danske kultur og danske samfund, hvilket gør det meget svært for dem og udfordrende ift. at tilegne sig det danske sprog, normer og værdier.”</i></p> <p><i>U2: ”Vi har nogle kvinder, som har en idé om, at deres formål med livet er at passe børn og passe hjemmet, og de kan ikke se noget formål med at komme til sprogundervisning eller i</i></p>	<p>Sprogundervisere oplever ikke en gensidig forståelse fra kvindernes side ift. forskellige kulturelle baggrunde.</p> <p>Sprogunderviseren fortæller, at de mellemøstlige kvinders formål med livet er at passe børn og hjemmet og ikke at komme til sprogundervisning eller komme i beskæftigelse.</p>
--	--	--

	<p><i>arbejde og tænker: Hvorfor de skal lære sproget, når de ikke skal bruge det til noget og tror at deres huslige opgaver, som de tager sig af, er nok, og at de ikke har behov for at foretage sig andet. Hver gang man taler om arbejde, så begynder de at rulle med øjnene og tænker: Ej, nu stopper du, det skal vi ikke bruge til noget, og de ser på mig på en negativ og dum måde og siger: Ved du ikke, hvad formålet er med livet? De kan ikke forstå, at deres kultur ikke er den samme som den kultur, der er i Danmark. I deres kultur handler det om at føde 10 børn og lave mad, og de behøver derfor ikke at foretage sig andet. Men det er ikke formålet med livet her i Danmark. Formålet med livet i Danmark er at være aktive medborgere og bidrage til samfundet.”</i></p> <p>U2: “De spænder selv ben</p>	
--	---	--

	<p><i>for deres egen læring, de bundet fast til deres kultur. De kan slet ikke se formålet med det, jeg siger, selv når jeg skærer det ud i pap for dem og viser dem gode eksempler på det, om at børn laver lektier derhjemme, og at mine børn laver lektier derhjemme, og at det skal man, når man går i skole for at blive en god læser. Jeg prøver hele tiden at komme med eksempler, men det giver alligevel ingen mening for dem”</i></p> <p>U3: <i>“For mange er det en hindring, at de har svært ved at få danske venner og har svært ved at få fodfæste på det danske arbejdsmarked. Så det er svært at få en omgangskreds for dem, som ikke primært er folk, der kommer fra samme eller lignende kulturer. Der er mange, som primært har en omgangskreds fra den samme kultur og det</i></p>	<p>Sprogunderviseren mener, at de mellemøstlige kvinder selv spænder ben for egen læring, fordi de er bundet fast til deres kultur. Hun forsøger at hjælpe dem ved at give eksempler, men oplever, at det ikke giver mening for dem.</p> <p>Det kan være svært for kvinderne fra Mellemøsten at få danske venner og få fodfæste på det danske arbejdsmarked og få en omgangskreds, som ikke er folk fra samme eller lignende kulturer.</p>
--	--	--

	<p><i>samme land, og det kan være noget, de selv forhindrer, men det kan også være den måde, den danske kultur er skruet sammen på, at det er svært at komme ind og få nogle kontakter. Det tænker jeg i hvert fald er en stor forhindring, dét med hvordan man omgås med andre.”</i></p> <p><i>U3: “Jeg oplever desværre ingen ligheder mellem den danske og mellemøstlige kultur, da jeg efter mange års erfaring er kommet frem til, at vi danske kvinder er mere ligestillet end de mellemøstlige kvinder, og de mellemøstlige kvinder altid er domineret af det mandlige køn.”</i></p> <p><i>U3: “Jeg forsøger at møde enhver kvindelig kursist i øjenhøjde. Når jeg oplever, at en kvinde har svært ved at sige ugedagene på dansk, hiver jeg hende op til tavlen for at sikre, at hun med tiden</i></p>	<p>Sprogunderviseren ser ingen ligheder mellem den danske og den mellemøstlige kultur.</p> <p>Sprogunderviseren prøver at hjælpe kvinderne til at blive bedre til at sige udedagene på dansk og møde dem i øjenhøjde samt udfordre dem med nye sætninger.</p>
--	--	---

	<p><i>kommer til at lære ugedagene. Jeg oplever også, at nogle kvinder er gode til f.eks. at sige de sætninger, vi har øvet på dansk, hvor jeg udfordrer med nye sætninger.”</i></p> <p><i>U4: “ De er meget afhængige af, at vi hjælper dem med at gennemføre f.eks. DU1 og DU2. Det skyldes blandt andet den kulturelle baggrund de kommer fra og det med, at de ikke har gået i skole ret meget. Så tror de, at det er underviserens ansvar at få dem videre og ikke deres eget. Men sådan fungerer det ikke her i Danmark. Så det kan være rigtigt, rigtigt svært og så frustrerende for mig, da jeg jo gerne vil have, at de kommer videre, består deres test og rykker sig i sproget, men de yder ikke selv indsatsen. Dette har givet mig en opfattelse af, at de ikke er interesseret i at lære den danske kultur at kende</i></p>	<p>Sprogunderviseren har fået en forståelse af, at kvindrne har en forståelse af, at de vil med sprogundervisernes hjælp gennemføre DU1 OG DU2 samt har en opfattelse af, at kvinderne ikke er interesseret i at lære den danske kultur at kende.</p>
--	--	---

	<p><i>eller gennemføre danskuddannelse.”</i></p> <p><i>U4: “Jeg prøver så meget, jeg kan, at hjælpe kvinderne med at se deres egne styrker og svagheder ift. at gøre det nemmere for dem og for mig, så de gennemfører danskuddannelse. Men det er ikke altid let. Nogle af kvinderne tør ikke at se, at de selv har kompetencer til at kunne arbejde udenfor hjemmet. Det skyldes kønsfordelingen i deres kulturer, som gør, at kvinderne ikke må andet end at være hjemmegående.”</i></p> <p><i>U4: “Jeg har da oplevet flere kvinder igennem årene, at jeg ser en kvinde med lidt tomme øjne og ikke deltager i undervisningen, og hvis man så spørger ind til kvinden om, hvorfor hun ikke rigtig kan ... det handler om at få skabt tillid. Og nogle gange så viser det sig, at hun har</i></p>	<p>Sprogunderviseren prøver at gøre sit bedste for at hjælpe kvinderne med at se deres egne styrker og svagheder, for at gøre det nemmere for dem at gennemføre danskuddannelse.</p> <p>Sprogunderviseren har fokus på at få skabt tillid til kursisterne, for at forstå kvinderne fra Mellemøsten ift. eksempelvis de udfordringer/problemer de har derhjemme.</p>
--	--	---

	<p><i>problemer derhjemme, det kan være, at hendes mand slår hende, hendes mand ikke vil have, at hun går i skole. Det er primært sådan noget, der fylder for dem, at de bliver presset hjemmefra.”</i></p> <p><i>U5: ”De fleste kvinder møder til timen uden at have skolebogen, et hæfte eller blyanter med sig. Dette vil ikke ske for danskere. Det er unormalt at komme til skole uden en skoletaske eller penalhus. I dansk kultur er det ikke okay ikke at lave sine lektier, men i kvindernes kultur er det OK ikke at lave lektier, fordi manden, børnene og hjemmet kommer før skole. Dette er et typisk kultursammenstød, som jeg bliver provokeret over. Jeg oplever, at hver gang jeg har timer med kvinder fra Mellemøsten, skal de hjem, når et barn er sygt, selvom manden kan passe barnet, eller hun skal hjem og passe manden, fordi han er</i></p>	<p>Sprogunderviser oplever at kvinder ikke medbringer skolebøger mm. og hun prøver at være en rollemodel for kvinderne, ved at fortælle dem, at hun ligesom dem er mor, men sagtens kan arbejde.</p>
--	--	--

	<p><i>syg. Jeg prøver at rykke på deres forståelse ved ofte at fortælle dem om mig selv og min familie.</i></p> <p><i>Eksempelvis siger jeg, at jeg ikke er gift, men jeg har et barn, og det reagerer de meget kraftigt på. De bliver også overrasket, når jeg fortæller dem, at min mand laver mad. Jeg er meget åben omkring, hvem jeg er m.v. for at vise dem, at en kvinde kan beskæftige sig, have en familie, passe sit hjem m.m. Jeg prøver at være en form for rollemodel for dem som kvinde, hvis man kan sige det sådan.”</i></p> <p><i>U5: “Deres kultur og deres forskellige bagage hæmmer dem i at lære det danske sprog. De har lært at indgå i en fast ramme og kultur siden barn, og det har limet dem fast i en bestemt kulturverden, hvor der ikke er plads til ændring. Men mange af kvinderne har svagheder, som også spiller en stor</i></p>	<p>Sprogunderviseren oplever, at kvindernes kultur hæmmer dem i at lære dansk, fordi kvinderne er limet fast i en bestemt kulturverden.</p>
--	--	---

	<p><i>rolle ift. deres læring, og som nævnt før, er de ikke udviklet kognitivt, har manglende stimulering som barn, analfabet og oveni oplevet en masse skrækkelige ting, som fylder meget i deres hoveder.”</i></p> <p><i>U5: “Jeg fortæller, at danske kvinder har også børn, mand og hjem de skal passe på, men at i den danske kultur er det ikke kun er kvinden, der passer børn og hjemmet, men også manden. Jeg prøver at give dem selvtillid og styrke til at kunne gøre begge dele: passe børn, hjemmet og lære dansk samt have praktik eller arbejde.”</i></p>	<p>Sprogunderviseren prøver at give kursisterne selvtillid og styrke kvinderne i at passe børn, hjemmet, lære dansk samt komme i beskæftigelse.</p>
<p>Stigma</p>	<p><i>U1: “Restgruppen kommer aldrig til at få et funktionelt dansk. De sidder på sprogskolen, hvor de har lavet skolen om til kaffeklub og kommer, når det passer dem. De snakker på deres</i></p>	<p>Sprogunderviseren fortæller, at kursisterne fra Mellemøsten aldrig vil få en funktionelt dansk og de bruger tiden på sprogskolen på at snakke om huslige pligter og hvad de skal lave af aftensmad</p>

	<p><i>modersmål om, hvad de skal lave af huslige pligter, og hvad de skal lave til aftensmad frem for at diskutere om undervisning eller det danske sprog. De kommer aldrig til at fungere i samfundet.”</i></p> <p>U1: <i>“Omfanget af undervisningen er ikke vigtig. Det vigtigste er, at de ikke bruger det danske sprog hverken derhjemme eller andre steder, og det er nok til at gøre, at de ikke lærer dansk. De gider heller ikke tage bogen frem til timerne, og jeg føler, at jeg arbejder med en flok teenagere, som ikke gider at være her. Når jeg kan se, at de ikke har viljen til at lære, bruger jeg tid på at være pauseklovn i undervisningen for at skabe en hyggelig og sjov stemning i klassen og få dem til at grine og have det sjovt. De kursister jeg oplever, de har</i></p>	<p>fremfor at lære dansk.</p> <p>Sprogunderviseren mener, at det vigtigste for at kursisterne lærer dansk er, at de bruger det danske sprog derhjemme og andre steder end danskundervisning, for at lære dansk. Hun oplever også, at kursisterne ikke ønsker at være til danskundervisning og hun derfor er en slags klovn, som underholder kvinderne. Ligeledes oplever hun, at kvinder fra Mellemøsten flygter fra systemet ved at blive gravide.</p>
--	---	---

	<p><i>udfordringer, og det er kun kvinder fra Mellemøsten” ... ”Nogle af dem bliver gravide for at flygte fra systemet og de forskellige krav, de pålægges. Dem, der er tilbage nu, det er dem, som ikke vil. Det er ikke fordi, de fejler noget helt konkret, f.eks. er ordblinde eller kun har en arm. Det er på grund af modvilje. Det er dem fra DU1 og DU2, som virkelig ikke vil mere.”</i></p> <p><i>U1: ”Den måde de opfører sig på og udnytter os, gør at vi tænker dårligt om dem. De ser os som racister, men alligevel er de selv meget racistiske overfor hinanden. Vi møder alle kursister fordomsfrit, men deres opførsel og manglende respekt overfor os gør, at vi kan blive fordomsfulde. I timerne oplever jeg, at kvinder fra særligt Mellemøsten ikke har interesse for andre</i></p>	
--	--	--

	<p><i>nationaliteter. Jeg oplever ikke, at kvinderne har det samvær, der eksisterer i den danske kultur, og de forsøger at adskille sig fra andre nationaliteter og kun vil være sammen med deres egne og tale deres eget sprog” ... “Dette kan skyldes, at kvinderne får opbakning derhjemme. De har mænd, som siger ”Du skal sgu ikke lære dansk, du skal bare være hjemme, så ved jeg, hvor jeg har dig”. Dette giver kvinderne også udtryk for, de siger, at de ikke må det for deres mænd. De er kontrollerede af deres mænd og handler ikke udenfor mændenes grænser.”</i></p> <p><i>U2: “Jeg giver dem lektier for, selvom jeg ved det er spild af tid, og der er ingen, som laver dem. Jeg prøver at fortælle dem, at hvis de læser 10 minutter hver dag, vil de blive meget bedre og blive færdige med</i></p>	<p>Sprogunderviseren oplever at kursisterne udnytter dem og derfor tænker sprogunderviserne dårligt om dem. Hun oplever også at de er respektløse og kvinder fra Mellemøsten ikke har interesse for andre nationaliteter end deres egne og taler med andre som kan deres eget modersprog. Dette gør, at hun og de andre sprogundervisere er fordomsfulde. Ligeledes udtrykker kursisterne for at være kontrollerede af deres mænd.</p>
--	---	--

	<p><i>danskuddannelse, men det føles, som at jeg taler til døve øre. Lige så snart de går ud af døren fra skolen, så har de glemt alt om, hvad de er blevet fortalt. Så skal man hjem og passe børn og lave mad, så er der ikke mere at tænke på.”</i></p> <p>U2: <i>“Man kan som person aldrig være 100% fordomsfri. Min fordom er, at kvinderne aldrig kommer til at gennemføre danskuddannelse grundet deres kulturelle baggrund, og dét at de aldrig har gået i skole før.”</i></p> <p>U3: <i>“For mange er det en hindring, at de har svært ved at få danske venner og har svært ved at få fodfæste på det danske arbejdsmarked. Så det er svært at få en omgangskreds for dem, som ikke primært er folk, der kommer fra samme eller lignende kulturer.</i></p>	<p>Sprogunderviseren oplever det er spild at give kursisterne lektier fordi kvinder kun bruger tiden på at lave mad og passe børn derhjemme.</p>
--	--	--

	<p><i>Der er mange, som primært har en omgangskreds fra den samme kultur og land, og det kan være noget, de selv forhindrer, men det kan også være den måde, den danske kultur er skruet sammen på, at det er svært at komme ind og få nogle kontakter. Det, tænker jeg, er i hvert fald en stor forhindring, det med hvordan man omgås med andre.”</i></p> <p><i>U3: “Jeg prøver at møde kvinderne fordomsfrit, da jeg har forståelse for deres baggrund, ift. den kultur de kommer fra og forsøger så vidt muligt at møde dem i den kontekst, vi befinder os i.”</i></p> <p><i>U4: ”Jeg forsøger så vidt muligt at møde kvinderne fordomsfrit, men efter at have lært kvinderne at kende, kan man ikke undgå at have en fordom om, at vi ikke er ens, da vi bærer på forskellige kulturer.”</i></p>	<p>Sprogunderviseren fortæller, at hun har fordomme om, at kvinderne aldrig vil gennemføre danskuddannelse pga. Kulturelle baggrunde og manglende skolegang.</p> <p>Sprogunderviseren fortæller, at det er en hindring for kursisterne at få danske venner og fodfæste på det danske arbejdsmarked, fordi deres</p>
--	---	---

	<p>U5: <i>“Vi har mange gange ønsket at hente en arabisk tolk til undervisning for at hjælpe kvinderne med at forstå os undervisere og blive mere motiveret til at deltage i undervisning. Vi vil med en tolk give dem grundlæggende informationer: Hvorfor det er vigtigt, de skal i skole ... Men vores problemer er, at fremmødet af de arabiske kvinder har været så ustabil, at vi aldrig ved, hvor mange der er der. En tolk er dyr, og sprogskoler har ikke meget økonomi lige for tiden, så vi kan aldrig finde en dag at gøre det, fordi vi aldrig ved, hvor mange der kommer” ... “De fleste kvinder, især arabiske kvinder, de tager ikke læring til sig. Jeg oplever, de efterlader alt det, de lærer i dansktimerne i skolen og tager tilbage til deres egne kulturer og modersmål, når undervisningen er</i></p>	<p>omgangskreds er folk der komme fra samme eller lignende kulturer. Dette gøre det sværere for kursisterne at komme ind og få nogle kontakter.</p> <p>U3 prøver at møde kursisterne fordomsfrit og møde dem i den kontekst de befinder sig i.</p>
--	--	--

	<p><i>færdig.”</i></p> <p><i>U5: “Deres kultur og deres forskellige bagage hæmmer dem i at lære dansk sprog. De har lært at indgå i en fast ramme og kultur siden barn, og det har limet dem fast i en bestemt kulturverden, hvor der ikke er plads til ændring. Men mange af kvinderne har svagheder, som også spiller en stor rolle ift. deres læring, som nævnt før så er de ikke udviklet kognitivt har manglende stimulering som barn, analfabet og oveni oplevet en masse skrækkelige ting, som fylder meget i deres hoveder.” ... ”De snakker deres modersmål, og de lægger skolen fra sig, så snart de har fri fra danskundervisning.”</i></p> <p><i>U5: “Det er umuligt at møde mennesker fordomsfrit, da man både kan have positive og negative fordomme</i></p>	<p>Sprogunderviseren prøver at møde kvinderne fordomsfrit, men kan ikke undgå at have en fordom om de er forskellige efter at have lært kvinderne at kende.</p> <p>Sprogunderviseren fortæller, at de har forsøgt at hente en arabisk tolk for at hjælpe kursisterne med at forstå dem og på den måde motivere dem til at deltage i danskundervisning. Men dette lykkedes ikke, fordi kvinderne har et ustabil fremmøde og ikke tager egen læring til sig.</p>
--	--	--

	<p><i>omkring et menneske. De positive fordomme kan være at udvise nysgerrighed om deres kultur og have lyst til at lære deres kultur. De negative fordomme kan være, at vi ikke er ens og har to forskellige kulturer, så der vil være tale om at være anderledes” ... ”Jeg oplever især i danskuddannelse 1 hos kvinder fra Mellemøsten, at hvis deres barn er sygt, så bliver de ringet op, selvom deres mænd er hjemmegående. Kvinderne bliver nødt til at gå fra undervisningen, fordi barnet er sygt, for at hun skal passe barnet. Hun skal hjem fra danskundervisning, som kun sker to gange om ugen, fordi det er vigtigere, at hun passer det syge barn frem for hendes mand, som kan passe barnet uden problemer, fordi han ikke har arbejde eller skole.”</i></p>	<p>Sprogunderviseren fortæller, at kvindernes kultur hæmmer dem i at</p>
--	---	--

		<p>lære dansk og kvinderne er vant til at indgå i en fast ramme siden de var barn, hvorfor de ikke har plads til ændring. Kvinderne har også andre udfordringer, såsom: manglende stimulering, analfabet, ikke udviklet kognitivt mv.</p> <p>U5 siger det er umuligt at være fordomsfrit og fordomme hun kan have,</p>
--	--	--

		kan både være positive og negative. Hun fortæller, at nogle gange bliver kursisterne nødt til at passe sygt barn, selvom deres mænd er hjemmegående og dermed bliver nødt til at gå fra danskundervisning.
--	--	--

--	--	--

Bilag 6: meningskondenseringskema for kvinder fra Mellemøsten

Tematik	Naturlig enhed (citater)	Central tema (vores brugte temaer)
Kultur	<i>K1: "Jeg føler, at sprogundervisere prøver at forstå min kultur, men jeg kan godt mærke på dem, at de ser min kultur som anderledes, men det forstår jeg godt, fordi vi har to forskellige kulturer. Det er</i>	Kursisten oplever at sprogundviserne prøver at forstå hendes kultur, men kan mærke at sprogundviserne ser anderledes på hendes kultur, fordi der er forskel på den danske – og den

	<p><i>ikke min kultur, som gør det svært at gå i skole i Danmark, men det er det danske sprog, som er svært at lære. Selvom jeg ikke har en uddannelse, så ved jeg alligevel, hvad det vil sige at gå skole.”</i></p> <p><i>K2: “Jeg synes, der er meget forskel på min kultur og den danske kultur. Jeg kan tydeligt mærke det i timerne, vi har heller ikke samme traditioner, men dette ved sprogunderviserne godt, og de prøver altid at spørge om, hvordan min kultur er for at forstå mig bedre. De kan ikke forstå, at jeg har svært ved at lære dansk, fordi jeg fra mit hjemland ikke har gået i skole i mange år som danskere.”</i></p> <p><i>K3: ”Det er ikke altid, jeg føler mig set og hørt, men jeg tror, det er fordi, sprogunderviserne ikke altid kan forstå de problemer, jeg har i mit liv, eller at min kultur ikke ser det samme som deres kultur, ift. at kvinderne skal i arbejde.</i></p>	<p>mellemøstlige kultur.</p> <p>Kursisten kan tydeligt mærke en forskel på hendes og den danske kultur i danskundervisning, men oplever at sprogunderviserne ved dette og prøver at forstå hende bedre, ved at spørge ind til hendes kultur.</p> <p>Kursisten føler sig til tider ikke set og hørt og mener det skyldes, at sprogunderviserne ikke altid kan forstå de problemer hun har i sit liv eller i hendes kultur, fordi de har en anden kultur end hende selv.</p>
--	--	--

	<p><i>Sprogunderviserne prøver at forstå vores kulturer, men de kigger alligevel på os på en mærkelig måde, som om vi noget andet end mennesker.”</i></p> <p><i>K4: “Føler, at sprogunderviseren ingen interesse har for, at vi er kommet til et nyt og fremmed land, hvor alt er ukendt, og hvor vi skal starte forfra med sprog osv. For at det kan fungere for os, og at vi kan gennemføre skolen, synes jeg, det er vigtigt, at de forstår, hvor vi kommer fra, og at det ikke er nemt for os. I stedet for ser de ned på os og betragter os som dumme mennesker, som intet kan”</i></p>	<p>Kursisten føler at sprogunderviserne kigger på hende med et kulturelt blik og ikke forstår hende samt ser ned på hende.</p>
<p>Stigma</p>	<p><i>K1: “Jeg synes det er godt at komme til danskundervisning, men jeg synes det svært at lære dansk og jeg prøver at lære dansk. Nogle gange tør jeg ikke sige noget, fordi jeg er bange for, det er forkert, det jeg siger, og sprogunderviserne tror, jeg ikke kan noget.”</i></p> <p><i>K1: “Jeg kan godt lide at snakke</i></p>	<p>Kursisten synes om danskundervisning og synes det er svært at lære dansk. Hun fortæller, at det ikke altid hun tør sige noget på dansk, fordi hun er bange for at sige det forkert.</p>

	<p><i>med mine sprogundervisere, men jeg tror ikke, det er altid, de forstår, hvad jeg siger, og det tror jeg heller ikke, de kan forstå, det er meget svært for mig at blive lige så god til dansk som dem.”</i></p> <p><i>K2: ”Det er ikke altid, jeg føler mig set og hørt, men jeg tror, det er fordi sprogunderviserne ikke altid kan forstå de problemer, jeg har i mit liv, eller at min kultur ikke ser det samme som deres kultur, ift. kvinderne skal i arbejde. Sprogunderviserne prøver at forstå vores kulturer, men de kigger alligevel på os på en mærkelig måde, som om vi andet end mennesker.” ... “Det er ikke altid, de spørger mig, hvorfor jeg ikke er kommet til danskundervisning. De spørger ikke, hvorfor jeg ikke er kommet, men nogen gange kan de finde på at spørge, om det er pga. min mand, jeg ikke er kommet til undervisning, Men det er ikke pga. min mand, men fordi mit barn er sygt, så jeg</i></p>	<p>Kursisten kan godt lide at snakke med sine sprogundervisere, men fortæller, at det ikke altid sprogunderviserne forstår, hvad hun siger og hun tror ikke de forstår hvor svært det er for hende at lære dansk.</p> <p>Kursisten fortæller, at det ikke altid hun føler sig set og hørt og tror det skyldes at sprogunderviserne ikke ved hvilke problemer hun har i sit liv samt den kulturforskel der finder sted ift. kvinder skal i arbejde eller ej. Ligeledes fortæller hun, at sprogundervisere prøver forstå deres kulturer, men alligevel kigger på dem på en mærkelig måde. Hun oplever at de kigger på hende med et kulturblik, idet de ikke altid spørger om, hvorfor hun ikke kunne komme til danskundervisning, men spørger i stedet om det er pga. Hendes mand hun ikke kommer til timerne.</p>
--	--	--

	<p><i>bliver nødt til at passe mit barn.”</i></p> <p><i>K3: “Jeg prøver at forklare dem, at det er svært for mig at lære dansk, og at jeg derfor har behov for ekstra støtte, men de siger bare, at jeg skal arbejde hårdt for at kunne lære. Det er, som om de føler, jeg ikke har lyst, hvilket jeg selv har” ... ”Jeg kan forklare dem, at det nogle gange er svært at gå i skole, hvis mine børn er syge og jeg ikke har nogen til at passe dem, men de siger bare, at jeg ikke skal komme med flere undskyldninger. De tror, jeg er doven, men det er jeg ikke.”</i></p> <p><i>K4: “Jeg har to undervisere, vi kalder dem ond lærer og god lærer. Den gode er er meget forstående overfor vores udfordringer, mens den onde ikke forstår, hvorfor vi har svært ved at forstå hende.”</i></p>	<p>Kursisten spørger efter ekstra støtte for at lære dansk, fordi hun har svært ved sproget, men sprogunderviserne fortæller i stedet at hun skal arbejde hårdt for at kunne lære sproget. Hun fortæller også, at sprogunderviserne tror hun kommer med undskyldninger, når hun fortæller dem, at hendes barn er syg eller der er ingen der kan passe dem.</p> <p>Kursisten fortæller, at hun har en god og en ond sprogundervisere, ifølge hende er den gode den forstående, mens den onde er uforstående.</p>
--	---	---